

Kajaanin asuinalueiden dynamiikka

YKR-demo-hanke

Suomen ympäristökeskus (SYKE)

— Ville Helminen — Uula Saastamoinen — Kimmo Nurmio — Elina Nyberg

S Y K E

YKR-DEMO

Sisältö

1. Työn tavoitteet
2. Kajaanin yhdyskuntarakenteen kehitys: rakentaminen ja muuttoliike
3. Neljän asuinalueen muutosdynamikka
4. Yhteenveto

S Y K E

1. Työn tavoitteet

- Tarkastellaan Kajaanin yhdyskuntarakenteen ja asukkaiden sijoittumisen muutoksia ja alueiden välistä dynamiikkaa koko kunnan alueelta.
- Tutkitaan neljän asuinalueen muutosdynamiikkaa ja analysoidaan niiden kautta Kajaanin maaseutumaisten ja kaupunkimaisten asuinalueiden kehityskulkuja.
- Kokonaisrakenteen dynamiikan ja paikallisten muutostekijöiden yhteistarkasteluna pohditaan asuinalueiden ja palveluverkon suhdetta. Tiivistetään havainnot kaupunkitasolta ja asuinaluetasolta asutusrakenteen muutostekijöiksi, joita voi hyödyntää kaupungin tulevan maankäytön ja palveluverkon suunnittelun tukena.

Ilmiö ja haaste

- Suomen aluerakenteen kehitystä on hallinnut eriytyminen ns. kasvukeskuksiin ja niihin alueisiin, joissa kasvu on pysähtynyt.
- Eriytyminen korostuu, kun tarkastellaan valtakunnallisen muuttoliikkeen suuntia ja väestörakenteen erilaistumista maan eri osissa. Eniten muuttavat nuoret ikäluokat ovat keskushakuisia ja määrittelevät pitkälti muuttoliiketilastojen kuvaaman aluekehityksen suuren kuvan.
- Kun siirrytään maakuntiin ja kuntiin aluekehityksen kuva monipuolistuu.
- Väestökasvun puuttuminen ei tarkoita sitä, että yhdyskunnat olisivat staattisessa tilassa ja mitään ei tapahtuisi. Myös pienemmissä kaupungeissa ja niitä ympäröivillä maaseutualueilla ihmiset muuttavat ja asuinalueiden asukkaat vaihtuvat.
- Asuinalueiden muutosten ja muuttoliikkeen suuntien tunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää nimenomaan kaupunkialueilla, joissa väestömäärä ei ole kasvussa. Kaupungin sisäiset muuttoliikkeet tuottavat merkittävän osan suunnittelutarpeesta.
- Alueiden vetovoiman ja elinvoimaisuuden eroavaisuuksia tulee ymmärtää toimivan yhdyskuntarakenteen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi

Tausta

- Kajaanissa asuu noin 37 000 asukasta.
- Väestö on viime vuodet vähentynyt ja ikääntynyt.
- Laajoista maaseutumaisista alueista huolimatta taajamarakenne on varsin keskittynyt, ja väestöstä 82,6 % asuu kaupungin kolmella asemakaava-alueella: keskustaajamassa, Vuolijoen taajamassa ja Otanmäessä.
- Vuonna 2007 pinta-alaltaan laaja mutta harvaan asuttu Vuolijoen kunta liitettiin Kajaanin kaupunkiin.
- Kajaanin keskustaajama on ollut koko 2000-luvun muuttotappiollinen.

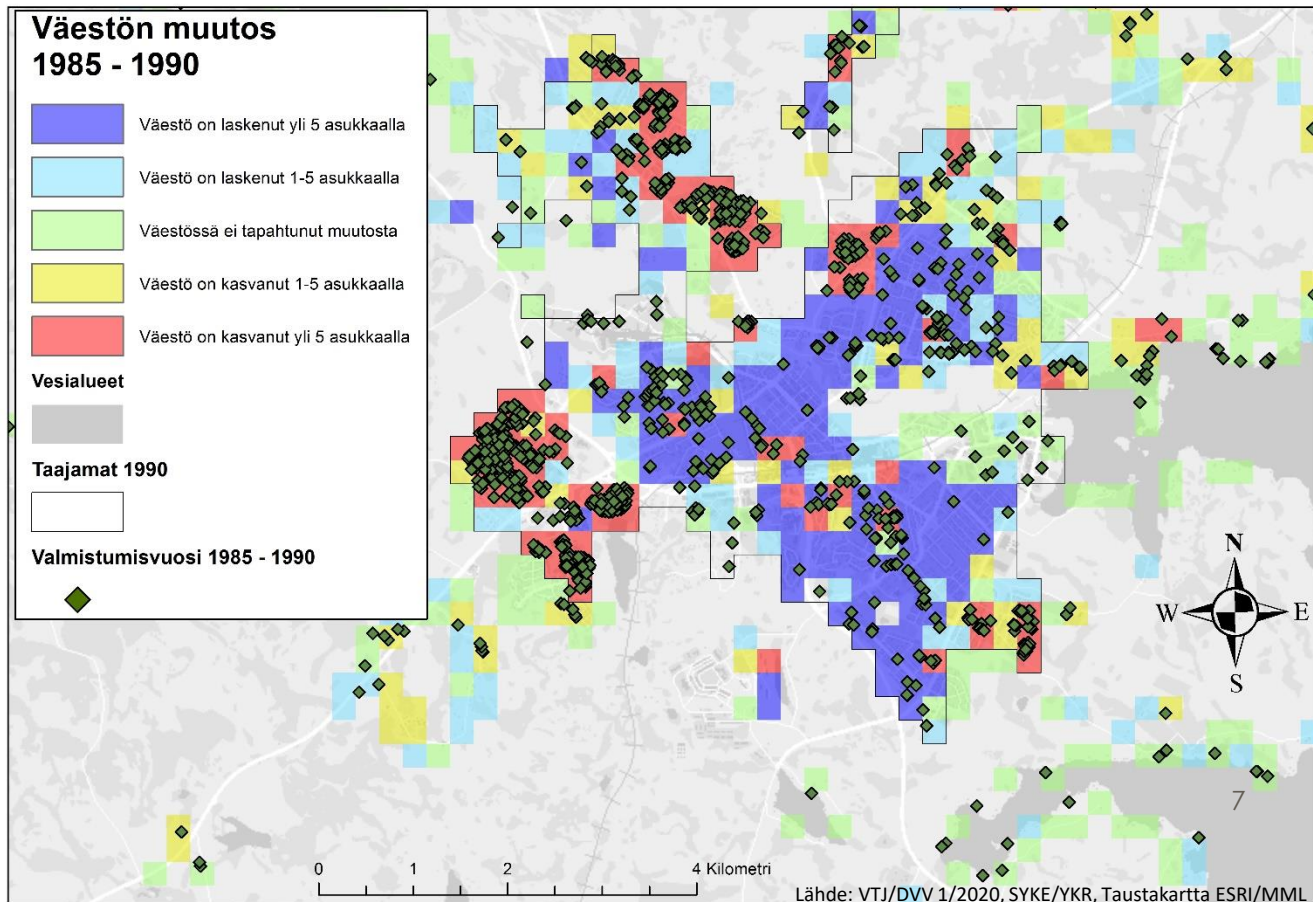
2. Kajaanin yhdyskuntarakenteen kehitys: rakentaminen ja muuttoliike

- Tarkastellaan Kajaanin yhdyskuntarakenteen ja asukkaiden sijoittumisen muutoksia ja alueiden välistä dynamiikkaa koko kunnan alueelta.
- Minne Kajaanissa on 2000-luvulla rakennettu?
- Mitkä ovat olleet suosittuja haja-asutusalueita?
- Minne uudet rakennukset ovat sijoittuneet?
- Mille alueille on erityisesti muutettu, entä mistä on muutettu pois?

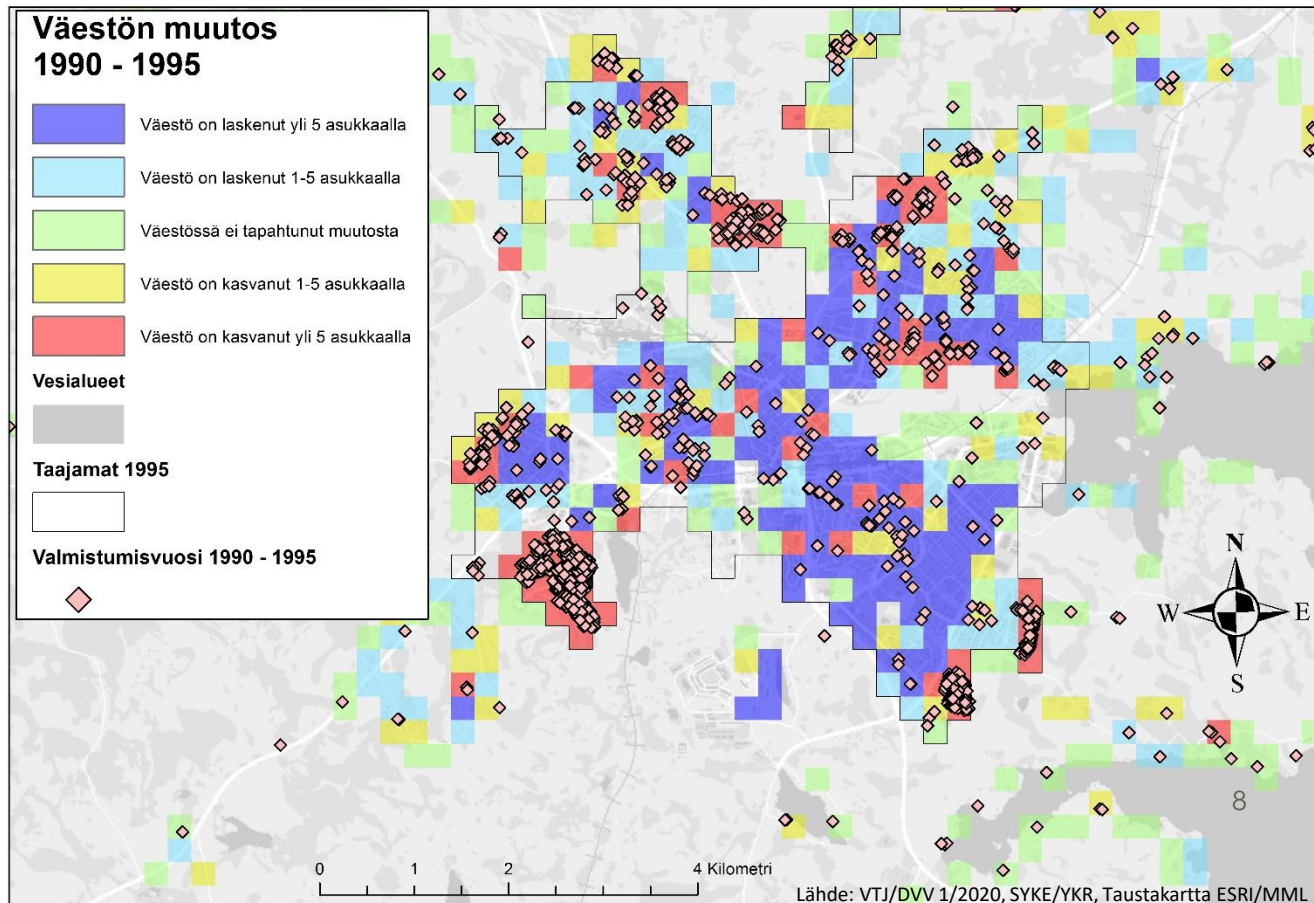
Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 1985 - 1990 Kajaanin keskustaajama

Tässä ja seuraavilla sivuilla on esitetty tilastoruutujen (250x250m) väestökehitys sekä vuosivälillä valmistuneet asuinrakennukset pisteinä.

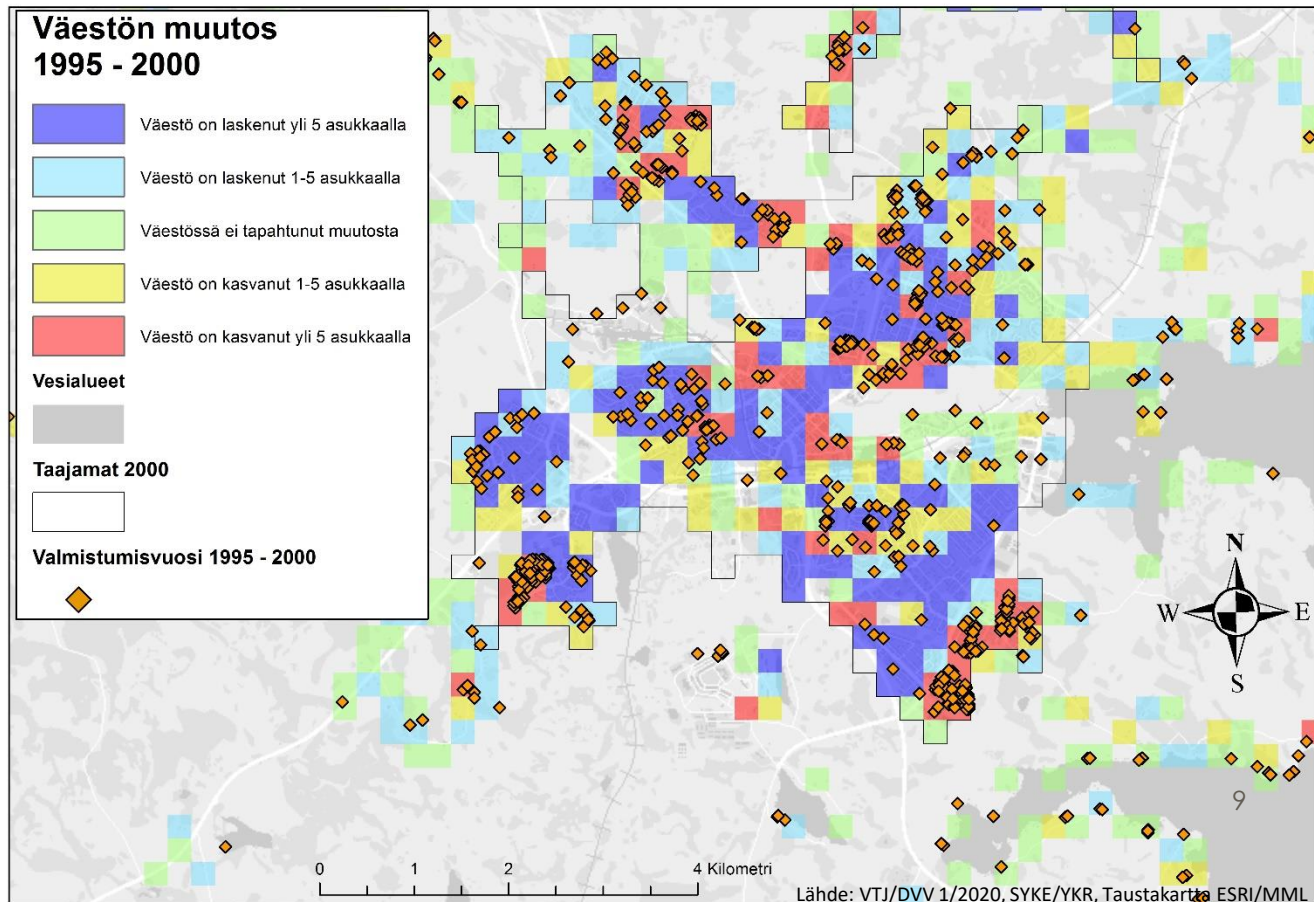
Kartat kuvaavat Kajaanin keskustaajaman yhdyskuntarakenteen dynamiikkaa. Alueet joihin rakennetaan ovat väestökasvun alueita, mutta pidemmällä aikavälillä alueiden väestökehitys kääntyy väheneväksi ellei uutta rakentamista tapahdu.

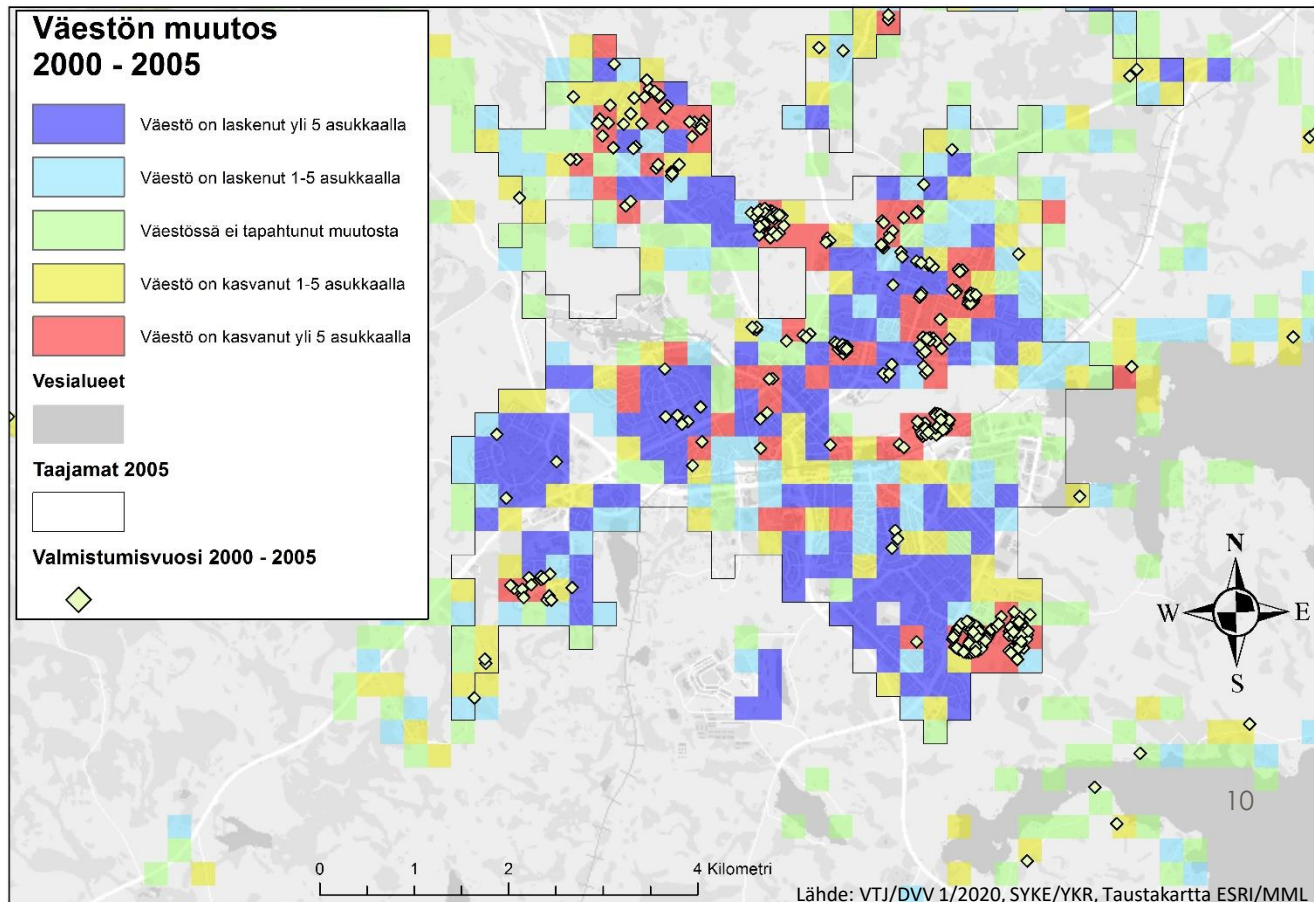
Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 1990 - 1995 Kajaanin keskustaajama

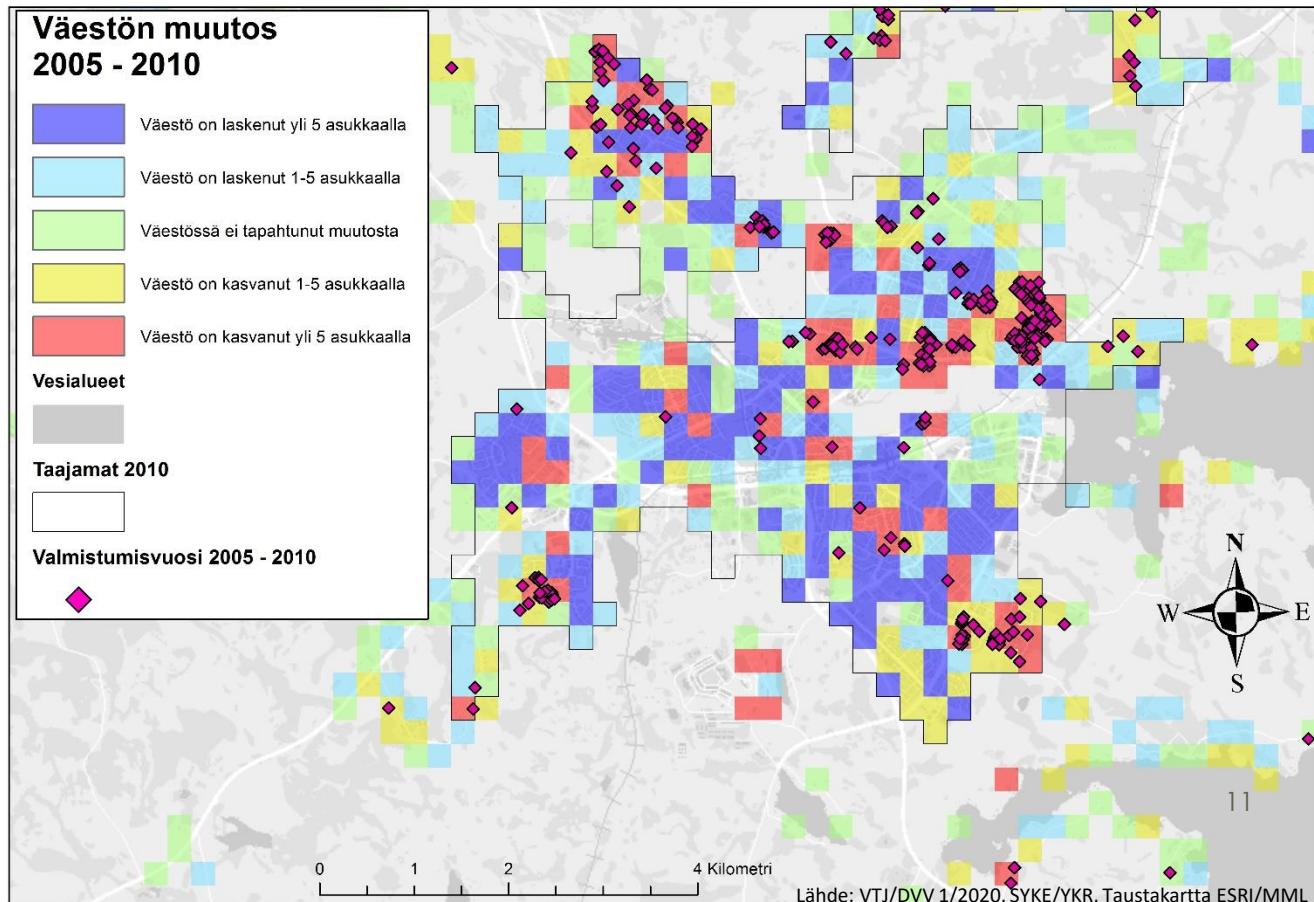
Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 1995 - 2000 Kajaanin keskustaajama

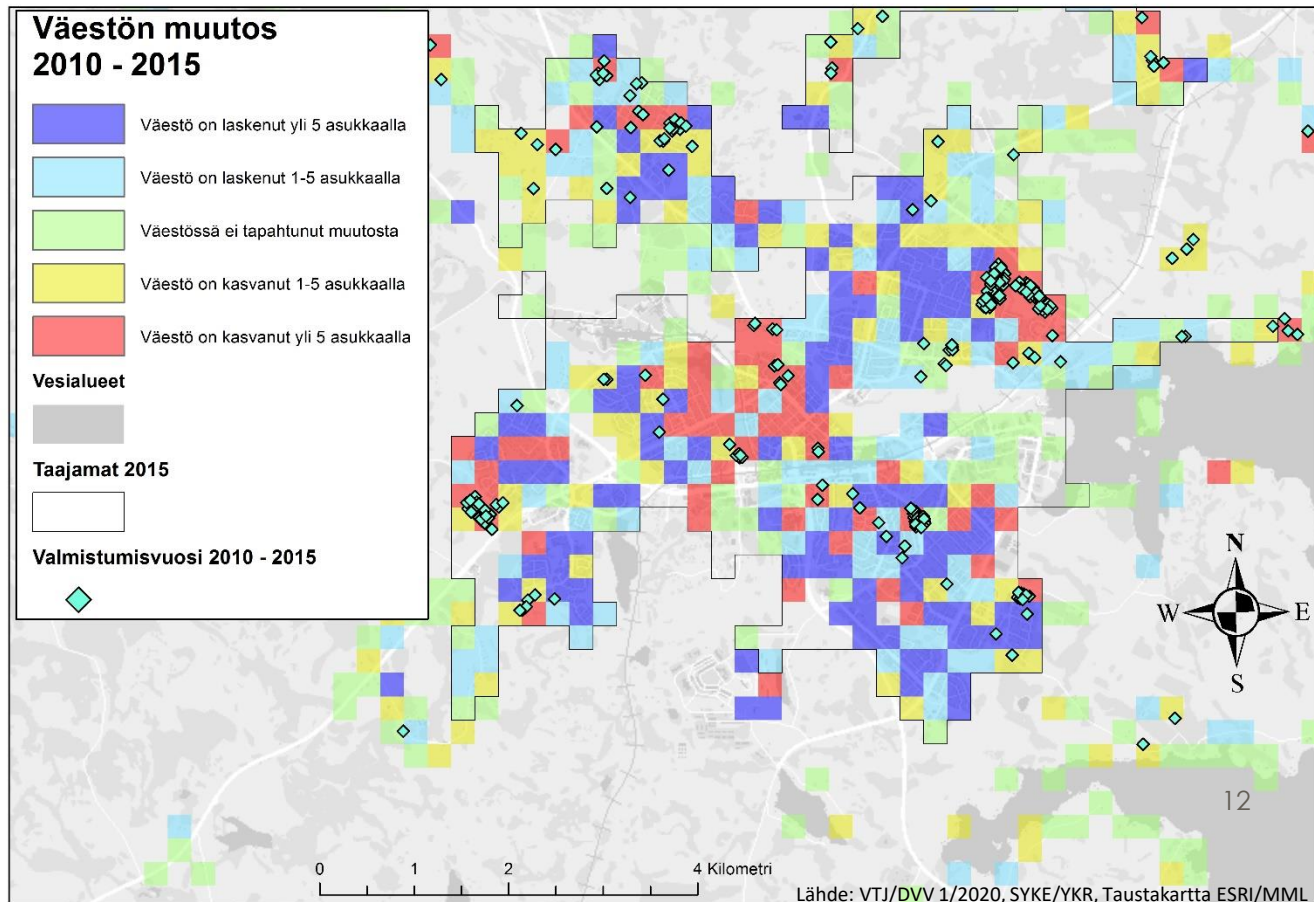
Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 2000 - 2005 Kajaanin keskustaajama

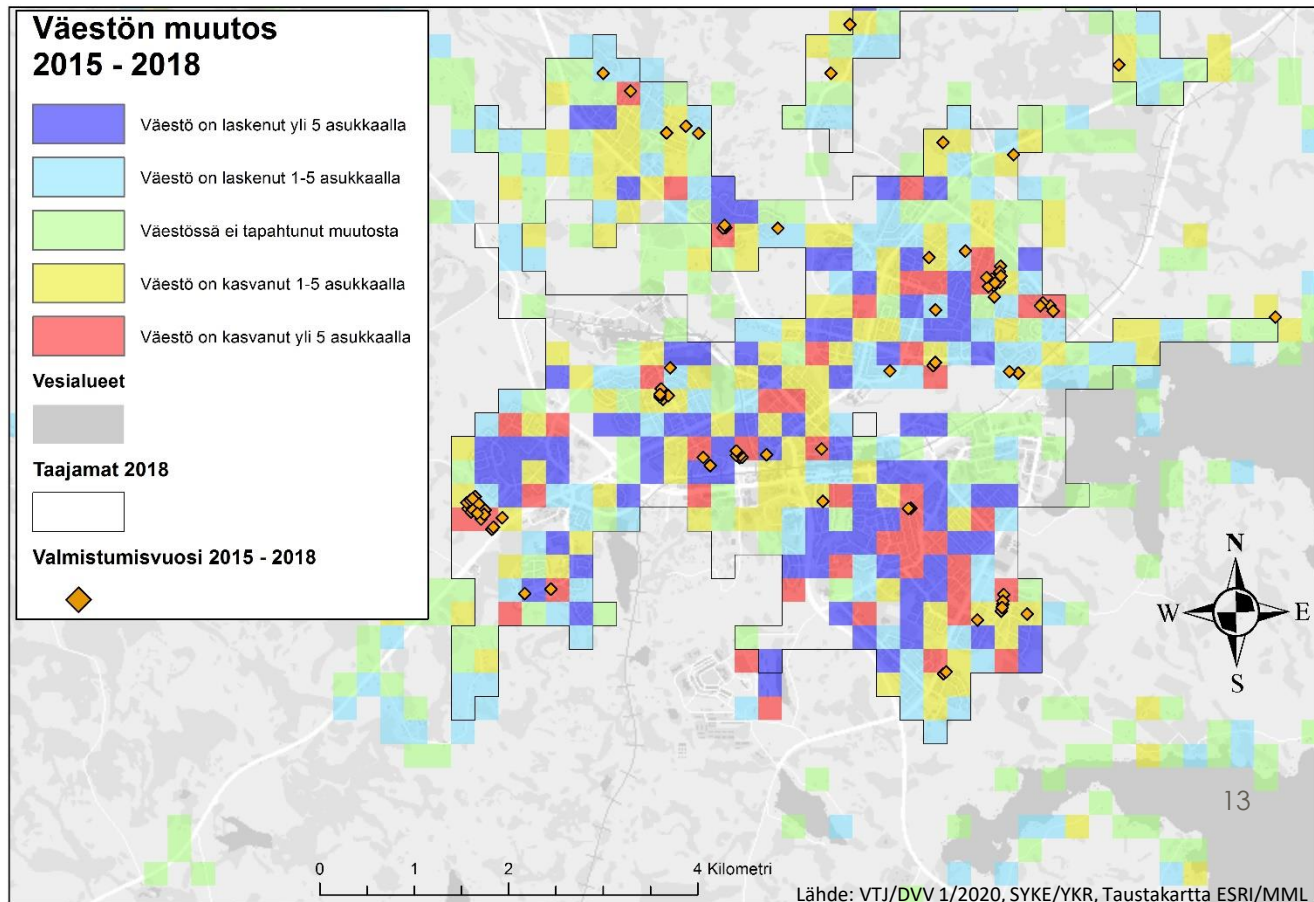
Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 2005 - 2010 Kajaanin keskustaajama

Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 2010 - 2015 Kajaanin keskustaajama

Väestön muutos ja valmistuneet asuinrakennukset 2015 - 2018 Kajaanin keskustaajama

Havainnot

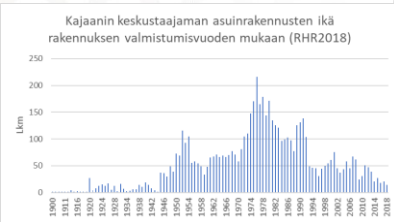
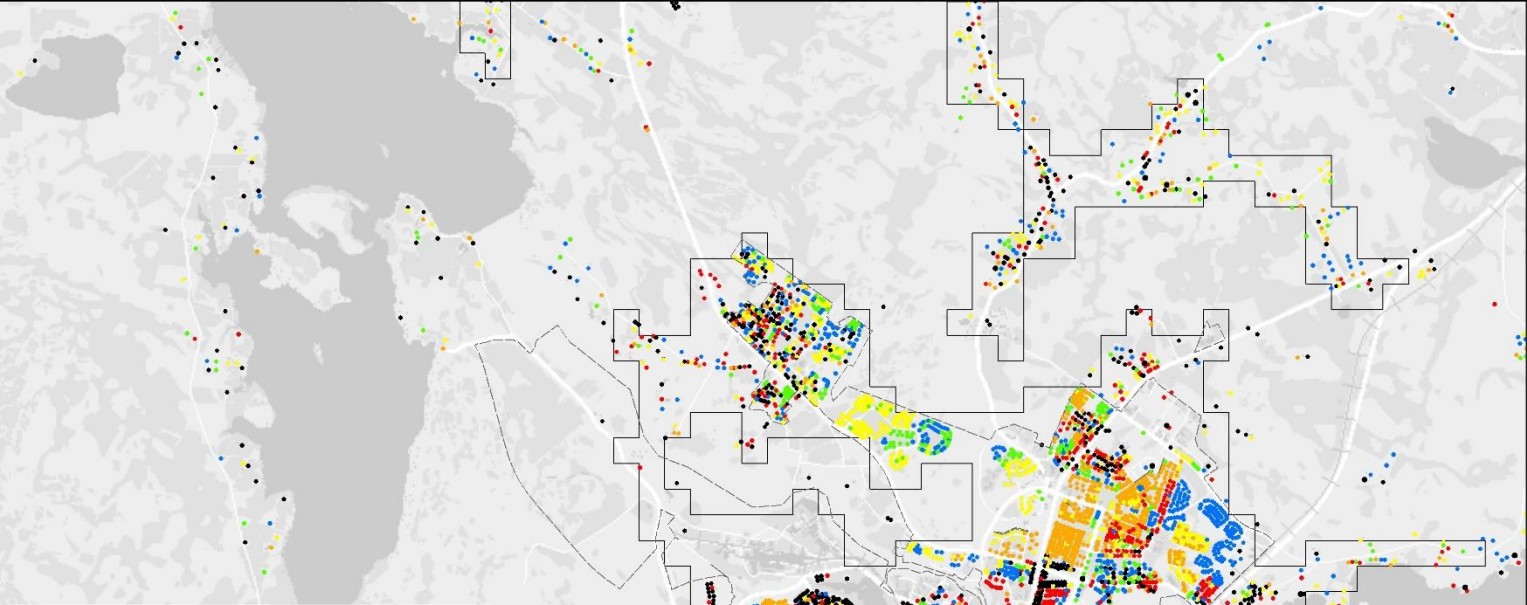
- Viimeisellä tarkastellulla vuosivälillä 2015-2018 asuinrakentaminen on hiipunut aiempaan verrattuna
- Keskustaaajama on pysynyt kompaktina pitkävälillä
- Taajaman sisällä väestökasvu sijoittuu luonnollisesti alueille, joihin on rakennettu
- 2015-2018 myös pientä kasvua ruuduissa, joissa ei ole rakentamista, joka kertoo väestörakenteen uudistumisesta näillä asuinalueilla

Rakennuskannan muutoksia

- Seuraavilla sivuilla on esitetty Väestötietojärjestelmän rakennustietojen perusteella Kajaanin rakennuskannan kehitystä kuvaavia karttoja
- Rakennustietojen perusteella pystytään arvioimaan rakennuskannan ikärakennetta alueellisesti Eri aikakausien asuinalueet erottuvat selkeästi taajamassa
- Asuinrakennusten talotyyppien sijoittuminen osoittaa, että erillispientalojen alueet kattavat laajimman alueen taajamasta. Pientaloalueita sijaitsee aivan keskustan tuntumassa, mutta taajaman reunojenkaan pientaloalueilta ei ole pitkä etäisyys keskustaan.
- 2000-luvulla rakennettujen asuinrakennusten sijoittumisen tarkastelu osoittaa, että melko iso osa pientaloista sijoittuu vuosittain keskustaajaman ulkopuolelle.
- Tyhjien asuinrakennusten tarkastelu on tärkeä rakennuskantaan liittyvä muutostekijä. Kajaanissa tyhjien, vailla pysyviä asukkaita olevien asuinrakennusten määrä ja osuus ovat olleet taajamissa hitaassa kasvussa, mutta haja-asutusalueella kasvu on ollut nopeampaa.

- Yhtenäiset eri aikakausien alueet asemakaava-alueella
- Kaupunkirakenteen kerrostumat
- Täydennysrakentaminen näkyy värien sekoittumisena
- HUOM: mukana vain asuinrakennukset

Asuinrakennukset valmistusvuosikymmenen mukaan Kajaanin keskustaajamassa

Valmistusvuosikymmen

- ei tiedossa
- < 1960
- 1960-luku
- 1970-luku
- 1980-luku
- 1990-luku
- > 2000

- Taajama 2019
- Asemakaavoitettu alue 31.12.2018

Keskustaajaman
asuinrakennukset RHR 2018

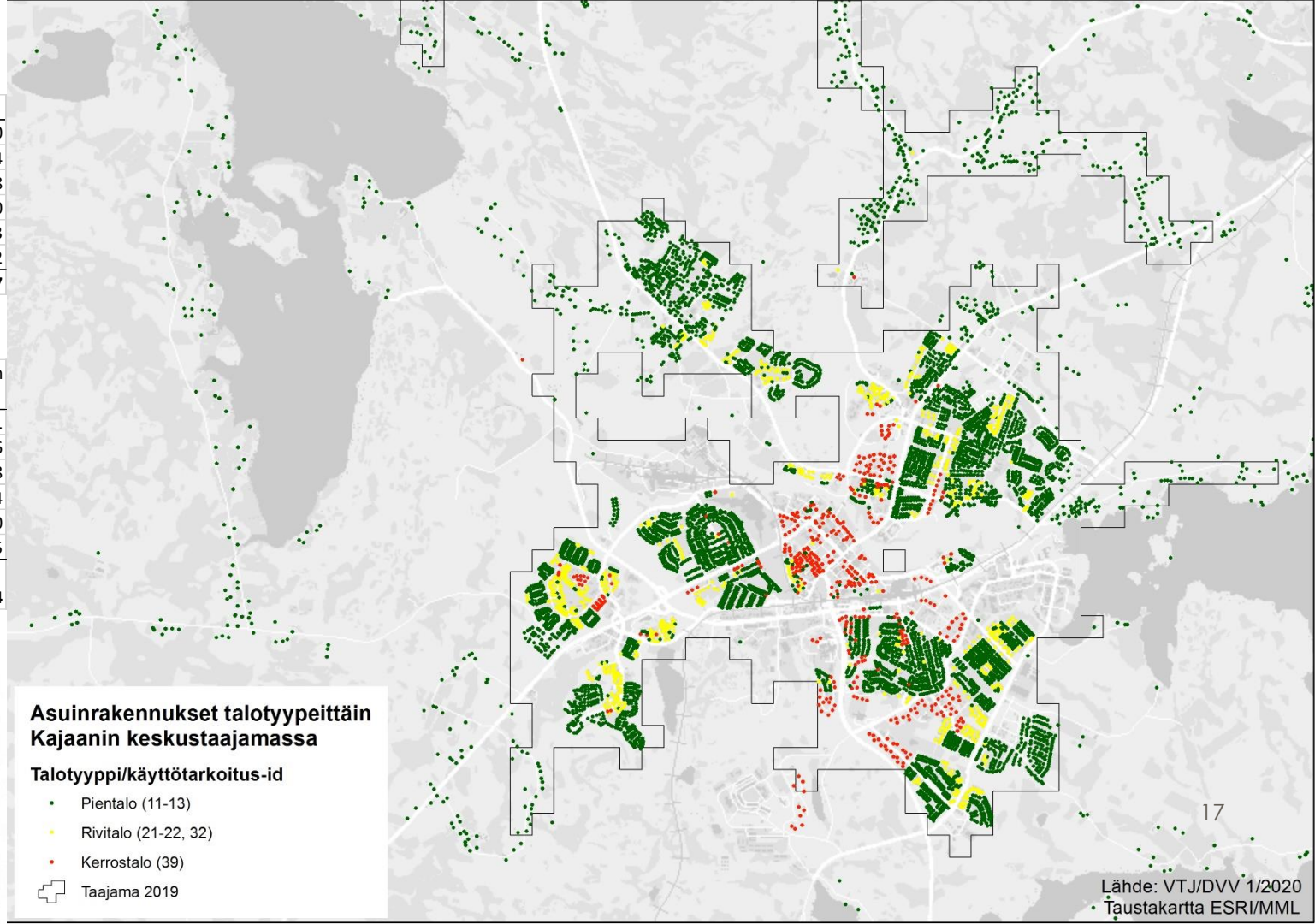
Talotyyppi (käyttötarkoitus id)	Määrä
011 Yhden asunnon talot	4450
012 Kahden asunnon talot	264
013 Muut erilliset pientalot	28
021 Rivitalot	600
032 Luhtitalot	63
039 Muut asuinkerrostalot	432
Asuinrakennuksia yhteensä	5837

Talotyyppi (käyttötarkoitus id)	Asuntojen määrä
011 Yhden asunnon talot	4271
012 Kahden asunnon talot	446
013 Muut erilliset pientalot	58
021 Rivitalot	2684
032 Luhtitalot	460
039 Muut asuinkerrostalot	7535
Asuntoja asuinrakennuksissa yhteensä	15454

**Asuinrakennukset talotyypeittäin
Kajaanin keskustaajamassa**

Talotyyppi/käyttötarkoitus-id

- Pientalo (11-13)
- Rivitalo (21-22, 32)
- Kerrostalo (39)
- Taajama 2019

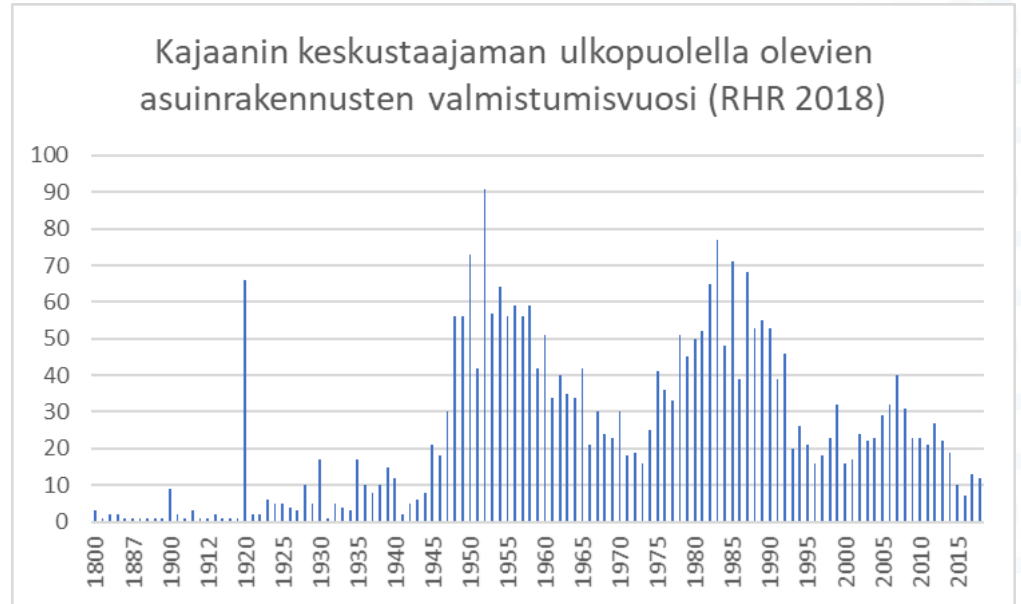
Kajaanin keskustaajaman ulkopuolella sijaitsevat asuinrakennukset

Talotyyppi (käyttötarkoitus id)	Määrä
011 Yhden asunnon talot	2887
012 Kahden asunnon talot	51
013 Muut erilliset pientalot	2
021 Rivitalot	51
032 Luhtitalot	63
039 Muut asuinkerrostalot	28
Asuinrakennuksia yhteensä	3019

Keskustaajaman ulkopuolinen rakennuskanta on rakentunut pääosin 2. maailmansodan jälkeen. Nykyisessä rakennuskannassa näkyy kolme vilkkaamman rakentamisen vaihetta:

1. 1950-1960-luku
2. 1980-luku
3. 2005-2008

2015-2018 ovat olleet rakentamisen määrässä pienimpiä sotien jälkeen.

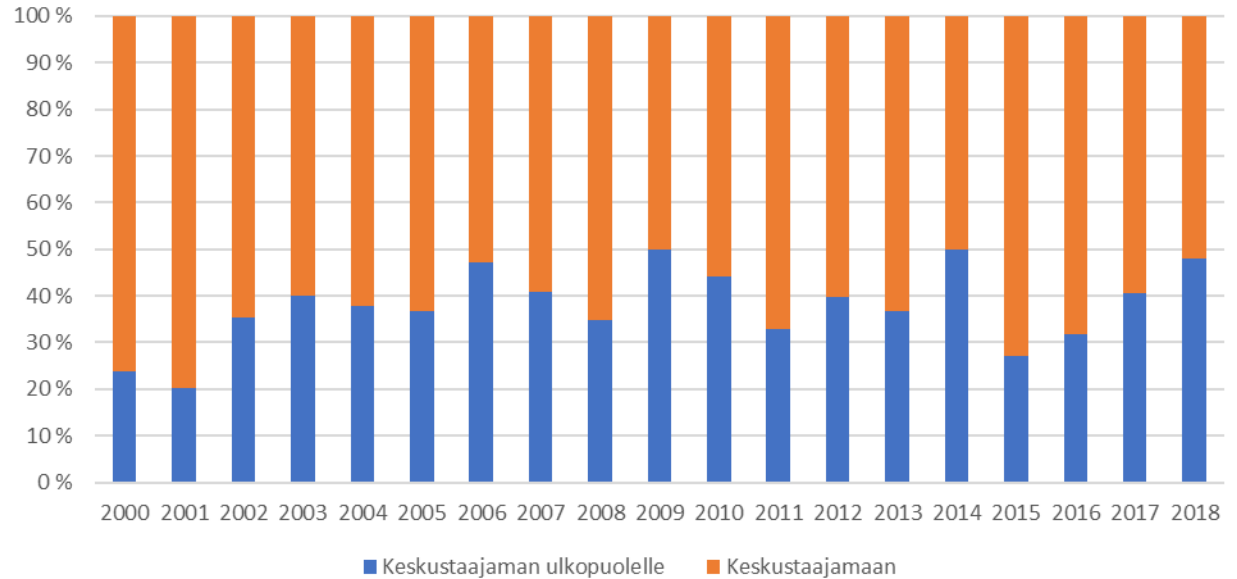

Vuoden 1920 kohdalla on kyse rakennuskannan tietosisällön tarkkuudesta

Vuosivälillä 2000-2018 37% valmistuneista pientaloista rakennettiin nykyisen keskustaajaman ulkopuolelle. Yhteensä tänä aikana rakennettiin 1113 pientaloa.

Vuodesta 2010 eteenpäin pientaloja on rakennettu Kajaaniin noin 400, joista 39% nykyisen keskustaajaman ulkopuolelle.

Pientalojen sijoittuminen suhteessa vuoden 2019 taajamaan Kajaanisssa 2000-2018 rakennuksen valmistumisvuoden mukaan

Pientaloihin on laskettu seuraavat käyttötarkoituksluokat:

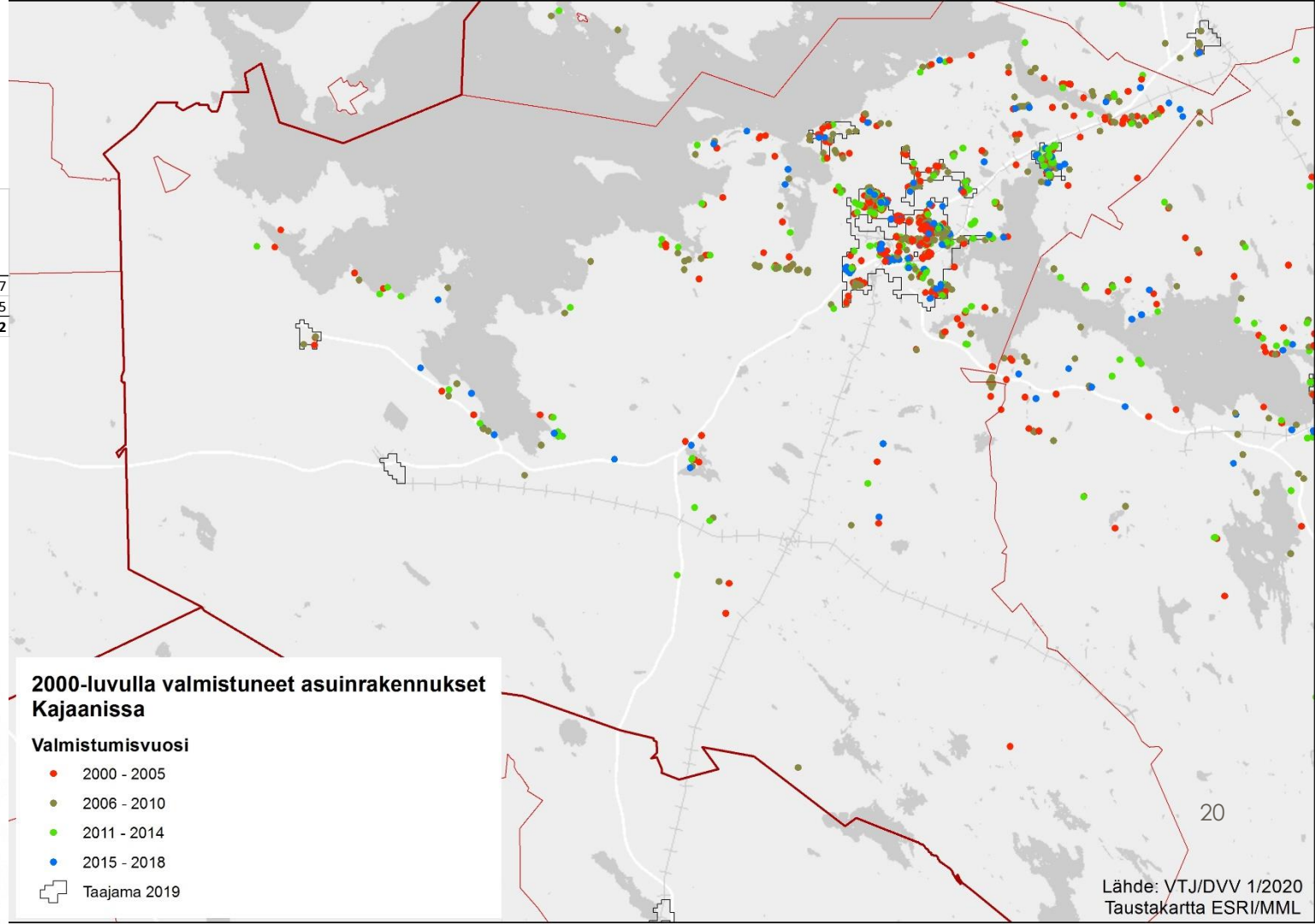
011 Yhden asunnon talot

012 Kahden asunnon talot

013 Muut erilliset pientalot

Kajaanin keskustaajaman ulkopuolella sijaitsevat asuinrakennukset, RHR 2018

Talotyyppi (käyttötarkoitus id)	2000-luvulla valmistuneiden asuinrakennusten määrä
011 Yhden asunnon talot	407
012 Kahden asunnon talot	5
Asuinrakennuksia yhteensä	412

2000-luvulla valmistuneet asuinrakennukset Kajaanissa

Valmistumisvuosi

● 2000 - 2005

● 2006 - 2010

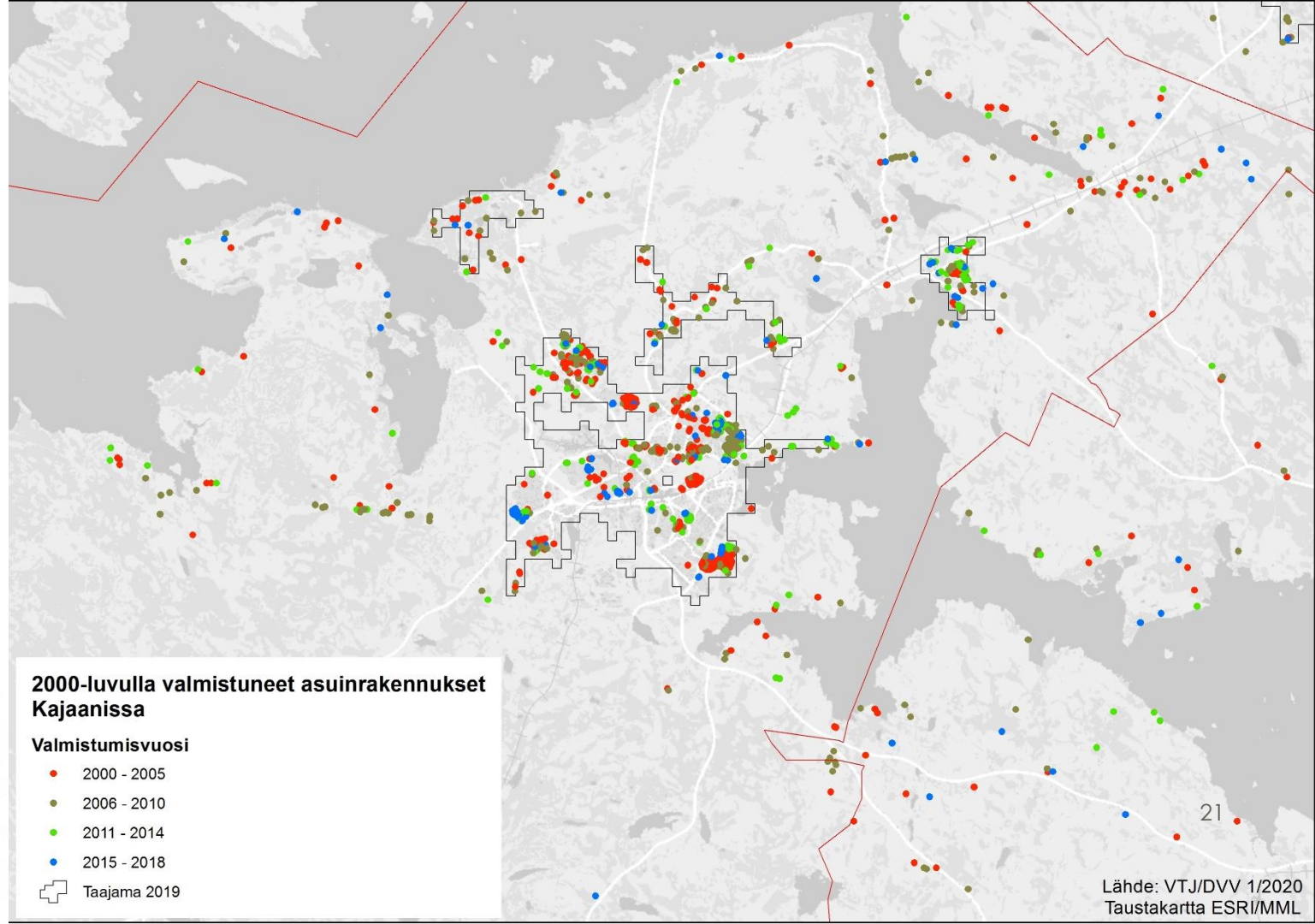
● 2011 - 2014

● 2015 - 2018

□ Taajama 2019

SYKE

2000-luvulla valmistuneet asuinrakennukset Kajaanissa

Valmistumisvuosi

- 2000 - 2005
- 2006 - 2010
- 2011 - 2014
- 2015 - 2018
- Taajama 2019

Keskustaajaman asuinrakennukset RHR 2018

Talotyyppi (käyttötarkoitus id)	2000-luvulla valmistuneiden asuinrakennusten määrä
011 Yhden asunnon talot	660
012 Kahden asunnon talot	42
021 Rivitalot	48
032 Luhtitalot	5
039 Muut asuinkerrostalot	31
Asuinrakennuksia yhteensä	786

Talotyyppi (käyttötarkoitus id)	2000-luvulla valmistuneiden asuntojen määrä
011 Yhden asunnon talot	652
012 Kahden asunnon talot	82
021 Rivitalot	185
032 Luhtitalot	31
039 Muut asuinkerrostalot	517
Asuntoja asuinrakennuksissa yhteensä	1467

2000-luvulla valmistuneet asuinrakennukset Kajaanissa

Valmistumisvuosi

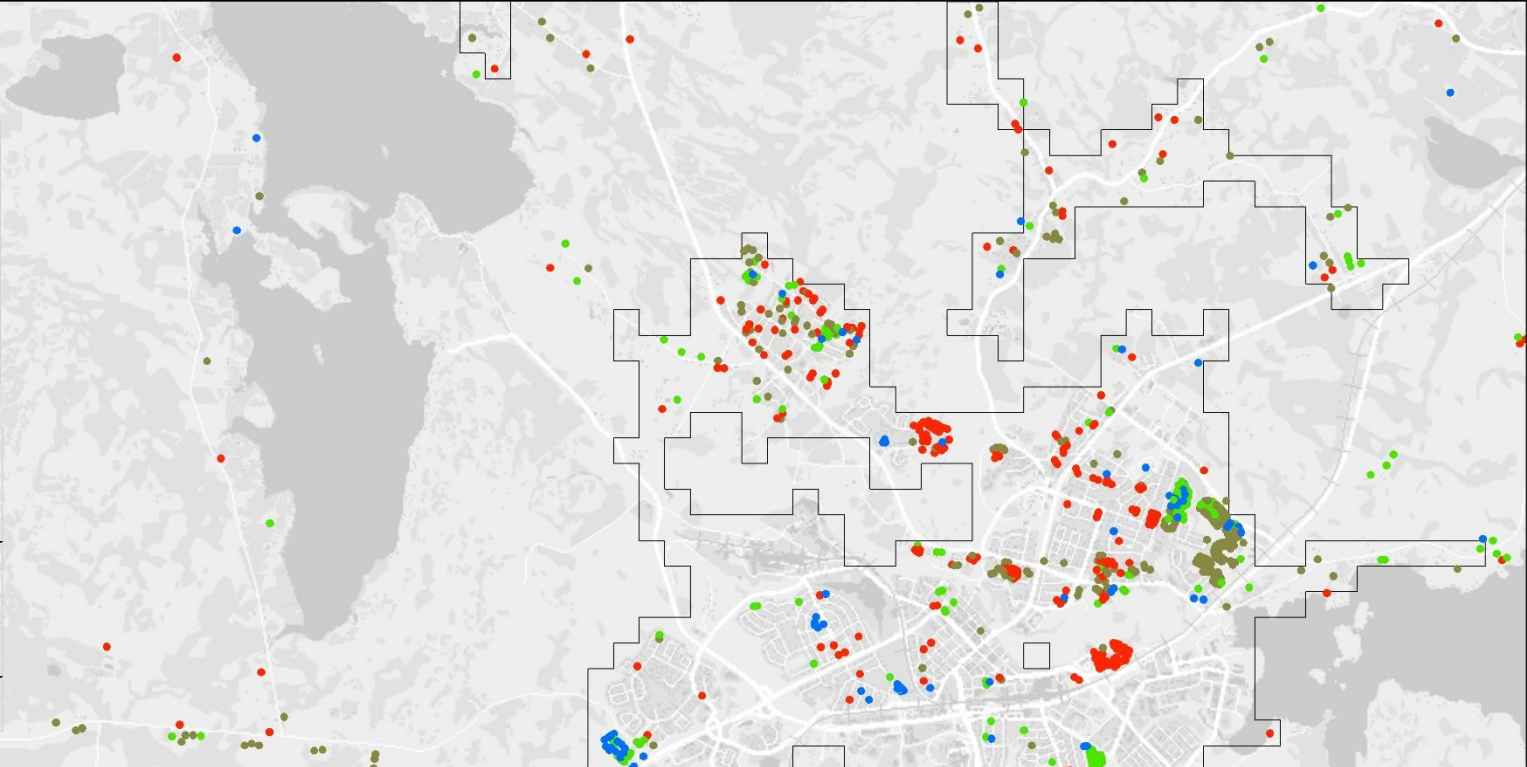
● 2000 - 2005

● 2006 - 2010

● 2011 - 2014

● 2015 - 2018

□ Taajama 2019

SYKE

Pientalorakentaminen Kajaanissa

Vuosivälillä 2000-2018 valmistuneista pientaloista 37% rakennettiin nykyisen keskustaajaman ulkopuolelle. Yhteensä tänä aikana rakennettiin 1113 pientaloa.

Vuodesta 2010 eteenpäin pientaloja on rakennettu Kajaaniin noin 400, joista 39% nykyisen keskustaajaman ulkopuolelle. Pääosa näistä on sijoittunut pienempiin taajamiin ja rannoille.

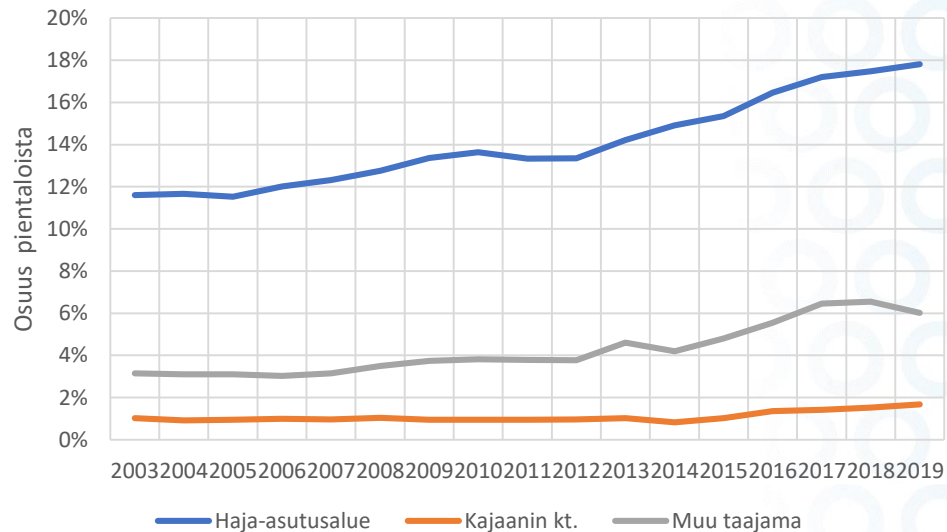
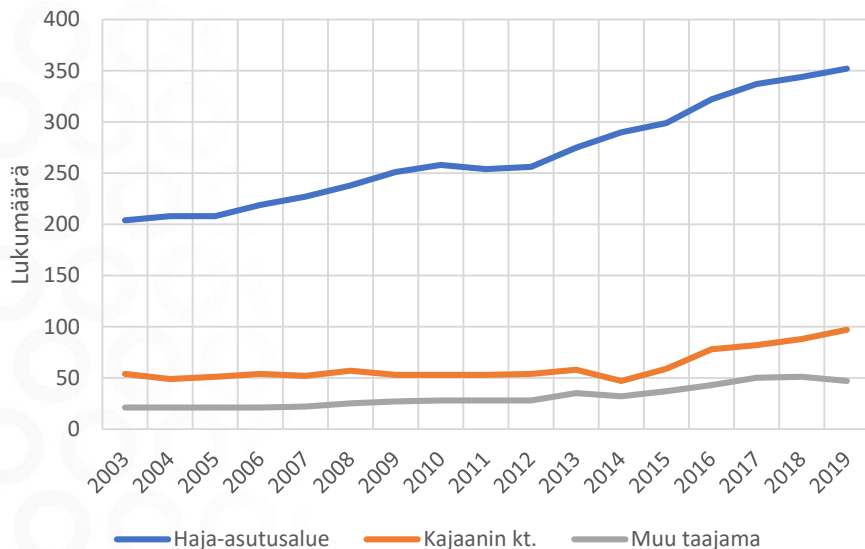
Sisämaan haja-asutusalueille on rakennettu vain joitain kymmeniä asuintaloja 2000-luvulla. Suurin osa rantarakentamisestakin sijoittuu Kajaanin keskustaajaman läheisyyteen.

Koska iso osa pientalorakentamisesta suuntautuu keskustaajaman ulkopuolelle, on kaupungin pohdittava haja-asutusalueiden ja pienten taajamien palveluita sekä yleistä kehittämistä maankäytön näkökulmasta.

Keskustaajaman ulkopuolisissa vuosina 2000-2018 valmistuneissa asuinrakennuksissa 52 prosenttia asuntokunnista oli vuonna 2018 sellaisia, joiden keski-ikä oli alle 30 vuotta. Tämä kertoo, että erityisesti lapsiperheet ovat olleet merkittävä ryhmä vaikuttamassa keskustaajaman ulkopuoliseen rakentamiseen.

Tyhjien rakennusten lukumäärä ja osuus Kajaanissa

Muuttoliikkeen kehityskuva

Muuttoliikettä on analysoitu Tilastokeskuksen ruutupohjaisten muuttoliiketietojen perusteella. Tietoja on ollut käytävissä vuodesta 2000 lähtien. Ruutupohjainen tarkastelu mahdollista hallinnollisista rajoista riippumattomat muuttoliiketarkastelut.

Aineistosta puuttuvat koordinaatittomat muutot, joten aineisto eroaa siltä osin Tilastokeskuksen virallisista muuttoliiketilastoista.

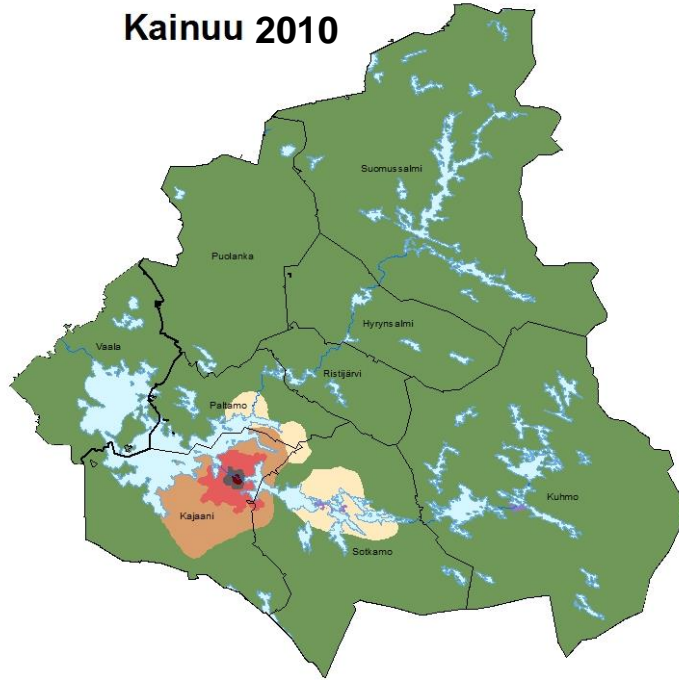
Muuttoliikettä tarkastellaan ensin koko Kainuun kaupunki-maaseutu -luokituksen aluetyypeissä 2003 lähtien:

- Nettomuutto
- Tulo- ja lähtömuutot
- Ikäryhmittäin
- Muuttoalttius

Kaupunki-maaseutuluokituksesta on käytetty vuoden 2010 alueluokitusta, koska uudempi ei ollut käytössä kun muuttoliikeaineistot on tuotettu. Seuraavalla kalvoilla näkyy kaupunki-maaseutu-luokituksen kartta Kainuusta sekä 2010 ja 2018 vertailun vuoksi. Muutokset luokituksessa ovat pieniä Kainuussa ja koskevat lähinnä ydinmaaseudun aluetta ja sitä kautta joitain harvan maaseudun alueita.

Koska Kajaani on maakunnan ainoa kaupunkiseutu, koskevat kaupunkiin liittyvät aluetyypit ainoastaan Kajaania ympäröiviä alueita muodostaen analyysin kannalta toimivan alueluokituksen Kajaanin kehityksen arviointiin.

Kainuu 2010

Kaupunki-maaseutu -luokitus

- Sisempi kaupunkialue
- Ulompi kaupunkialue
- Kaupungin kehysalue
- Maaseudun paikalliskeskukset
- Kaupungin läheinen maaseutu
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maaseutu

Kunnat

Vesistöt

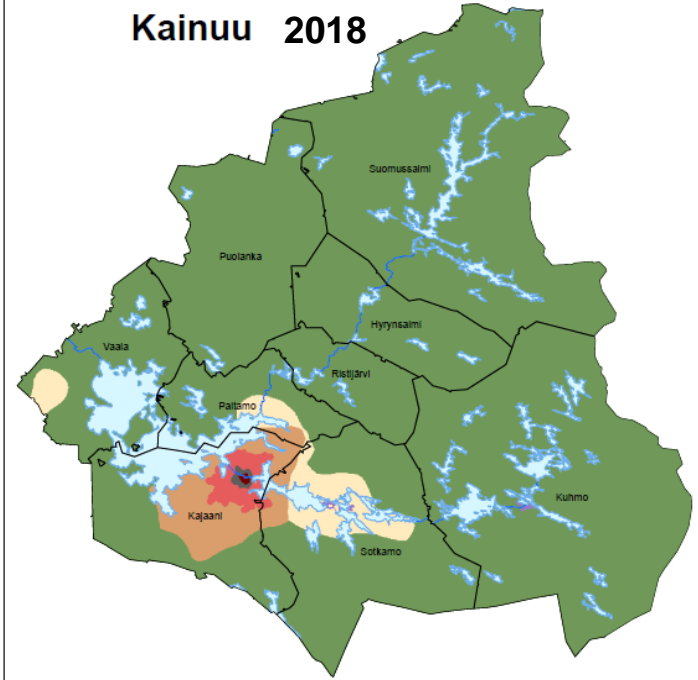

Kilometriä

© SYKE © Maanmittauslaitos

Kainuu 2018

Kaupunki-maaseutu -luokitus

- Sisempi kaupunkialue
- Ulompi kaupunkialue
- Kaupungin kehysalue
- Maaseudun paikalliskeskukset
- Kaupungin läheinen maaseutu
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maaseutu

Kunnat

Vesistöt

Kilometriä

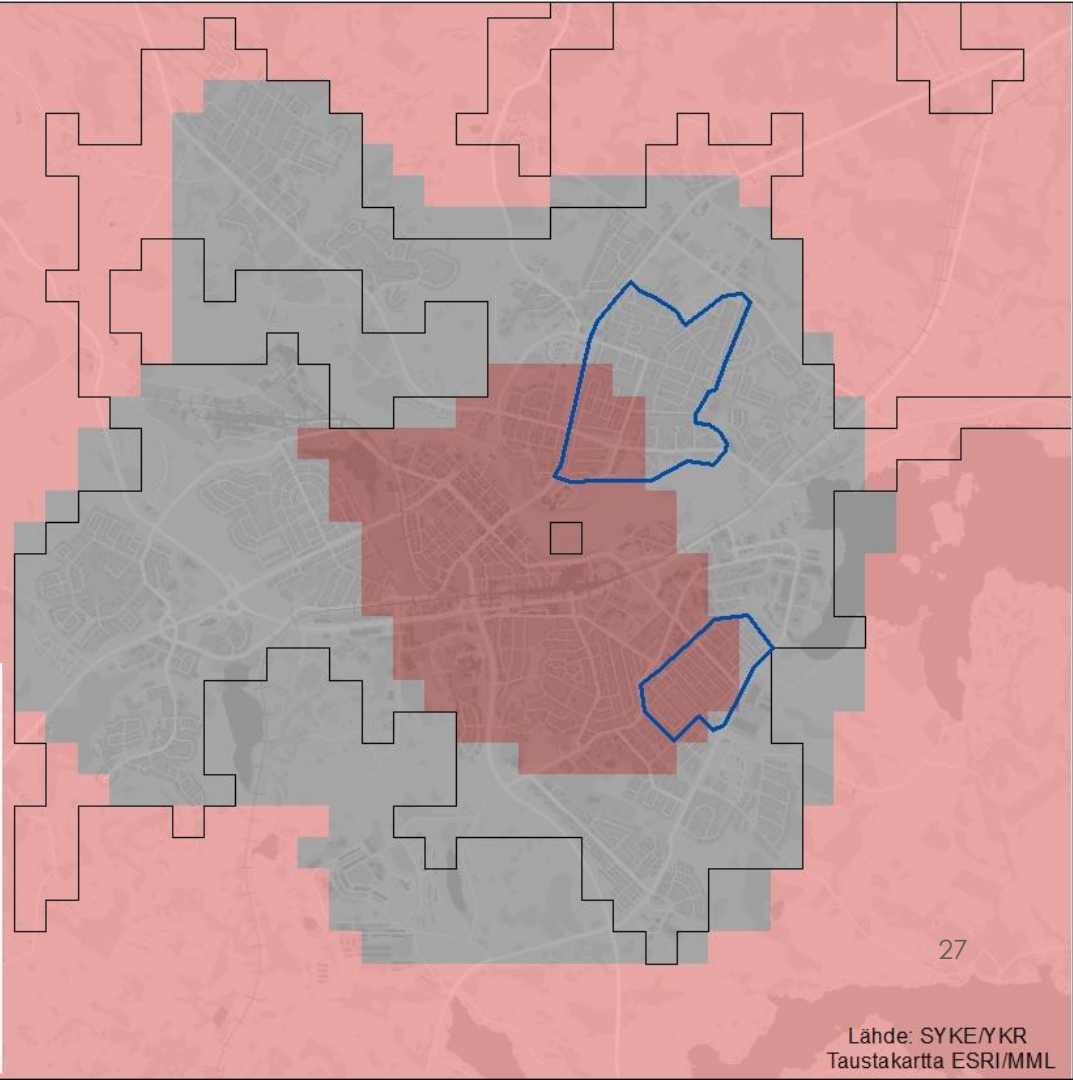
© SYKE © Maanmittauslaitos

SYKE

Kaupunki-maaseutuluokitus 2010 Kajaanin keskustaajamassa

- Kuurnan ja Variskankaan tutkimusalueet
- Taajama 2019
- Sisempi kaupunkialue
- Ulompi kaupunkialue
- Kaupungin kehysalue
- Maaseudun paikalliskeskukset
- Kaupungin läheinen maaseutu
- Ydinmaaseutu
- Harvaan asuttu maaseutu

Muuttoalttius Kainuussa kaupunki- maaseutuluokituksen mukaan

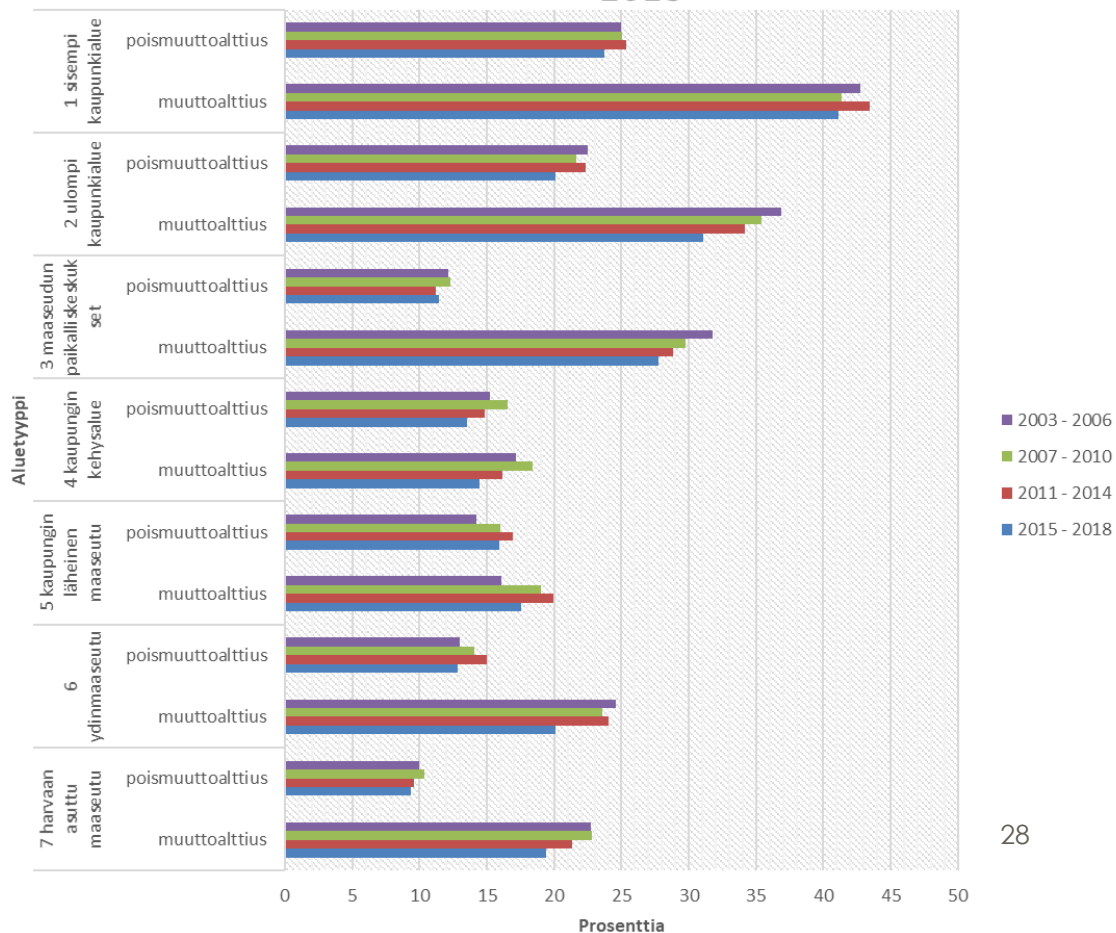
Muuttaneisuus eli muuttoalttius voidaan esittää muuttaneiden määränä tuhatta keskiväkiluvun asukasta kohti ja esimerkiksi sukupuolittain tai ikäryhmittäin. Tässä yhteydessä esitetään myös aluetyyppikohtainen sekä ikäryhmittäinen muuttoalttius, joka lasketaan muuttaneiden osuutena vastaavan ikäryhmän ja/tai aluetyypin väkiluvusta.

Aluetyyppikohtaisessa muuttoalttudessa poismuuttoalttius lasketaan ilman aluetyypin sisäisiä muuttoja. Se kuvaa siten todennäköisyyttä muuttoon, joka suuntautuu toiseen aluetyypiin.

Aluetyyppikohtaisessa muuttoalttudessa on jonkin verran vaihtelua tarkasteluajanjaksolla. Muuttoalttiutta laskee monessa aluetyypissä sen sisäisten muuttojen määrän jatkuva väheneminen. Poismuuttoalttius on pysynyt kaikissa aluetyypeissä suhteellisen vakaana. Muuttoalttius on korkeinta kaupunkialueilla. Kehysalueella ja kaupungin läheisellä maaseudulla poismuuttoalttius ja muuttoalttius ovat lähes yhtä suuria, joka kertoo siitä, että aluetyypin sisäisiä muuttoja on vähän.

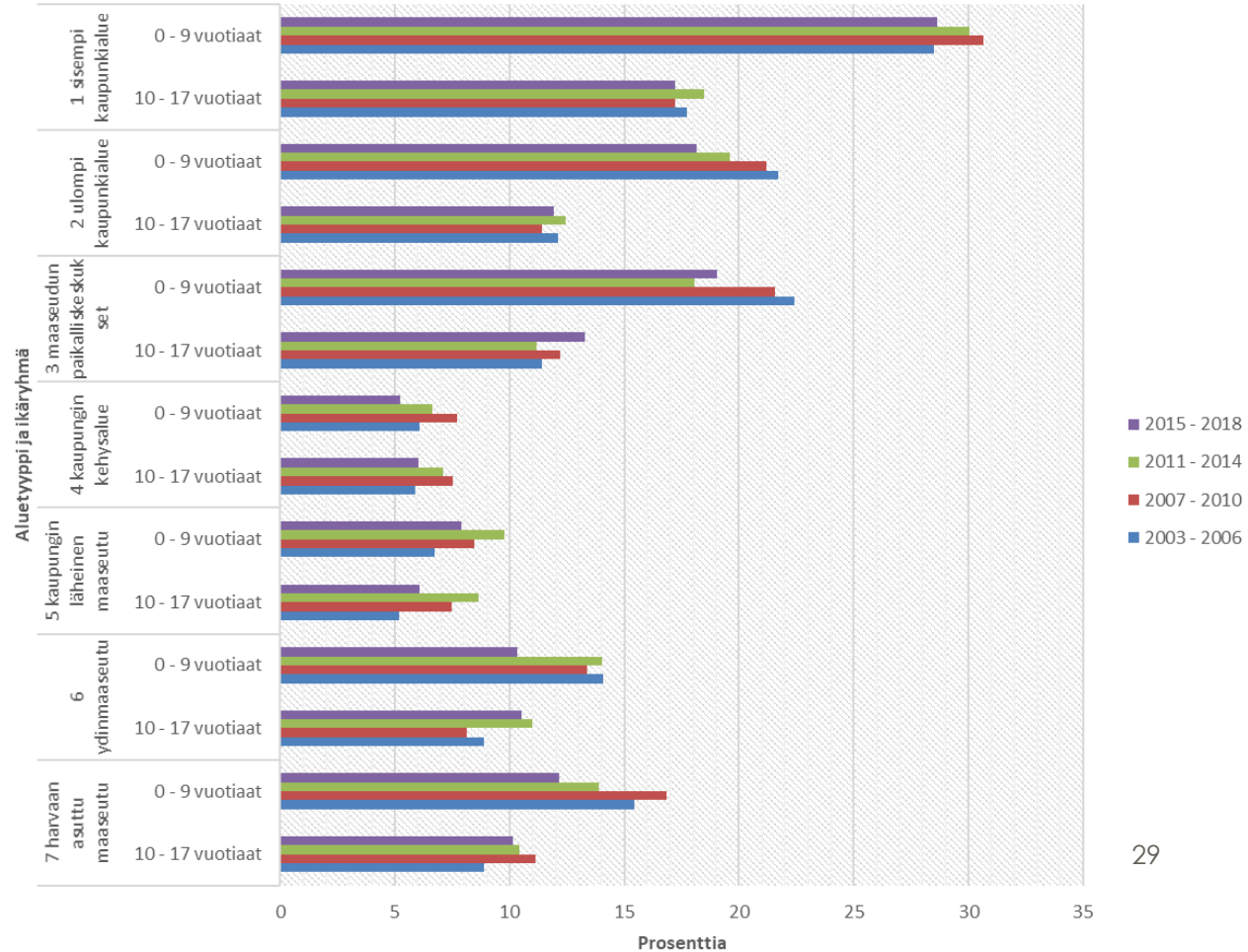
Kainuun alueluokkakohtainen muuttoalttiudet 2003-2018

Kainuun muuttoalttius aluetyypeittäin ja ikäryhmittäin

Pienten lasten muuttoalttius on korkeampi kuin yli 10-vuotiailla lukuun ottamatta kehysaluetta, joka on lasten osalta pienimmän muuttoalttiuden aluetta.

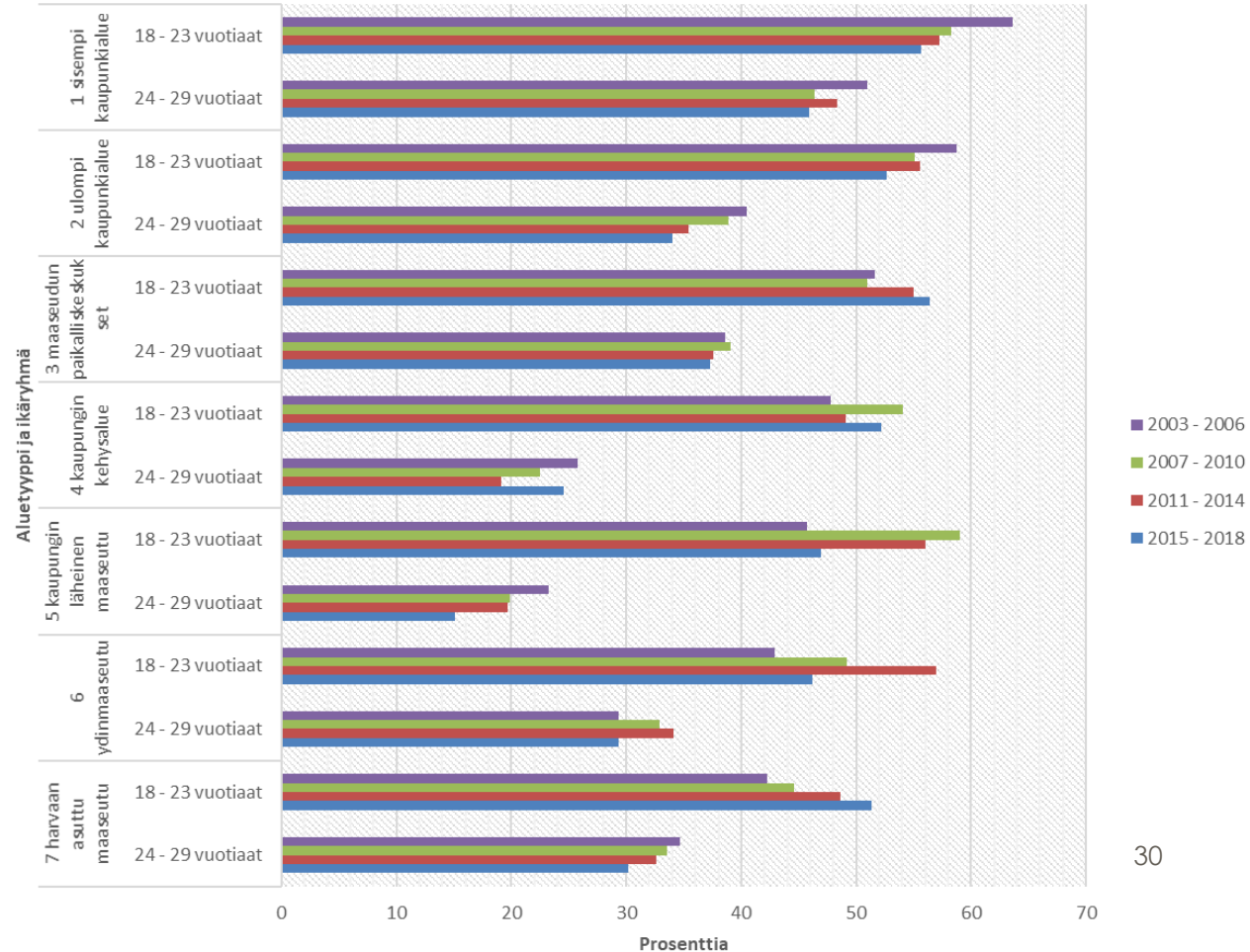
Lasten muuttoalttius on kaupunkialueilla selvästi korkeampi kuin maaseutualueilla.

Kainuun muuttoalttius aluetyypeittäin ja ikäryhmittäin

Nuorilla aikuisilla on korkein muuttoalttius. 18-23-vuotiailla kaikissa aluetyypeissä, 24-29-vuotiailla sisemmällä ja ulommalla kaupunkialueella. Kehysalueella ja kaupungin läheisellä maaseudulla asuvat 24-29-vuotiaat ovat jo asettuneet ja heidän muuttoalttius on muilla aluetyypeillä asuvia pienempi.

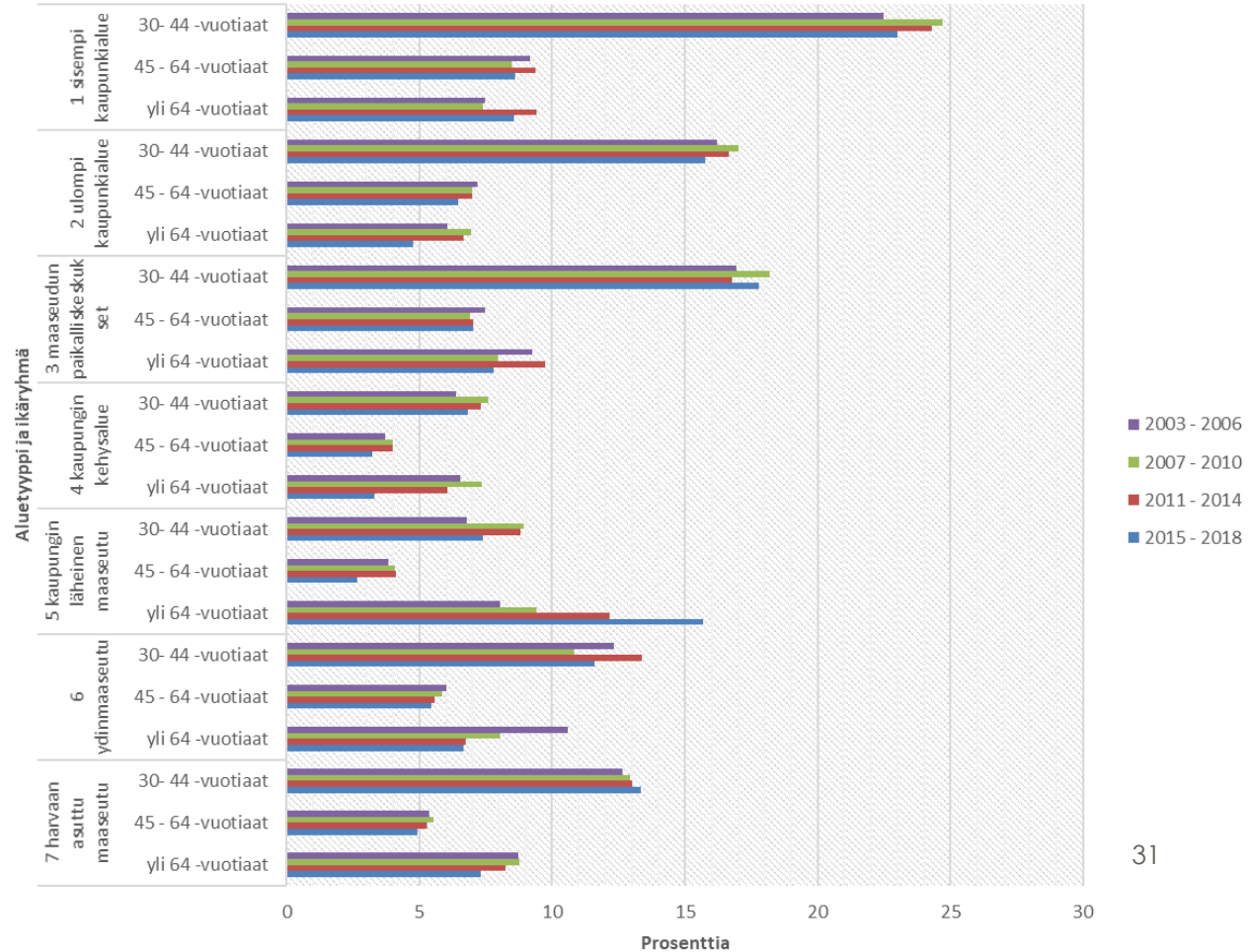
Eri vuosivälien välillä on jonkin verran vaihtelua ja joissain aluetyypeissä selkeästi lisääntyvää tai vähentyvää muuttoalttiutta. Esimerkiksi harvaan asutulla maaseudulla 18-23-vuotiaiden muuttoalttius on lisääntynyt, mutta 24-29-vuotiaiden pienentynyt.

Kainuun muuttoalttius aluetyypeittäin ja ikäryhmittäin

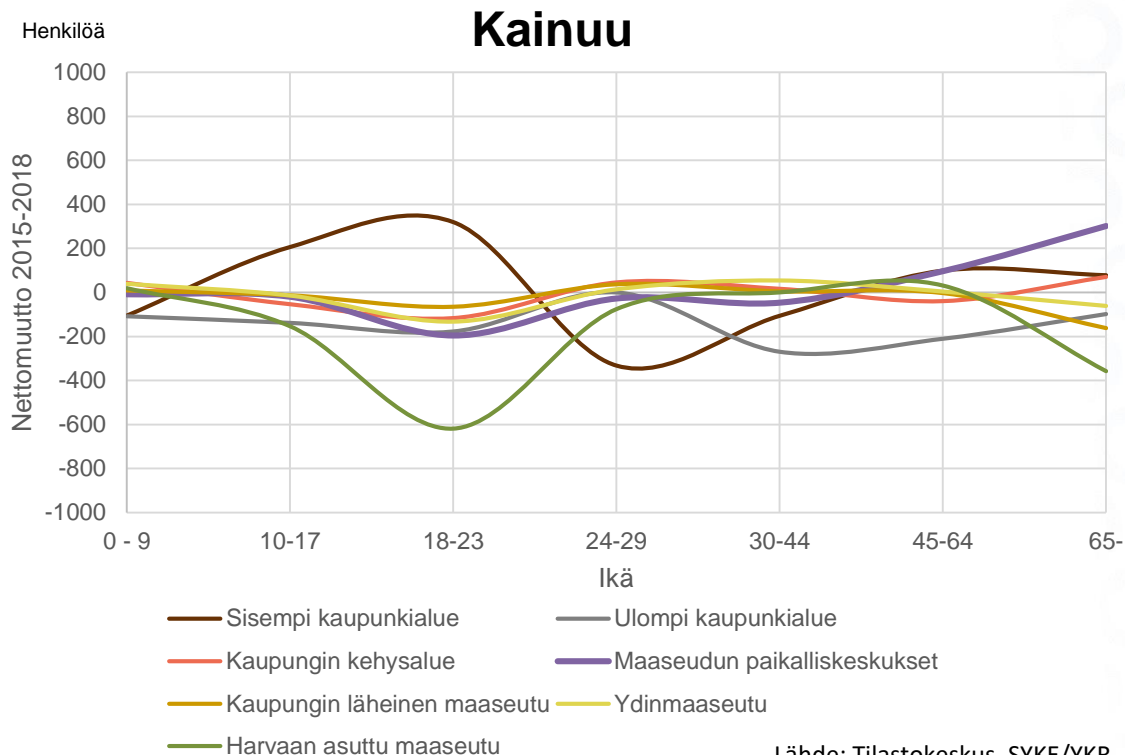
Yli 45-vuotiailla muuttoalttius on hyvin matala kaikissa aluetyypeissä. Maaseudulla yli 64-vuotiaat ovat olleet hieman muuttoalttiimpia kuin 45-64-vuotiaiden ikäluokka.

30-44-vuotiaat ovat muuttoalttiita sisemmällä kaupunkialueella, eli sieltä hakeudutaan pois tässä lapsiperheissä.

Kainuun nettomuutto 2015-2018 ikäluokittain ja kaupunki-maaseutuluokittain

Kaaviossa on esitetty eri ikäluokkien nettomuutot, siten, että siitä näkyy eri elämänvaiheiden yhteys aluetyyppeihin. Suurimmat muuttovoitot ja tappiot ovat sisemmällä kaupunkialueella ja harvaan asutulla maaseudulla. Harvaan asuttu maaseutu on muuttotappiollinen nuorissa ja ikääntyneissä. Sisempi kaupunkialue on muuttotappiollinen vakiintumisiässä 24 ikävuoden jälkeen, mutta nuorissa aikuisissa voimakkaasti muuttovoittoinen. Ulompi kaupunkialue on tasaisen muuttotappiollinen 30 ikävuoden jälkeen.

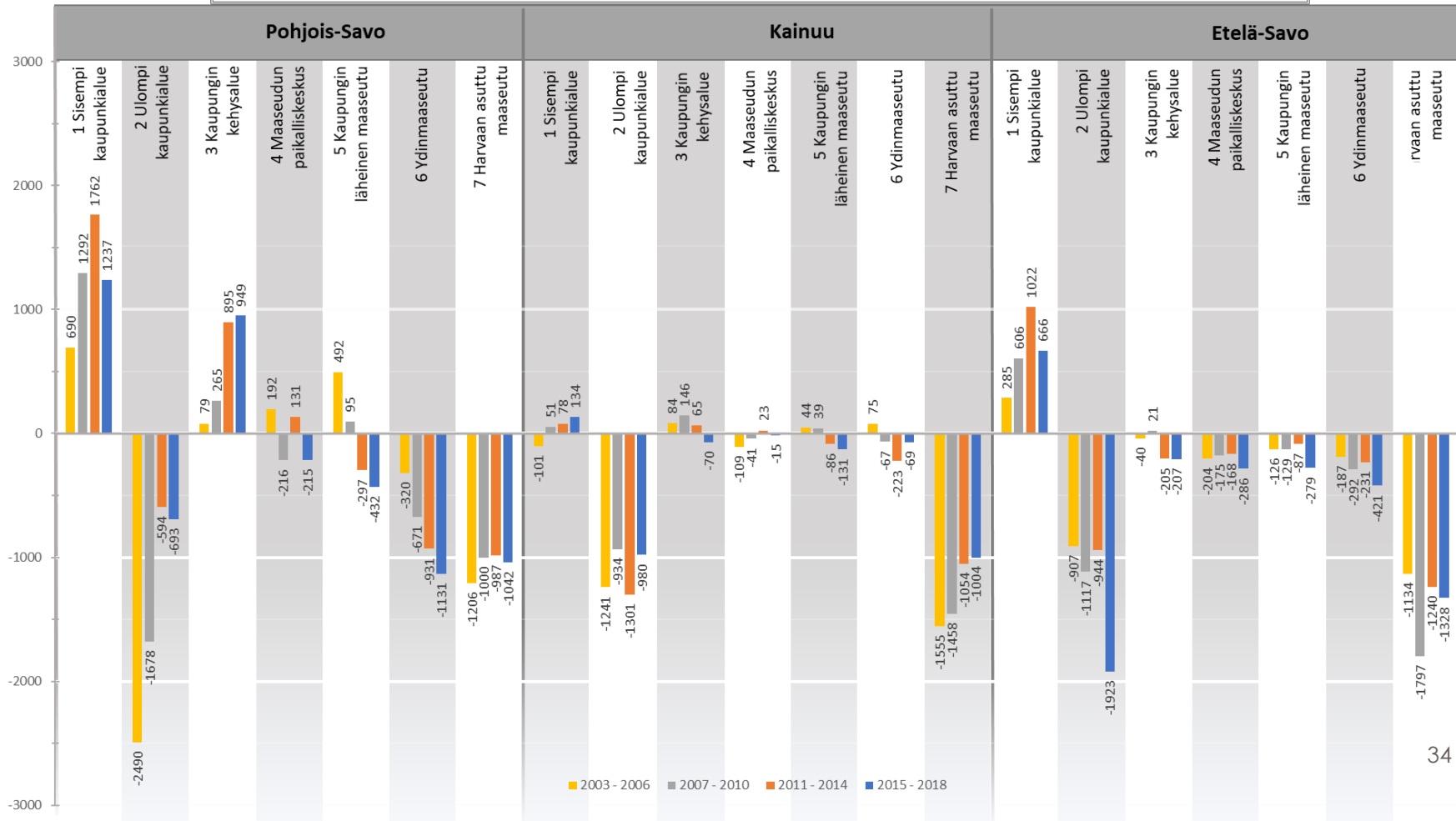

Nettomuuton vertailua maakunnittain

- Seuraavalla sivulla on vertailtu Kainuuta Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntiin
- Yhteistä kolmen maakunnan muuttoliikkeissä on harvaan asutun maaseudun ja ulomman kaupunkialueen voimakas muuttotappio. Sisempi kaupunkialue on kaikissa kolmessa muuttovoitollinen, mutta Kajaanissa muuttovoitto jää hyvin pieneksi.
- Näyttää siis siltä, että Kainuussa kaupunkikeskustan vetovoima jää selvästi pienemmäksi kuin Kuopiossa ja Mikkelissä
- Koska nuoret ikäluokat ovat muuttoalttein ja keskustahakuisin, kertoo tämä havainto kaupungin tarjoamista mahdollisuuksista erityisesti tälle ikäluokalle.

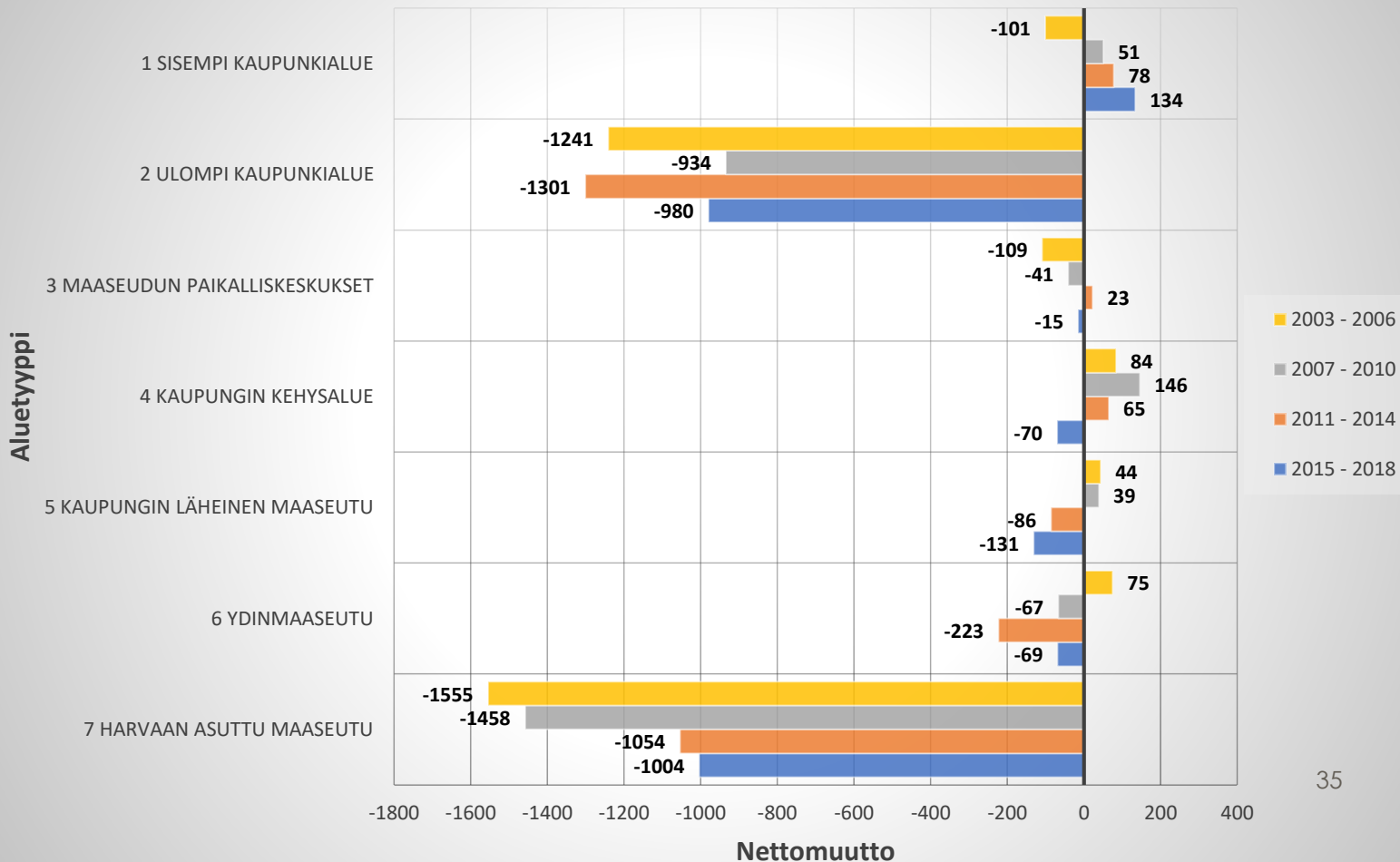
Pohjois-Savon, Kainuun ja Etelä-Savon kaupunki-maaseutu luokkien nettomuutto

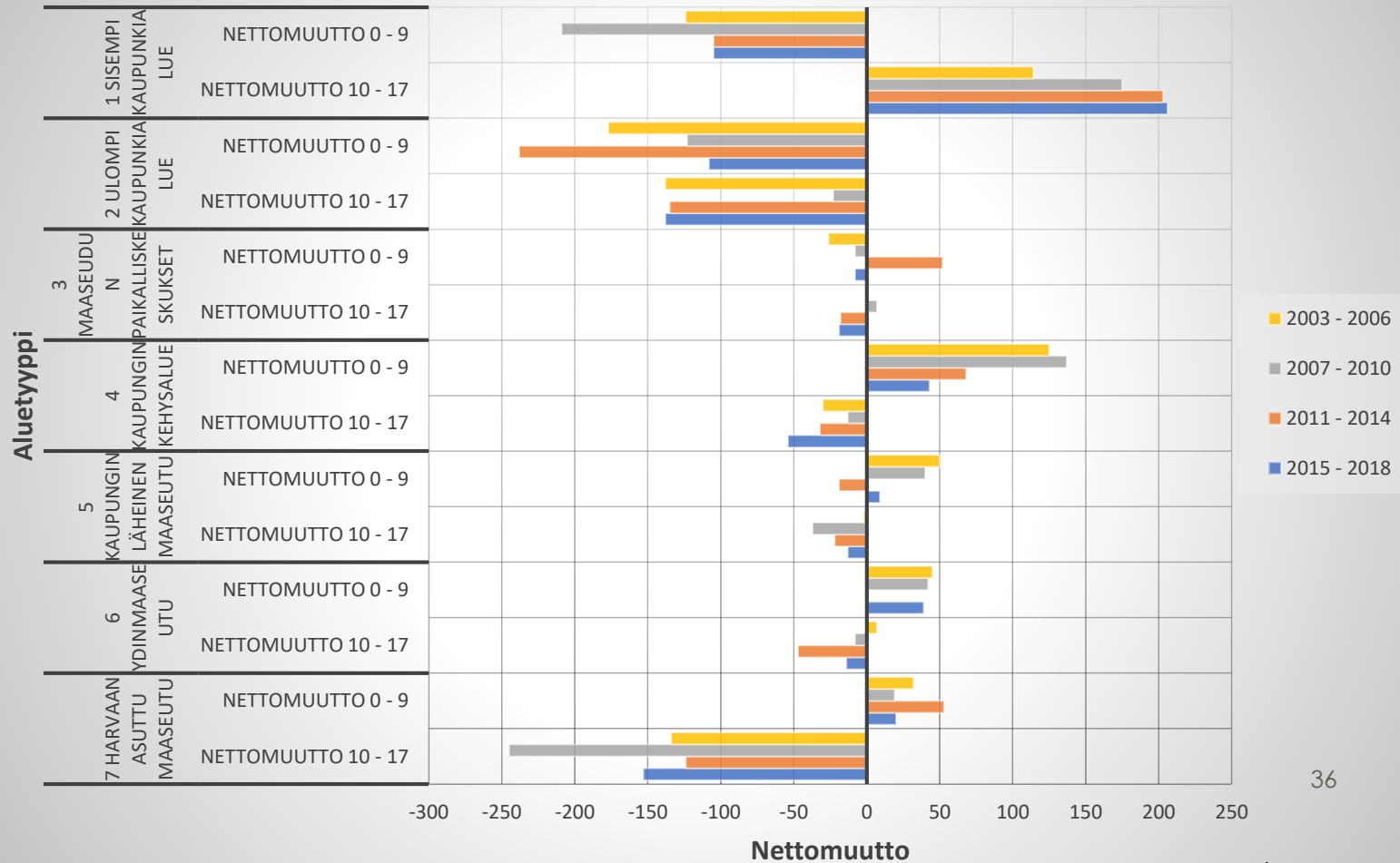
Tässä kaaviossa on vain Kainuun osalta sama tieto kun on edellisen kuvan vertailukaaviossa.

Seuraavien sivujen kaavioissa tämä on pilkottu ikäryhmittäisiin nettomuuttoihin alueluokittain.

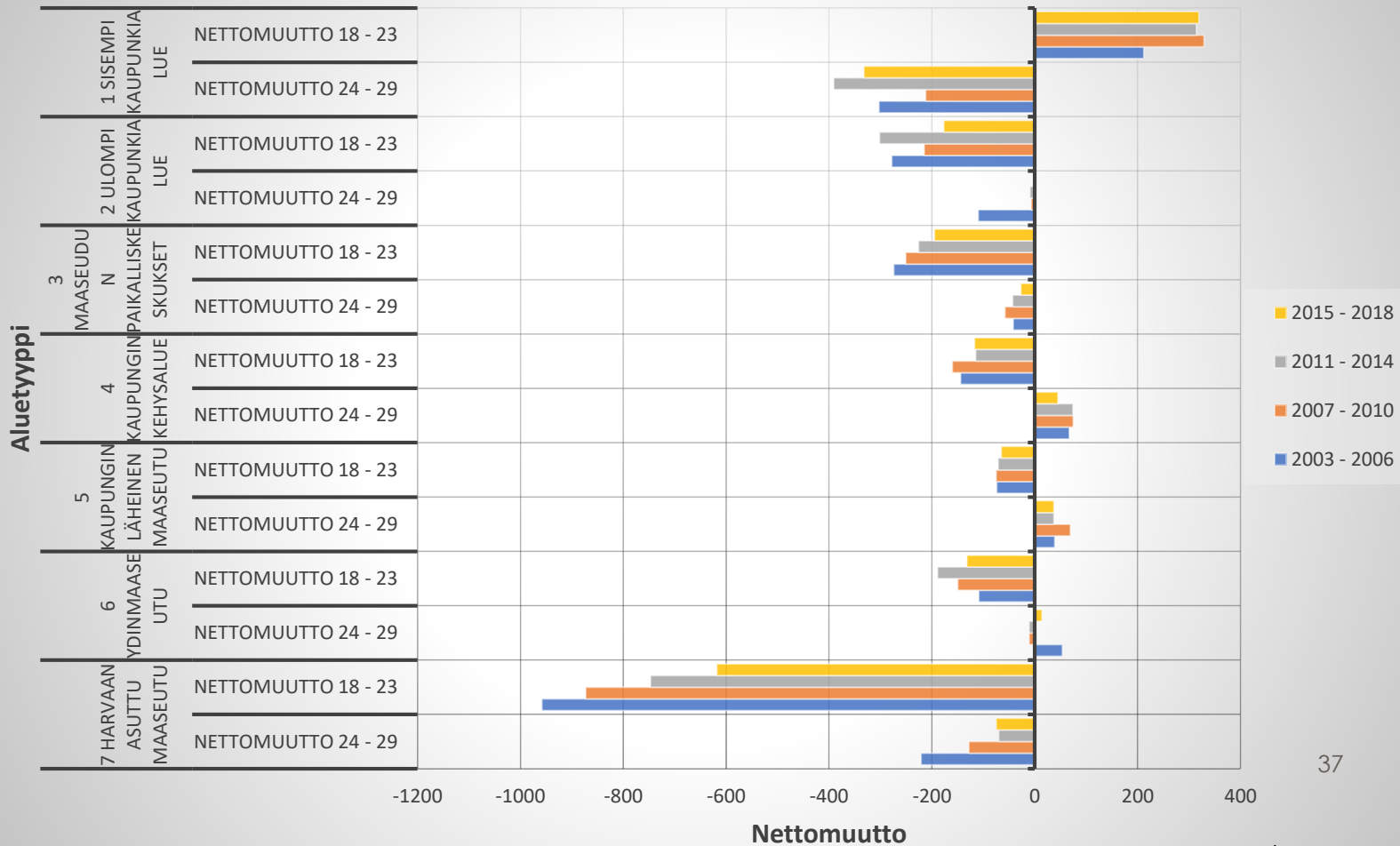
Kainuun kaupunki-maaseutu aluetyyppien nettomuutto

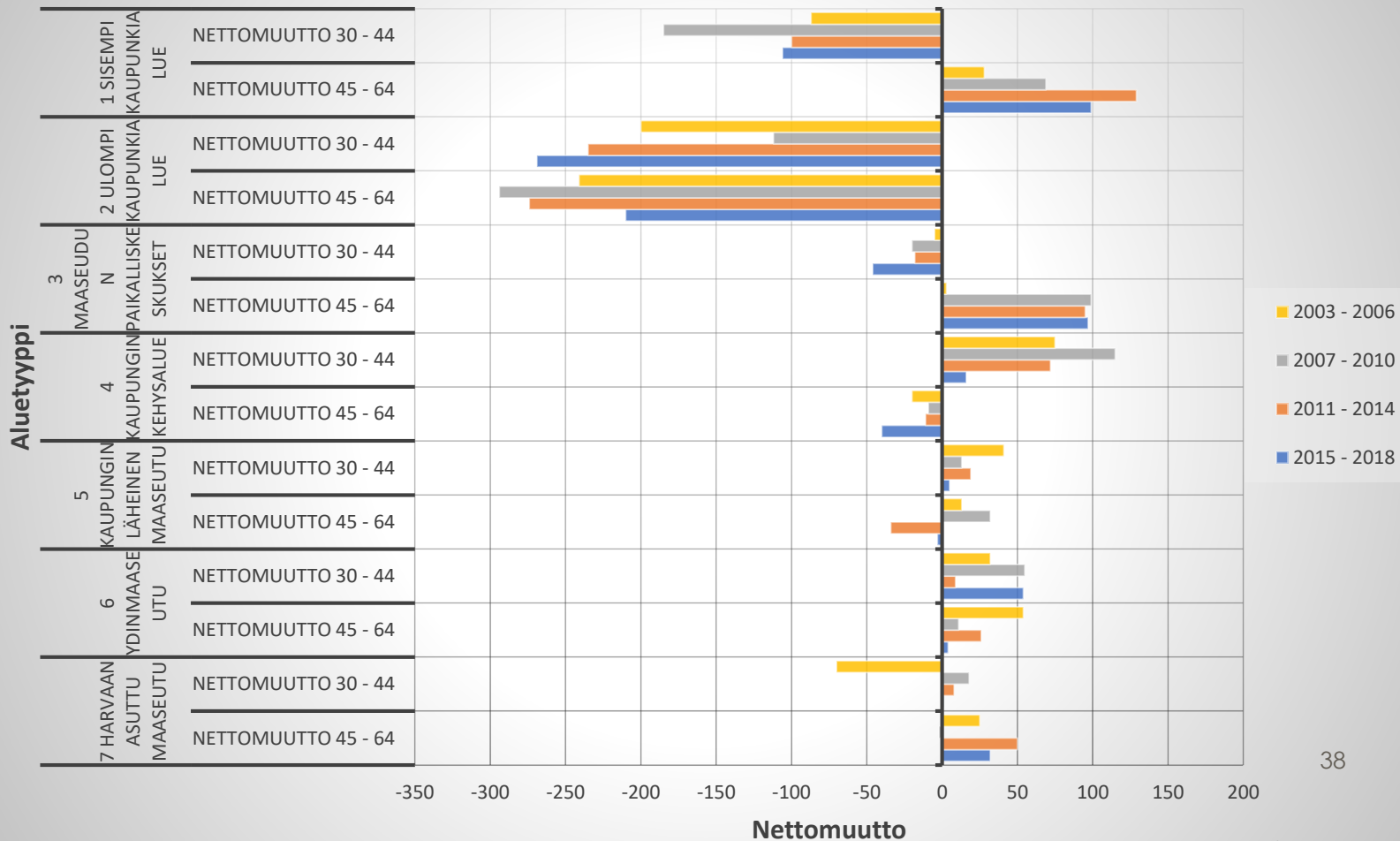
Nettomuutto ikäryhmittäin Kainuun kaupunki-maaseutu aluetyypeissä

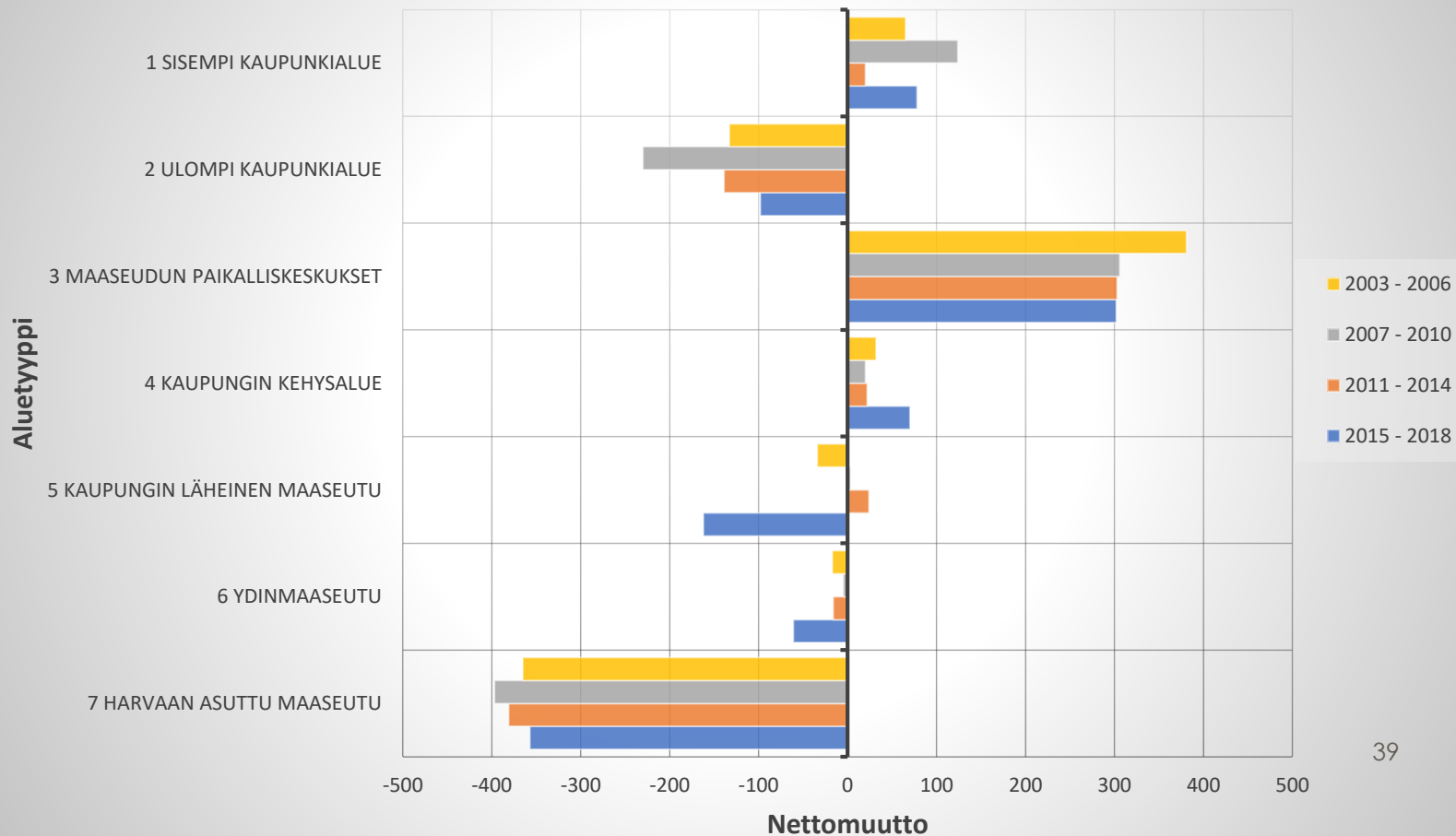
Nettomuutto ikäryhmittäin Kainuun kaupunki-maaseutu aluetyypeissä

Nettomuutto ikäryhmittäin Kainuun kaupunki-maaseutu aluetyypeissä

Nettomuutto ikäryhmittäin Kainuun kaupunki-maaseutu aluetyypeissä (yli 64 vuotiaat)

Havainnot ikäluokittaisesta muuttoliikkeestä

Eri elämänvaiheissa muuttoliike suuntautuu eri suuntiin, mikä näkyy myös Kajaanissa selkeästi. Sisempi kaupunkialue menettää alle 10-vuotiaita ja 24-44-vuotiaita, eli käytännössä ihmisiä lapsiperhevaiheessa, mutta saa muuttovoittoa muista ikäluokista.

Ulompi kaupunkialue kärsii muuttotappiota kaikissa ikäluokissa. Kehysalue on sisemmän kaupunkialueen peilikuva lukuun ottamatta yli 64-vuotiaita, joissa molemmat ovat saaneet muuttovoittoa.

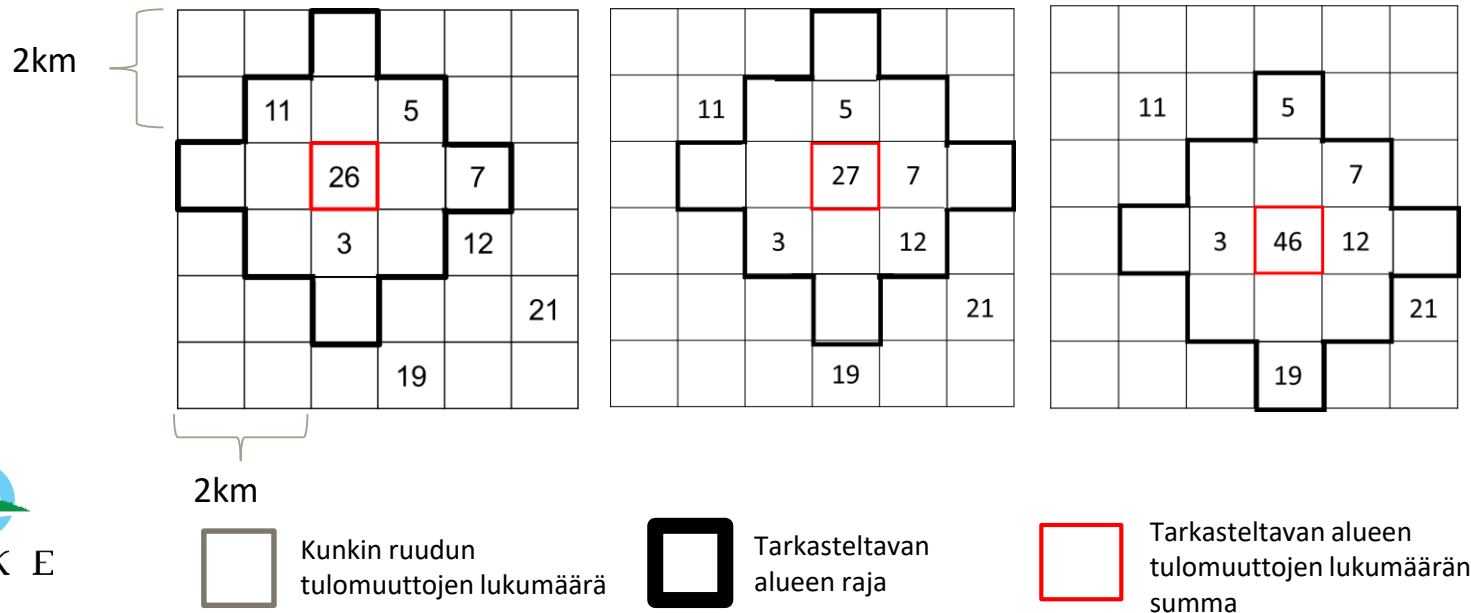
Koko Kainuun maaseudun alueilla alle 10-vuotiaat ovat muuttovoittoisia muissa luokissa paitsi maaseudun paikalliskeskuksissa. 10-17-vuotiaat ovat kuitenkin jo muuttotappiollisia kaikissa luokissa ja erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Pientä muuttovoittoa ovat saaneet myös kaupungin läheinen maaseutu ja ydinmaaseutu 24-29-vuotiaissa.

Kainuun maaseutu on 30-64-vuotiaiden kohdalla pääsääntöisesti muuttovoittoaluetta, vaikka vuosivälien välillä on vaihtelua ja muuttovoitto ei ole suurta. Yli 64-vuotiaat hakeutuvat muuttoliiketietojen perusteella maaseudun paikalliskeskuksiin ja sisemmälle kaupunkialueelle palvelujen ääreen.

Alueelliset muuttokartat

Seuraavilla kalvoilla on laskettu paikkatietomenetelmällä nettomuuton alueita. Ensin kokonaisnettomuutto eri vuosiväleihin, jossa näkyy eri vuosivälien erilaisuus. Lopuksi vuosien 2015-2018 aikana tehtyjen muuttojen ikäryhmittäiset tarkastelut, jossa näkyy eri ikäluokkien muuttoliikkeen dynamiikkaa. Menetelmässä on ensin summattu ruutuun ruudun oma ja sitä 2 km alueelta ympäröivien ruutujen tulo- ja lähtömuutot. Näiden paikkatietotasojen perusteella on laskettu nettomuutto tasojen välisellä vähennyslaskulla. Menetelmä tuottaa yleistetyimmän pinnan kuin vain yksittäisiä ruutuja tarkastellessa. Alla esimerkki naapuruuslaskennasta tulomuuton osalta.

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutto

<VALUE>

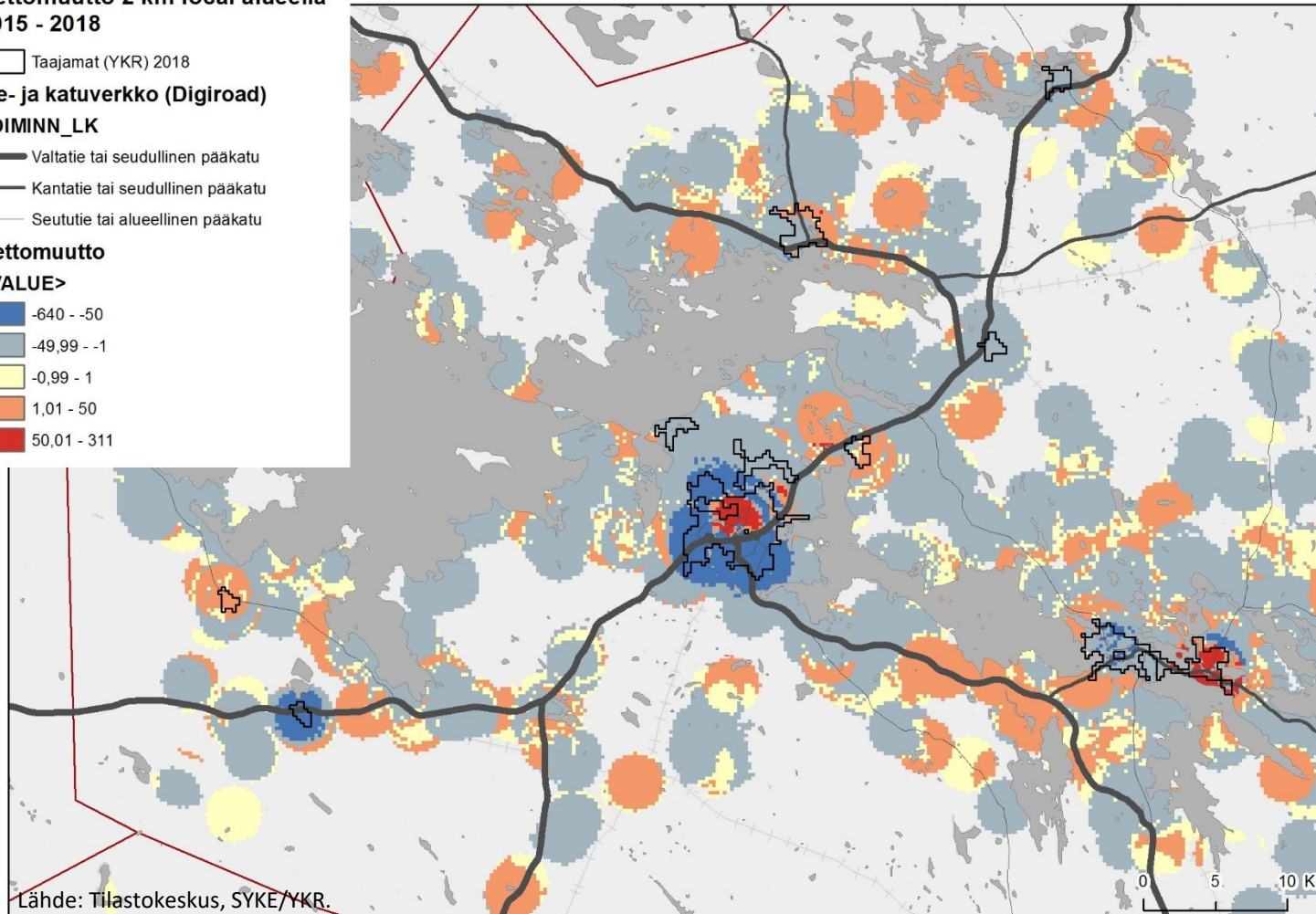
■ -640 - -50

■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 50

■ 50,01 - 311

Lähde: Tilastokeskus, SYKE/YKR.

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot 0-9 -vuotiaat

<VALUE>

■ -218 - -50

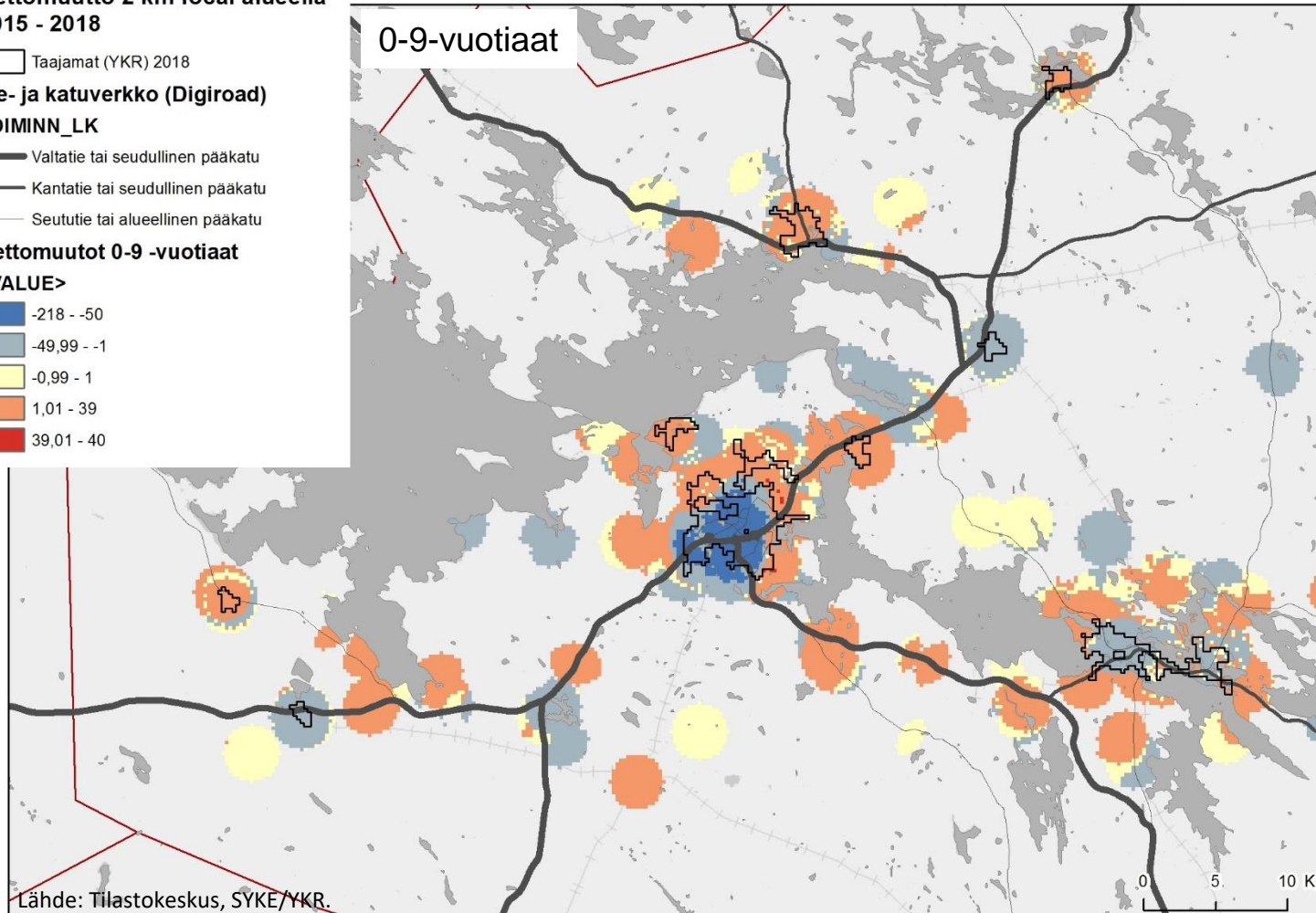
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 39

■ 39,01 - 40

0-9-vuotiaat

Lähde: Tilastokeskus, SYKE/YKR.

0 5 10 Km

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot 10-17 -vuotiaat

<VALUE>

■ -62 - -50

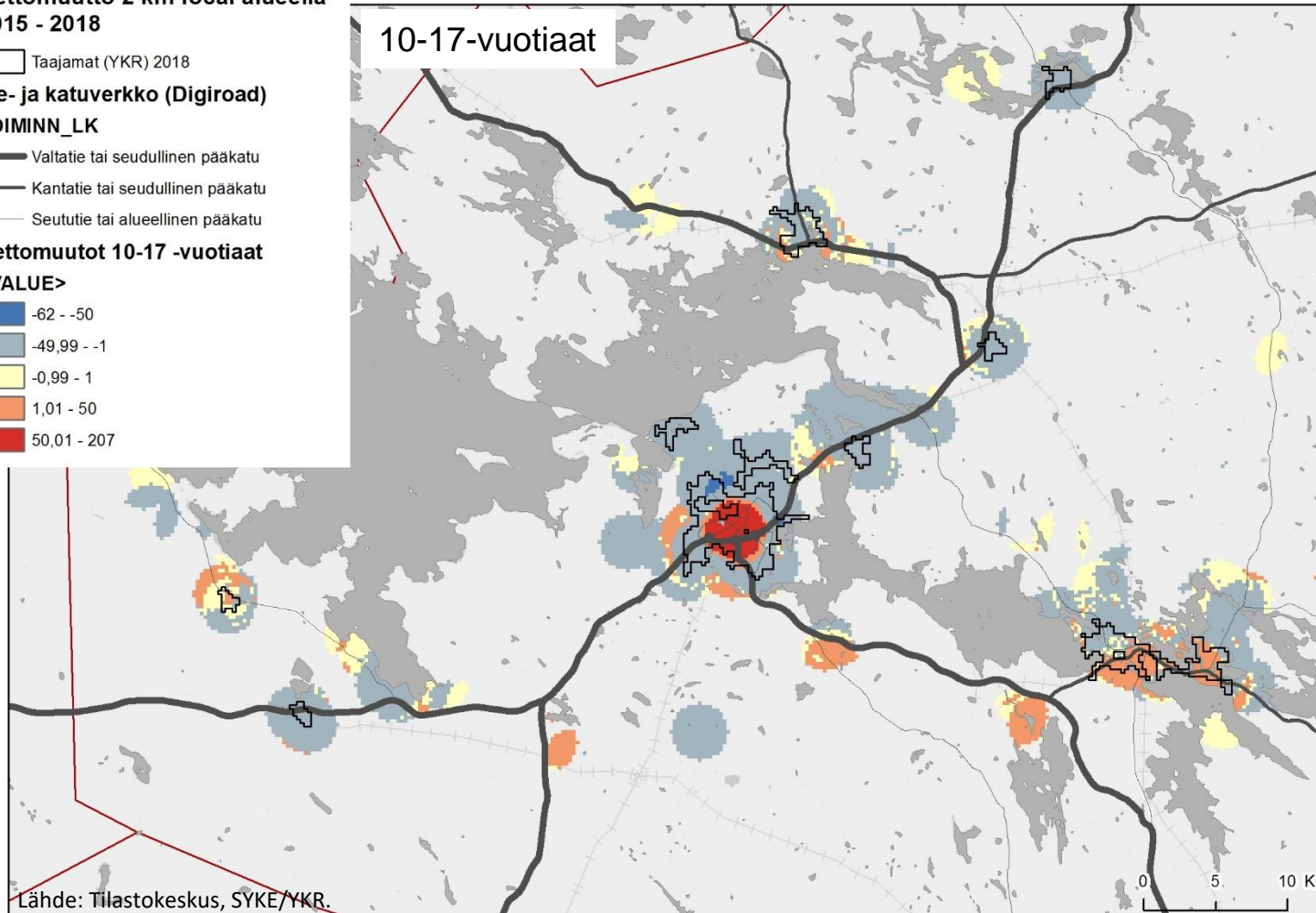
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 50

■ 50,01 - 207

10-17-vuotiaat

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot 18-23 -vuotiaat

<VALUE>

■ -152 - -50

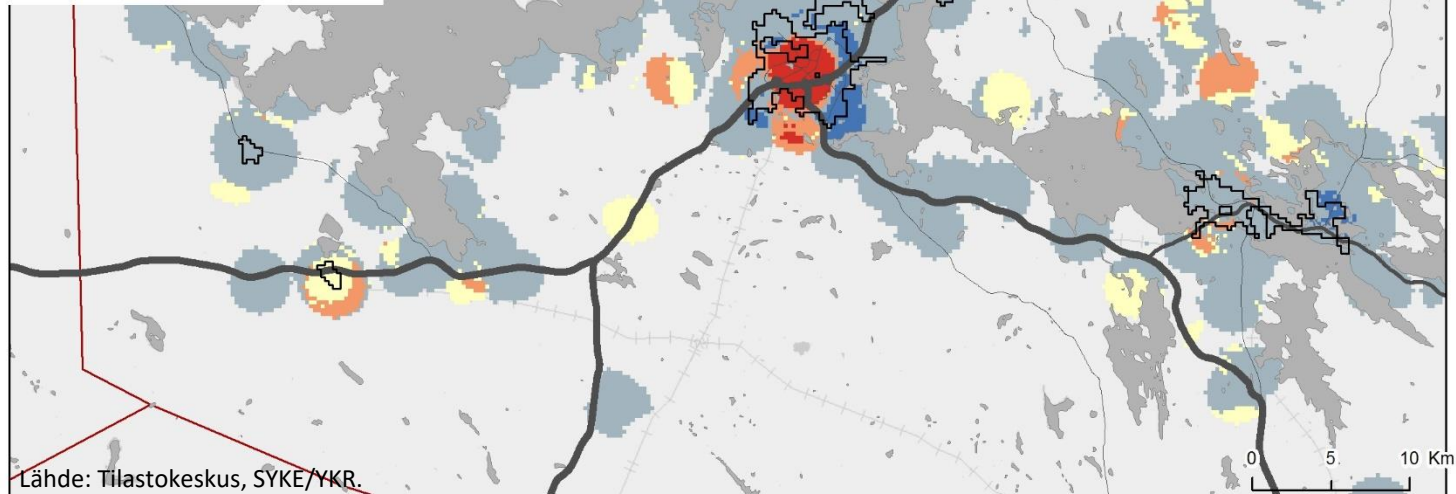
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 50

■ 50,01 - 424

18-23-vuotiaat

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot 24-29 -vuotiaat

<VALUE>

■ -410 - -50

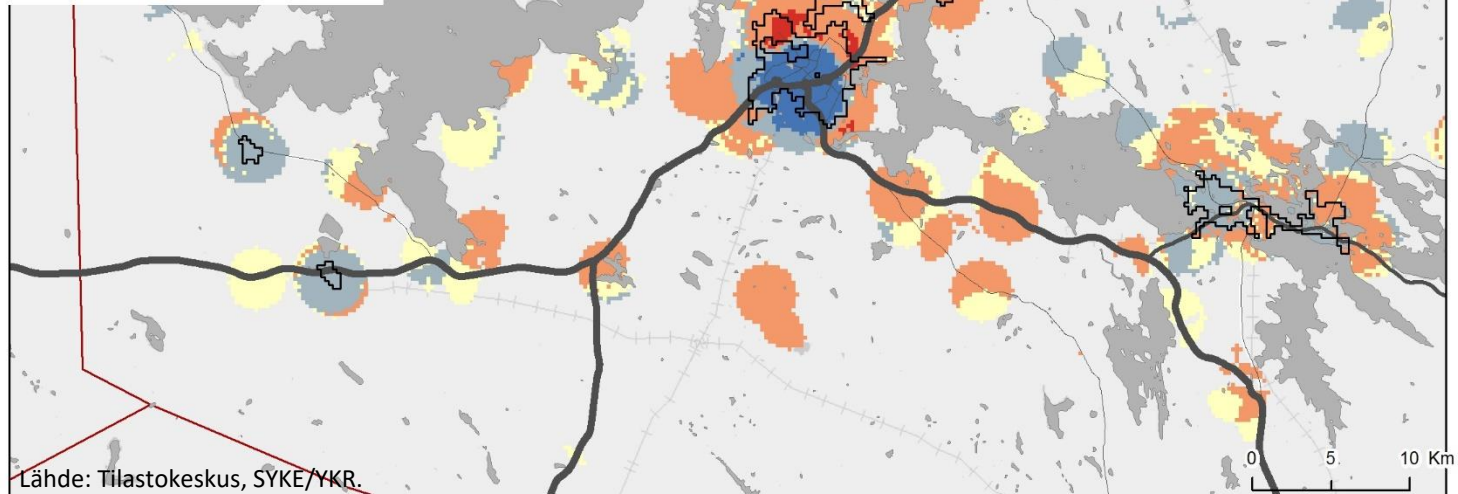
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 50

■ 50,01 - 75

24-29-vuotiaat

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot 30-44 -vuotiaat

<VALUE>

■ -274 - -50

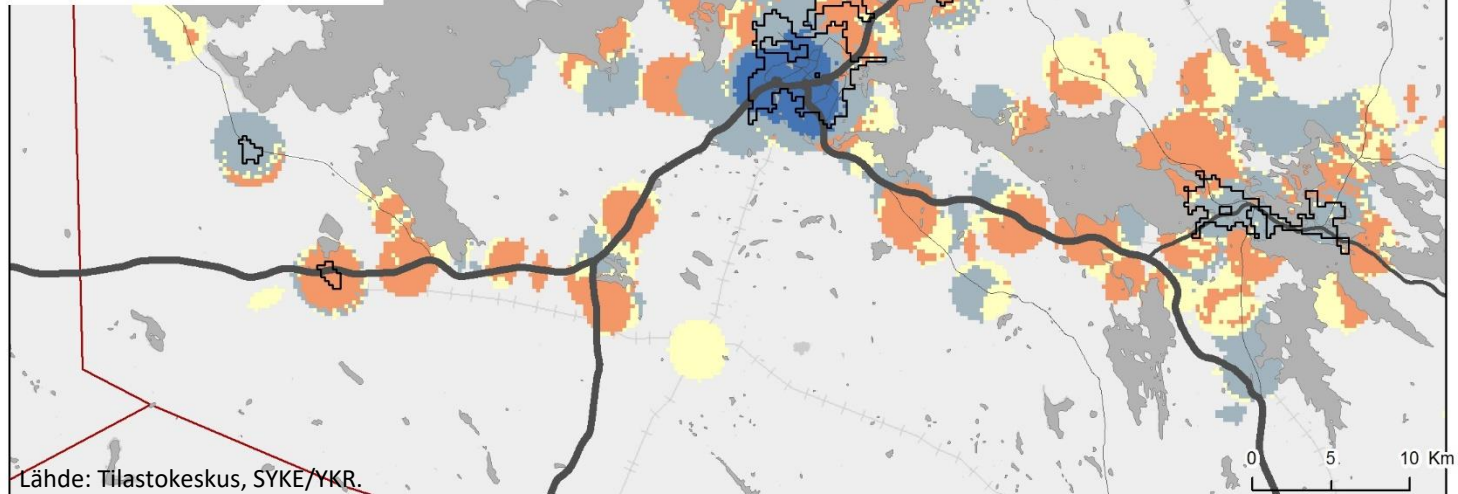
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 40

■ 40,01 - 50

30-44-vuotiaat

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot 45-64 -vuotiaat

<VALUE>

■ -109 - -50

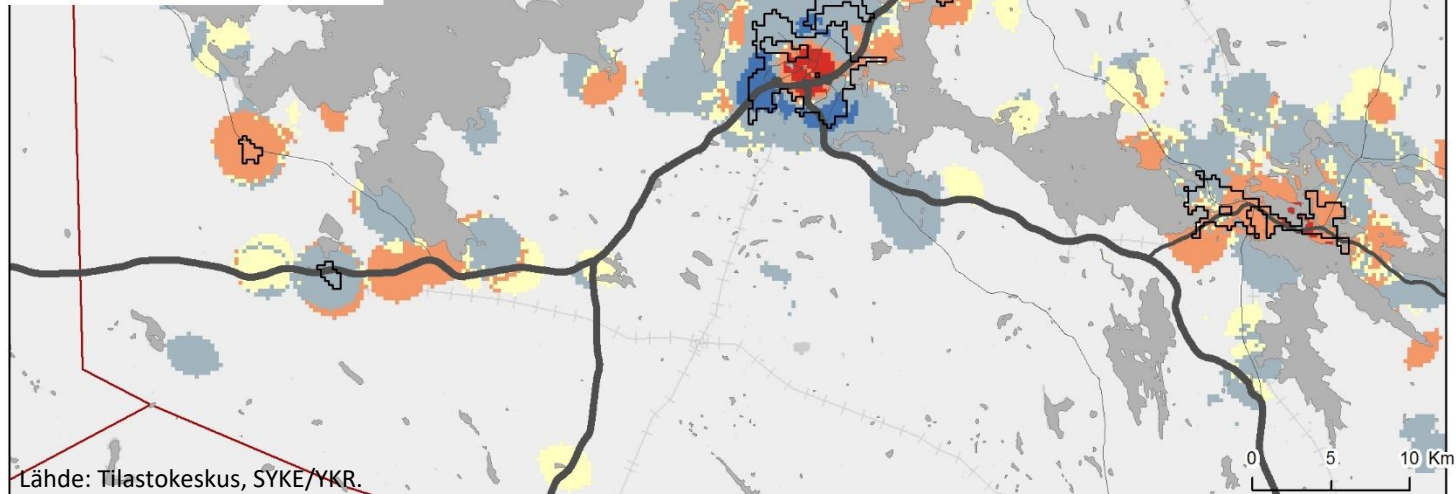
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 50

■ 50,01 - 111

45-64-vuotiaat

Nettomuutto 2 km focal alueella 2015 - 2018

□ Taajamat (YKR) 2018

Tie- ja katuverkko (Digiroad)

TOIMINN_LK

— Valtatie tai seudullinen pääkatu

— Kantatie tai seudullinen pääkatu

— Seututie tai alueellinen pääkatu

Nettomuutot yli 65-vuotiaat

<VALUE>

■ -413 - -50

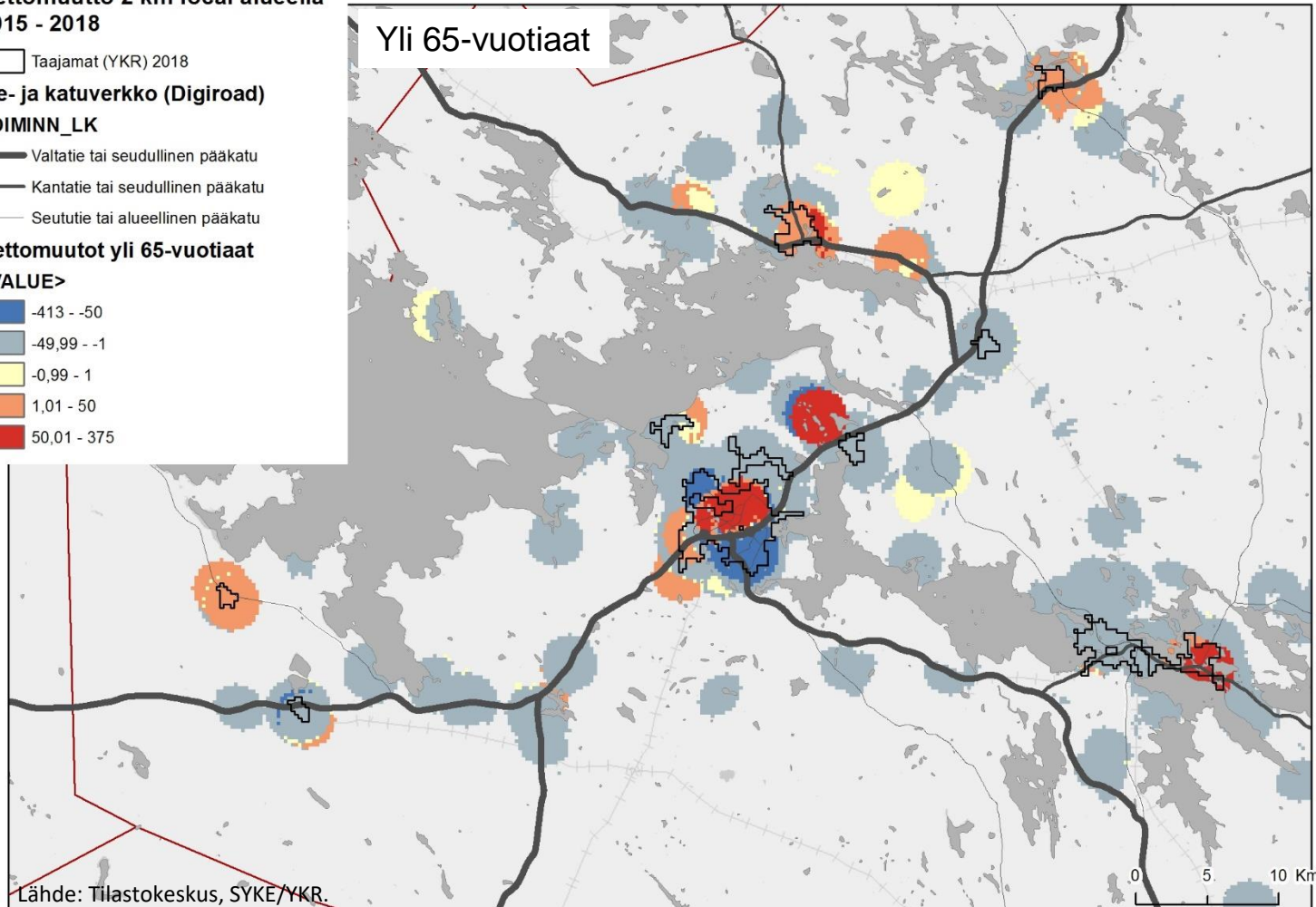
■ -49,99 - -1

■ -0,99 - 1

■ 1,01 - 50

■ 50,01 - 375

Yli 65-vuotiaat

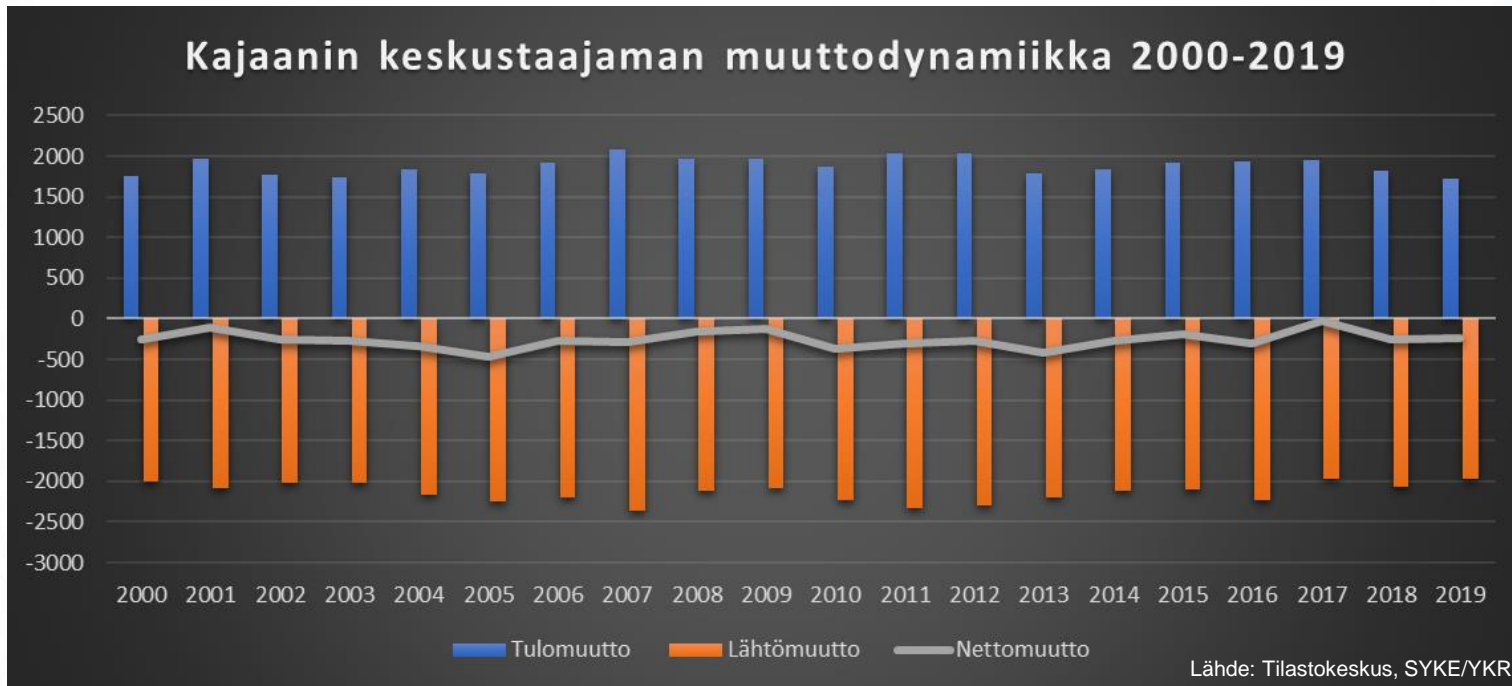

Kajaanin keskustaajaman muuttoliike

- Seuraavilla sivuilla on tarkasteltu Kajaanin keskustaajaman muuttoliikkeen dynamiikkaa vuosittain vuodesta 2000
- Ne osoittavat keskustaajaman pitkän aikavälin muuttotappiollisen kehityksen sekä tulo- ja lähtömuuttojen määrät
- Jälkimmäisessä taulukossa on esitetty vuositasolla ikäluokittain nettomuutot. Kaaviosta näkyy vuosittaiset vaihtelut ja ajallisen systemaattisuuden muuttojen perusrakenteessa.

Kajaanin keskustaajaman nettomuutto

Kajaanin keskustaajaman nettomuutto on ollut koko 2000-luvun muuttotappiollista. Eri vuosien välillä on jonkin verran vaihtelua, mutta kehitys on pitkällä aikavälillä suhteellisen vakaata.

Kajaanin keskustaajaman nettomuutto ikäluokittain 2000-2019

Kajaani keskustaajama nettomuutto	Ikäluokka																				
Vuosi	0-3	4-6	7-9	10-14	15-17	18-20	21-23	24-26	27-29	30-32	33-35	36-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-	Yhteensä
2000	-28	-5	-7	-4	31	8	-66	-99	-23	-27	-9	-6	-13	-11	-11	-3	9	12	8	-6	-250
2001	-8	-4	-22	-9	24	70	-41	-62	16	-3	-21	-23	-14	-4	-4	-14	7	2	-1	0	-111
2002	-19	-25	-12	5	61	-37	-54	-62	-25	-16	-32	12	5	-7	-16	-3	-4	2	-4	-18	-249
2003	-17	-16	-13	-17	23	27	-53	-51	-18	-30	-20	4	-13	-31	-5	-12	-19	-2	3	-19	-279
2004	-26	-19	-7	-22	38	11	-86	-48	-53	-5	-5	-14	-21	-18	-21	-13	-9	-9	5	-10	-332
2005	-66	-18	-16	-37	4	26	-39	-54	-57	-27	-25	-16	-29	-24	-17	-19	-19	1	-11	-17	-460
2006	-37	-14	1	-44	28	-31	14	-81	-27	-8	-9	-29	-19	-3	-4	-6	-3	-5	8	-9	-278
2007	-79	-40	-25	2	37	33	-39	-41	5	-56	-19	-38	-8	-10	7	-14	-4	-3	5	-2	-289
2008	-34	-9	-8	-5	50	36	-16	-34	-24	-13	1	-8	-24	-15	7	-20	-24	-16	-1	-3	-160
2009	-23	-9	-14	-7	46	35	18	-23	-14	-30	-22	-2	2	-10	-24	-18	-3	-12	1	-8	-117
2010	-47	-34	-19	-9	36	30	-21	-45	-22	-37	-17	-15	-23	-21	-17	-35	-12	-16	-13	-36	-373
2011	-51	-12	-15	-12	21	61	-42	-84	-50	-51	-2	-26	14	-1	3	-7	-8	-7	-9	-29	-307
2012	-36	-6	-1	-21	34	72	-64	-63	-7	-28	-42	-3	-2	-23	-11	-22	-33	-13	-2	-3	-274
2013	-93	-26	-13	-14	31	43	-70	-63	-65	-31	-25	-16	-35	-17	10	-15	-1	-13	6	-6	-413
2014	-40	-15	-2	8	17	18	-46	-25	-56	-13	-32	7	-1	4	-26	-10	-10	-23	2	-27	-270
2015	-40	-16	-22	-7	35	103	-67	1	-25	-34	-23	-7	-19	7	5	-18	-7	-14	-3	-40	-191
2016	-43	-19	-18	-29	25	77	-11	-70	-29	-60	-13	-10	-21	-22	-4	-14	-21	5	-6	-27	-310
2017	-9	11	14	-6	37	59	-49	-54	6	-9	-22	1	-14	-5	-9	-10	-3	6	-3	40	-19
2018	-25	-13	-13	-23	31	85	-65	-40	-59	-68	-10	-10	-17	-2	-12	24	-15	-11	-1	-7	-251
2019	-17	7	2	-12	24	58	-68	-41	-34	-30	-32	-21	-8	-3	-5	-27	-1	-15	-4	-12	-239
Kaikki yhteensä	-738	-282	-210	-263	633	784	-865	-1039	-561	-576	-379	-220	-260	-216	-154	-256	-180	-131	-20	-239	-5172

Lähde: Tilastokeskus, SYKE/YKR

Kajaanin keskustaajaman alueella vuosittainen muuttotappio on vaihdellut 19 ja 460 asukkaan välillä. Kahdenkymmenen vuoden aikana muuttotappio on tämän aineiston perusteella yhteensä 5172 asukasta. Taajaman väestömäärä on samassa ajassa laskenut 1 712 asukkaalla (2000: 31 294 -> 2019: 29 582). Tilastokeskuksen kuntien välisessä muuttotilastossa koko Kajaanin muuttotappio 2000-2019 oli -6257.

län mukaan tarkasteltuna Kajaanin keskustaajama saa muuttovoittoa nuorissa toisen asteen koulutuksessa olevissa ikäluokissa. Suurimmat määrälliset muuttotappiot tulevat pitkällä aikavälillä nuorissa aikuisissa 21-26 v. sekä pienissä lapsissa (0-3 v.). Pienten lasten muuttotappio on kuitenkin pienentynyt viime vuosina selvästi aiemmasta.

Vanhemmissa ikäluokissa muutetaan vähän, eli vuosittaiset tulo- ja lähtömuutot ovat muutamissa kymmenissä. Ikääntyneet ikäluokat ovat muuttotappiollisia, joten varsinaista ikääntyneiden keskittymistä muualta keskustaajamaan ei ole havaittavissa. Vanhimmissa ikäluokassa kodin ulkopuolisten hoitokotien ja palveluasumisen yksiköiden sijainti vaikuttaa merkittävästi muuttoliikkeen suuntiin.

Havainnot Kajaanin yhdyskuntarakenteen dynamiikasta

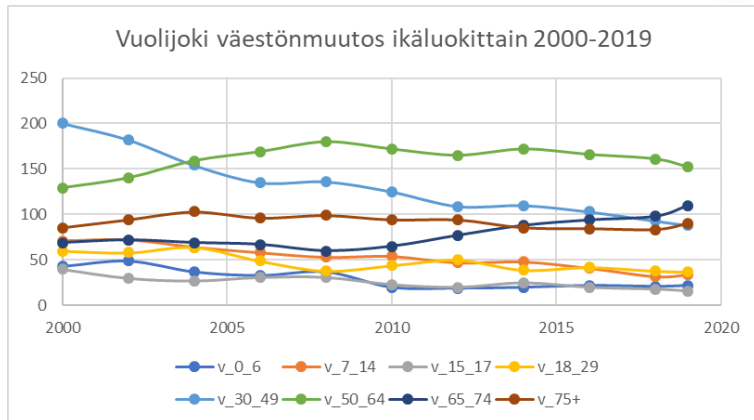
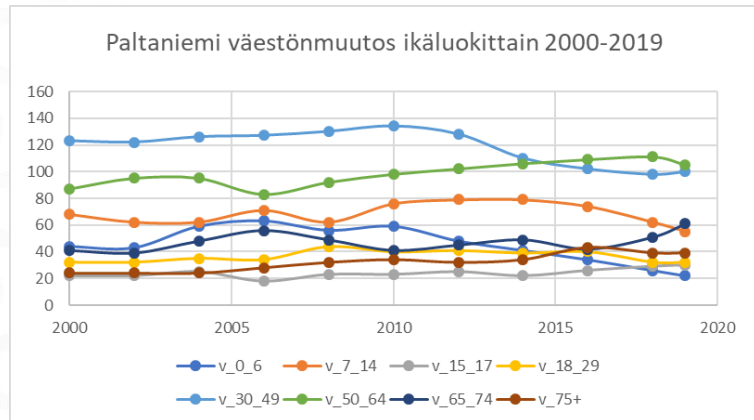
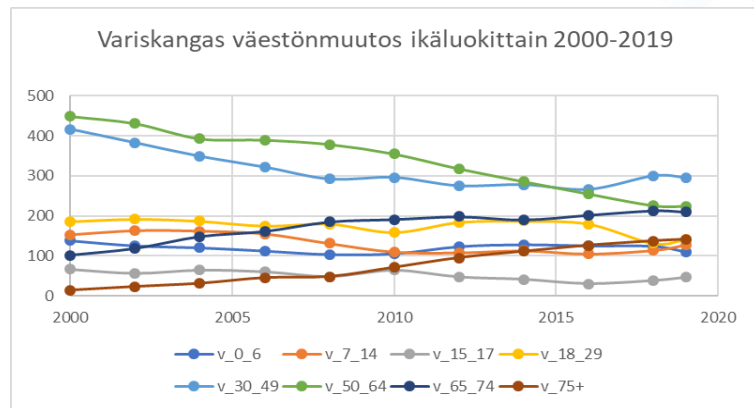
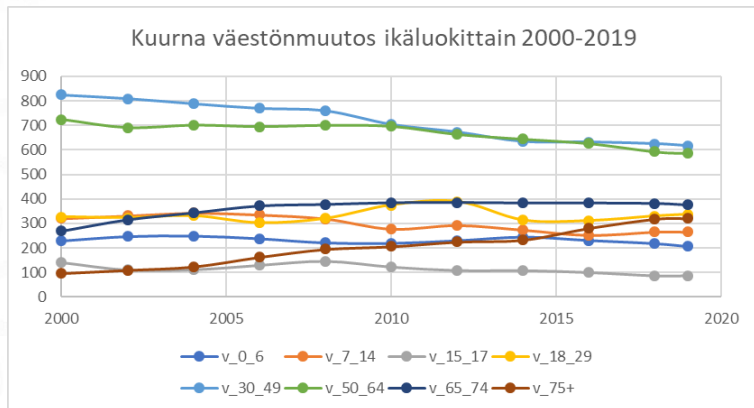
- Keskustaajama on ollut pitkällä aikavälillä muuttotappiollinen kaikissa muissa ikäluokissa paitsi nuorissa 15-20-vuotiaissa
- Vaikka keskustaajaman väestömäärä on laskenut, asuinrakennuksista vain 2% on tyhjillään
- Rakentaminen on hiipunut, mutta sisäinen muuttoliike luo kysyntää eri tyyppisille asunnoille
- Kun perheet muuttavat taajaman ulkopuolelle taajamaan jäävät pienemmät asutokunnat
- Taajaman kasvulle ei ole ollut tarvetta, pääosa viime vuosikymmenten asuinrakentamisesta on sijoittunut joko olemassa olevaan taajamaan tai selvästi kauemmaksi keskustaajamasta

3. Neljän asuinalueen muutosdynamikka: Kuurna, Paltaniemi, Variskangas, Vuolijoki

- Tässä osiossa esitetään tarkasteluja, joiden avulla pureudutaan neljän valitun asuinalueen kehitykseen
- Tarkasteluissa hyödynnetään muuttoliiketietoja sekä tietoja asutokunnista, väestörakenteesta, rakennuskannasta ja työmatkoista
- Variskangas ja Kuurna ovat keskustaajaman asuinalueita, Paltaniemi ja Vuolijoki maaseutumaisia
- Tavoitteena on osoittaa tietoaineistojen avulla näiden kehityksestä pienipiirteisempiä kehityskulkuja

Väestömäärä ikäluokittain 2000-2018 kohdealueilla

Väestökehitys

- Väestörakenteen kehityksen tarkastelussa tulkinta kannattaa sitoa yleiseen kehitykseen, jossa suurten ikäluokkien siirtyminen ikäluokasta toiseen vaikuttaa eri vuosina ikäluokkien kokoon
- Kuurnassa useimpien ikäluokkien määrä on pysynyt hyvin samana, Variskankaalla on hieman enemmän vaihtelua, molemmissa näkyy yli 75-vuotiaiden määrän kasvu ja 50-64-vuotiaiden väheneminen, joka liittyy juuri suurten ikäluokkien siirtymiseen seuraavaan ikäluokkaan
- Variskankaalla 30-49- vuotiaiden määrä on pysynyt hyvällä tasolla ja siitä on tullut suurin ikäluokka
- Vuolijoella ja Paltaniemessä tätä 50-64-vuotiaiden määrän vähenemistä ei kuitenkaan ole havaittavissa ja tämä on molemmissa suurin ikäluokka
- Paltaniemessä lasten määrä on lähtenyt 2010 jälkeen pienenemään, Vuolijoella lasten ja nuorten määrät ovat jo hyvin pieniä

Kohdealueiden erilliset tulokset

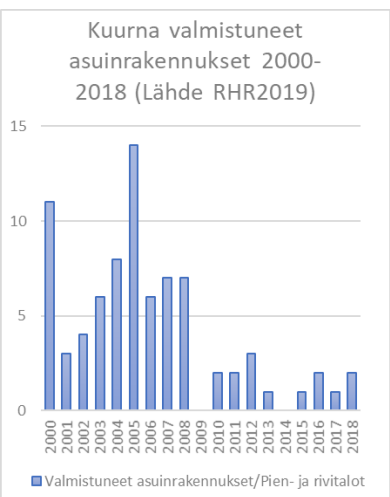
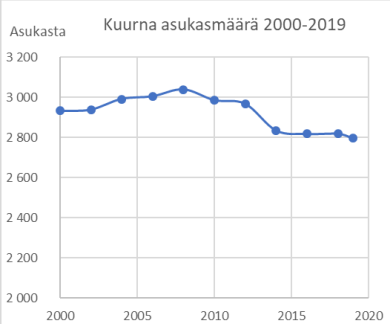
- Seuraavilla sivuilla on esitetty kunkin neljän kohdealueen tulokset
- Ensin tiivistettynä yleiskuvailu tuloksista ja sen jälkeen tarkastelut

Kuurna

- Aivan keskustan kupeessa sijaitseva Kuurna koostuu 70-luvulla rakentuneesta pientaloalueesta, joenrannan osittain täydentyneistä vanhemmista pientaloalueista sekä 9 kerrostalosta. Kuurnan kerrostalot ovat pääosin vuokrataloja, joten niiden asukasvaihtuvuus on erilaista kuin pientaloissa. Kuurnan sijainti joen rannassa keskustaa vastapäätä mahdollistaa uudet rakentamishankkeet. Alueen täydennysrakentaminen oli voimakkainta vuosina 2000-2008, Vuonna 2008 alueen väestömäärä oli myös korkeimmillaan, minä jälkeen asukasmäärä putosi noin 200 asukkaalla vuoteen 2014 ja asettui n. 2800 asukkaaseen.
- Muuttojen määrät Kuurnaan ja sieltä pois vaihtelevat vuosittain 300-400 asukkaan välillä. Kuurna on pitkällä aikavälillä kärsinyt muuttotappiota lapsissa, mutta vuoden 2016 jälkeen on ollut jonkin verran käännettä positiiviseen. Nuoret aikuiset hakeutuvat alueelle, ja ikääntyneimmät muuttavat alueelta pois. Tämä uudistaa aluetta. Alueen asukasdynamiikka on uudistuva ja täydennysrakentaminen on mahdollistanut myös monipuolisemman asuntotarjonnan. Sijainti keskustan reunalla luo kysyntää eri tyyppisille asukasryhmille.

Lisäksi 2 kerrostaloa:
2006 ja 2008

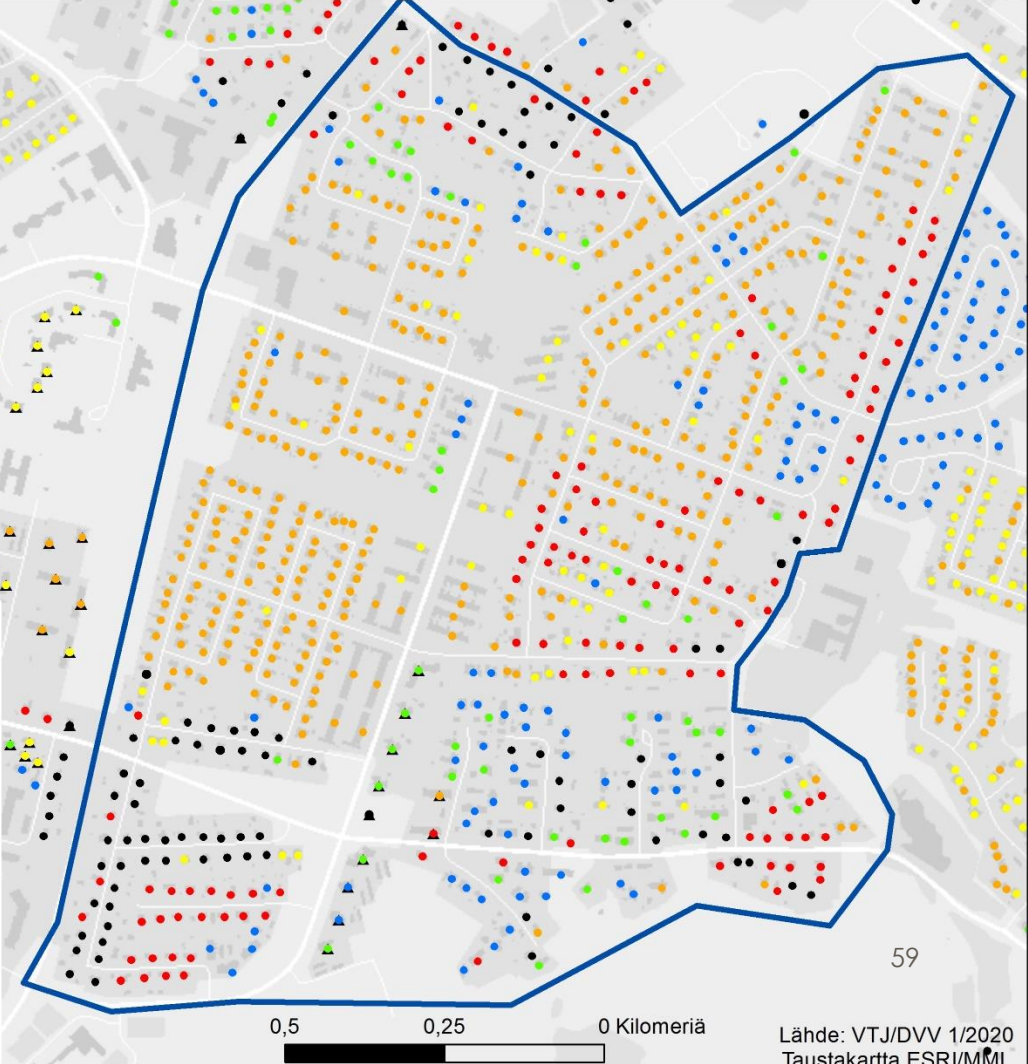
Kuurnan asuinrakennuskanta valmistumisvuosikymmenen mukaan (RHR 2018)

Valmistumisvuosikymmen

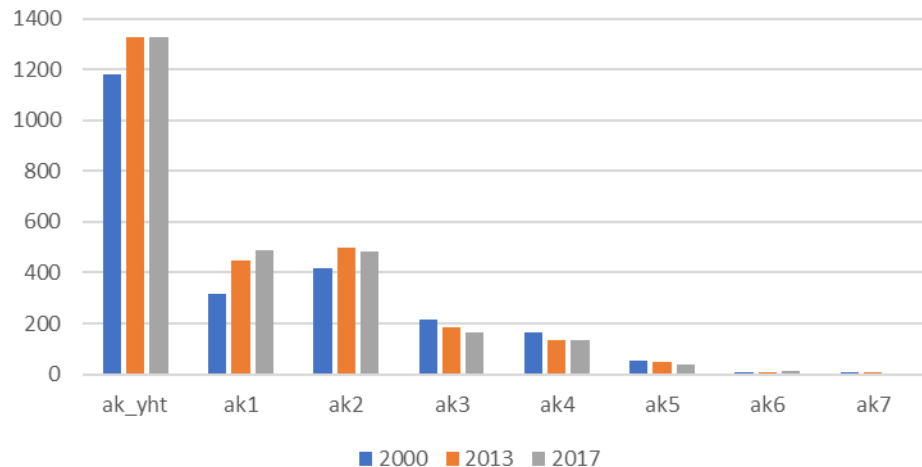
- ei tiedossa
- < 1960
- 1960-luku
- 1970-luku
- 1980-luku
- 1990-luku
- > 2000

Talotyyppi

- ▲ Kerrostalo

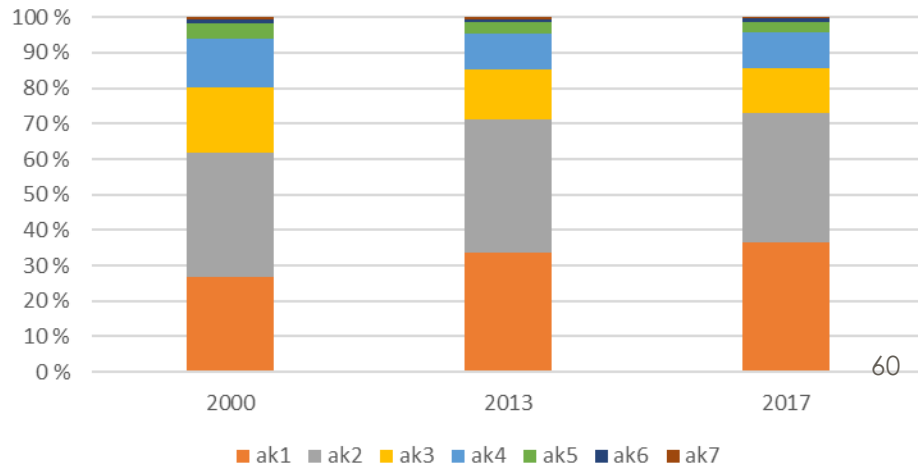
Kuurna asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

Asuntokuntien kehitys

Asuntokuntien kokonaismäärä kasvanut vuodesta 2000
 Yhden ja kahden asukkaan asuntokuntia noin saman verran
 Vain reilu neljännes asuntokunnista yli 2 hengen asuntokuntia
 Yhden ja kahden hengen asuntokuntien määrä ja osuus kasvaneet.

Kuurna asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

SYKE

Kuurna nettomuutto ikäluokittain

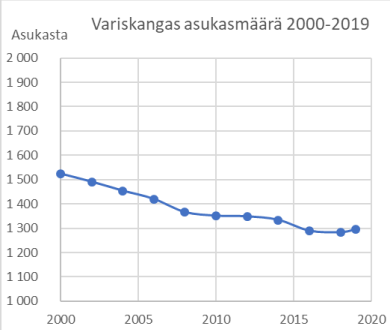
Kuurna on pitkällä aikavälillä saanut muuttotappiota lapsissa, mutta 2016 jälkeen on ollut jonkin verran käännettä positiiviseen. Kuten Variskankaalla nuoret aikuiset hakeutuvat alueelle. Samoin ikääntyneimmät muuttavat alueelta pois. Tämä uudistaa aluetta ja vapauttaa asuntoja nuoremmille.

Kuurna nettomuutto	Ikä																					
Vuosi	0-3	4-6	7-9	10-14	15-17	18-20	21-23	24-26	27-29	30-32	33-35	36-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-	Yhteensä	
2000																					-21	
2001																						-38
2002																						-23
2003																						6
2004																						-23
2005																						-44
2006																						-19
2007																						1
2008																						-35
2009																						-39
2010																						-87
2011																						-58
2012																						-9
2013																						-72
2014																						-59
2015																						-88
2016																						52
2017																						-25
2018																						-12
2019																						-28
Yhteensä 2000-2019	-23	7	-18	-34	-63	-285	-98	35	54	16	-13	13	25	-9	-14	-25	6	-35	-48	-112	-621	

Sininen muuttovoittoa
Punainen muuttotappiota

Variskangas

- Variskangas sijaitsee noin 2 km keskustasta ja on yhtenäinen pääosin 70-luvulla rakentunut asuinalue, jossa valtaosa rakennuskannasta on omakotitaloja. Alueelle ei ole 2000-luvulla rakennettu yhtään uutta asuinrakennusta. Variskankaalla tyhjien rakennusten määrä on pysynyt hyvin pienenä, joka kertoo siitä, että asuntokanta on kunnossa ja sille on riittävästi kysyntää. Alueen väestön väheneminen on asumisväljyyden kasvua, joka johtuu pienemmistä asuntokunnista samassa asuntokannassa.
- Variskankaan vuosittainen muutto on noin 200 ihmistä sisään ja ulos. Nettomuutto on pysynyt pitkällä aikavälillä lievästi negatiivisena. Variskangas saa muuttovoittoa peruskoulu- ja lukioikäisistä sekä nuorista aikuisista, mutta on keski-ikäisistä ja eläkeikäisistä pitkällä aikavälillä muuttotappiollinen. Viime vuosina lähtö- ja tulomuutossa yli 40-vuotiaiden osuus on hyvin pieni ja hieman yli puolet tulomuutosta on alle 24-vuotiaiden muuttoja. Valtaosa alueelle tulevista muutoista 2016-2019 tuli muualta keskustaajamasta ja Kajaanin ulkopuolelta.
- Vaikka rakennuskanta on vanhaa, se on myös edullista.

Ei uusia
asuinrakennuksia 2000-
luvulla

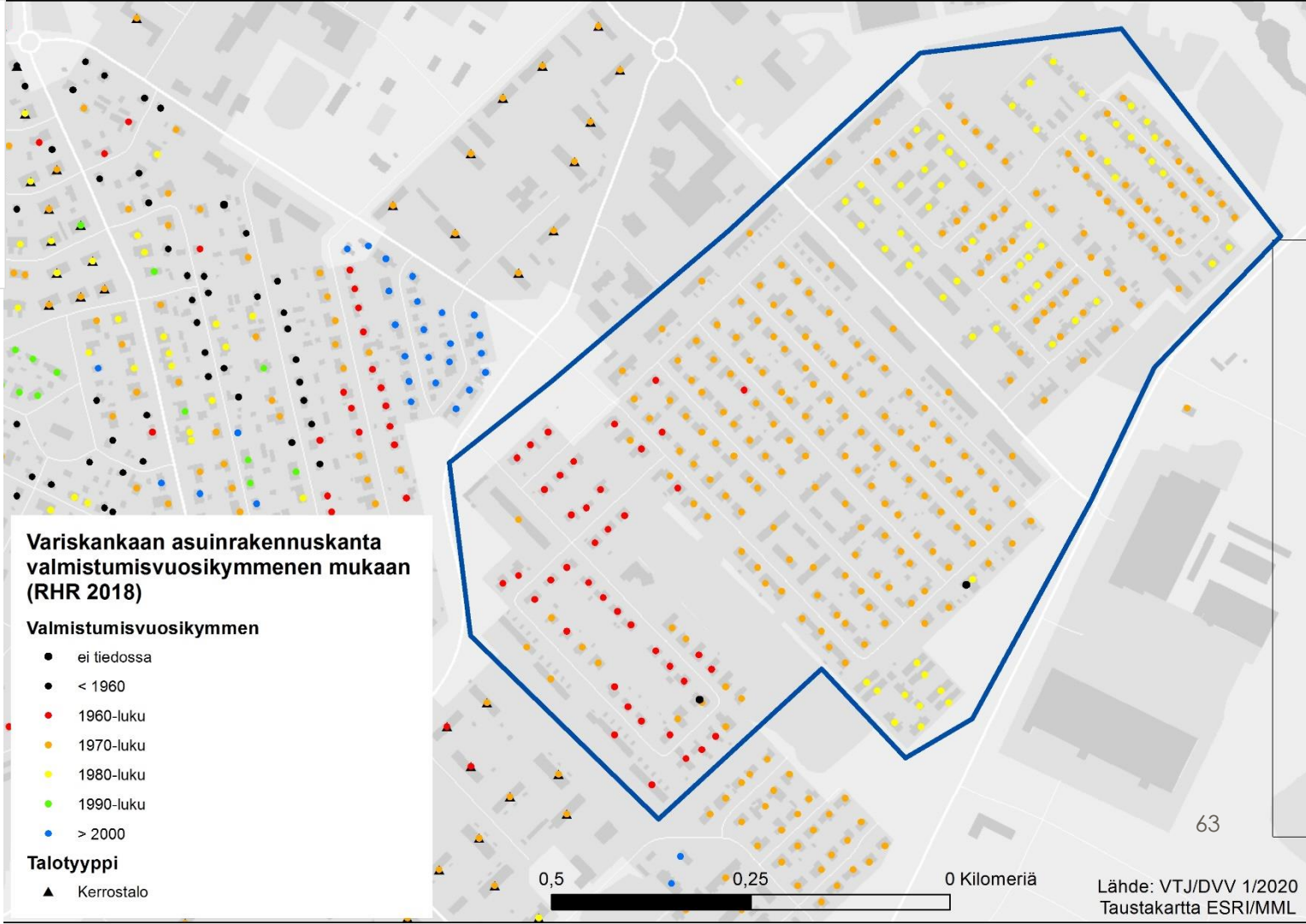
Variskankaan asuinrakennuskanta valmistumisvuosikymmenen mukaan (RHR 2018)

Valmistumisvuosikymmen

- ei tiedossa
- < 1960
- 1960-luku
- 1970-luku
- 1980-luku
- 1990-luku
- > 2000

Talotyyppi

- ▲ Kerrostalo

0,5

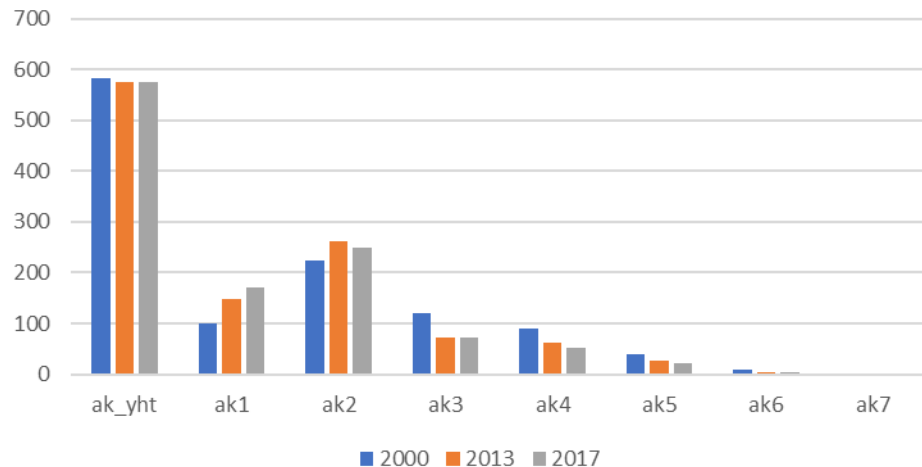
0,25

0 Kilomeriä

63

Lähde: VTJ/DVV 1/2020
Taustakartta ESRI/MML

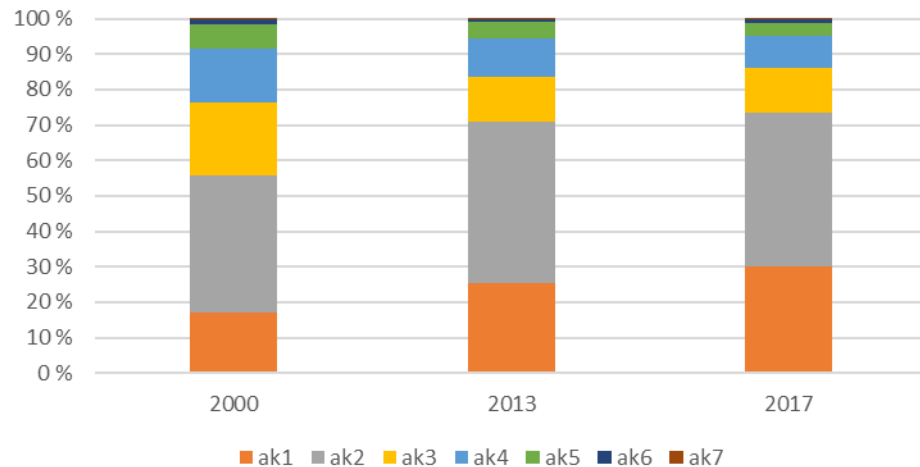
Variskangas asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

Asuntokuntien kehitys

Asuntokuntien kokonaismäärä pysynyt samalla tasolla
 Eniten kahden asukkaan asuntokuntia
 Vain reilu neljännes asuntokunnista yli 2 hengen asuntokuntia
 Yhden hengen asuntokuntien määrä ja osuus kasvaneet

Variskangas asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

SYKE

Variskangas nettomuutto ikäluokittain

Variskangas saa muuttovoittoa peruskouluikäisistä ja 24-29-vuotiaista, mutta on keski-ikäisistä ja vanhemmista pitkällä aikavälillä muuttotappiollinen. Vanhemmat ikäluokat ovat muuttaneet alueelta pois.

Variskangas nettomuutto	Ikä																			Yhteensä	
	0-3	4-6	7-9	10-14	15-17	18-20	21-23	24-26	27-29	30-32	33-35	36-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74		75-
2000																					4
2001																					-70
2002																					7
2003																					-35
2004																					-36
2005																					-11
2006																					-70
2007																					-4
2008																					-31
2009																					-22
2010																					-22
2011																					-40
2012																					-12
2013																					-11
2014																					-15
2015																					-30
2016																					-9
2017																					-41
2018																					17
2019																					-10
Yhteensä 2000-2019	1	-49	2	4	66	-157	0	10	2	-7	-19	-20	-24	-1	-32	-42	-58	-50	-29	-38	-441

Sininen muuttovoittoa
Punainen muuttotappiota

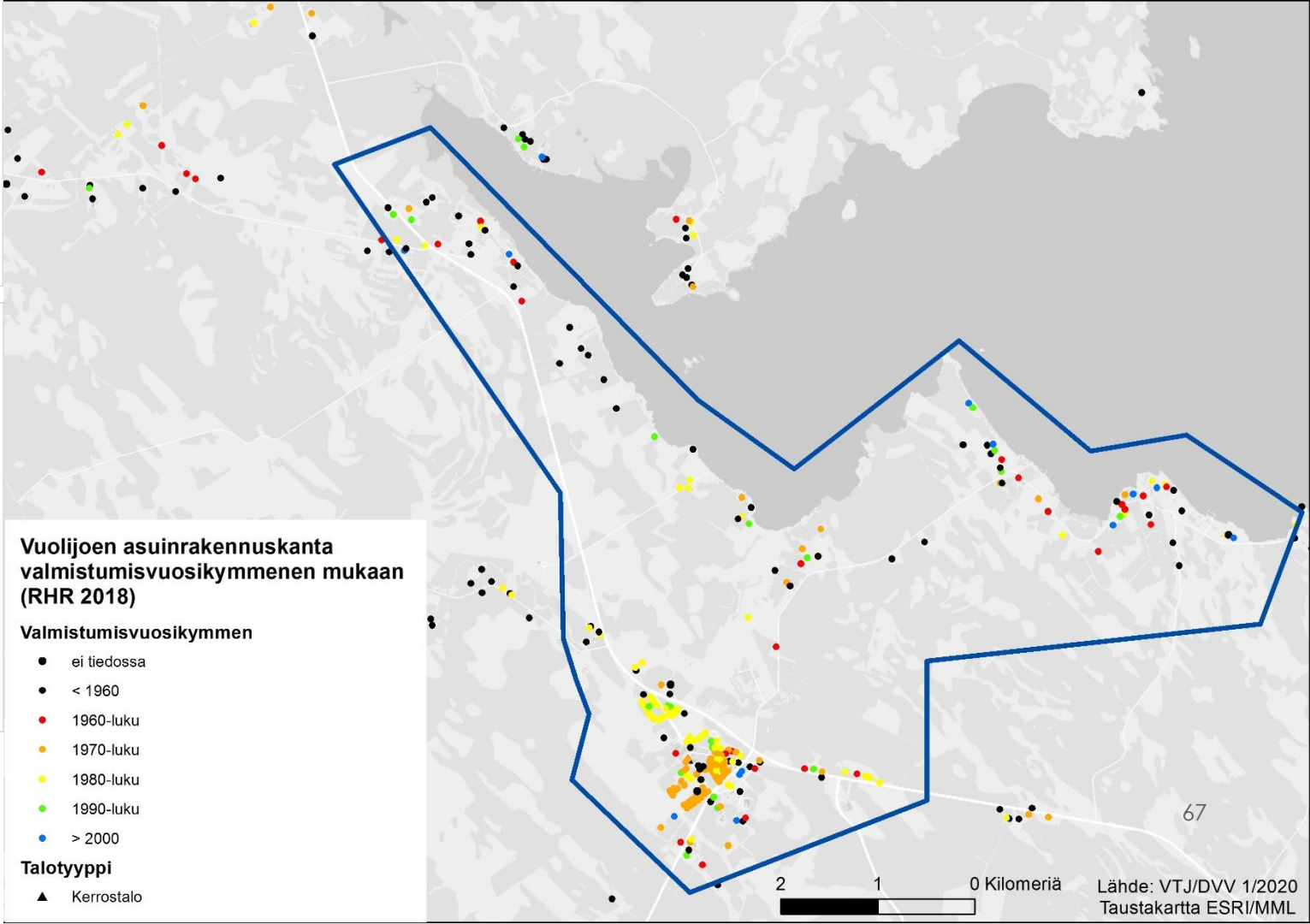
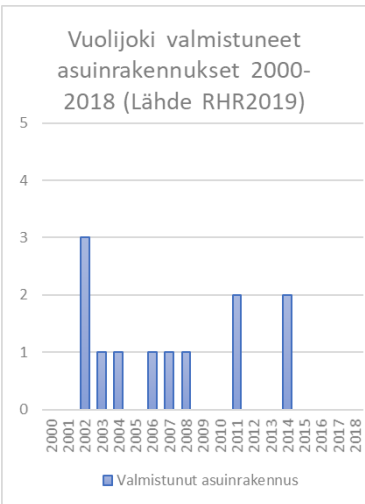
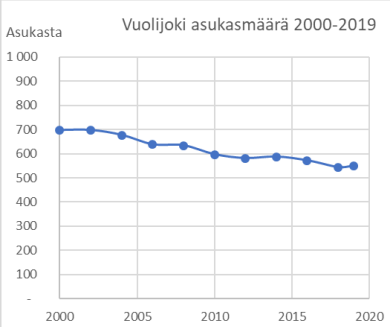

SYKE

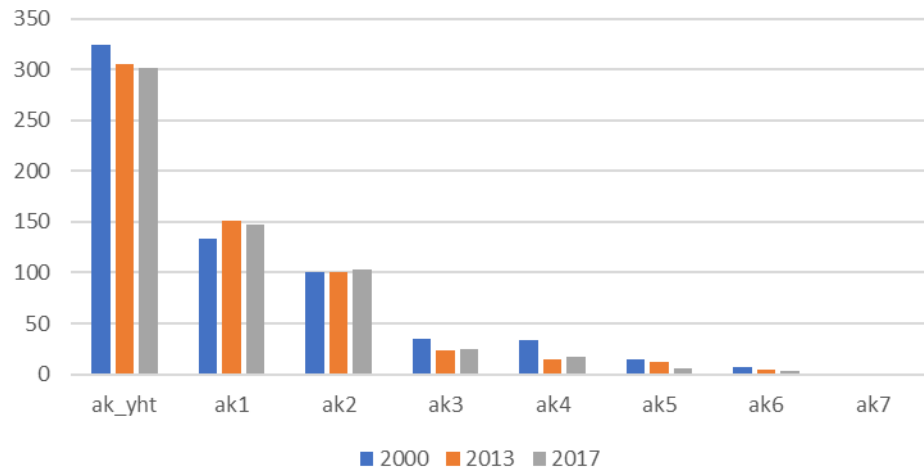
Vuolijoki

- Vuolijoki on liitoskunnan keskustaajama noin 40 km ajomatkan päässä Kajaanin keskustaajamasta Oulujärven tuntumassa. Vuolijoen alueeseen on rajattu myös ranta-asutusta ja sillä asuu noin 550 asukasta. Väestökehitys on ollut koko 2000-luvun vähenevää, mutta 2018-2019 asukasmäärä kasvoi. Alueista Vuolijoki on ainoa, joka ei ole selvästi muuttotappiollinen Kajaanin ulkopuolelle 2016-2019. Vuolijoella on koulu, mutta vuosittain kouluiän saavuttaa vain muutama lapsi. Läheisessä Otanmäen taajamassa on myös oma koulu. Pienten asutokuntien määrä ei ole kasvanut, koska niiden osuus on jo korkea.
- Vuolijoen tulomuuttajat ovat vanhoja, puolet on yli 40-vuotiaita ja 27% yli 60-vuotiaita. Vuolijoella on palveluasumista, joka selittää vanhimman ikäluokan tulomuuttoa ja osin koko muuttovoittoa. Niinpä alue saa muuttovoittoa, vaikka uusia asuinrakennuksia rakennetaan hyvin vähän. Muuttotappiota tulee tyypillisesti nuorista ikäluokista, mutta ei 45-64-vuotiaissa. Työmatkojen mediaani on kasvanut selvästi kuntaliitoksen jälkeen, kun kunnalliset työpaikat vähenivät taajamassa.

Vuolijoki asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

Asuntokuntien kehitys

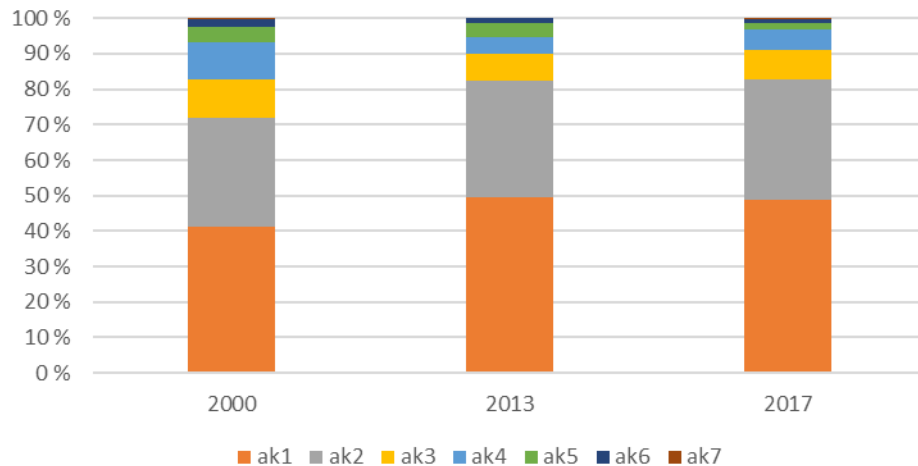
Asuntokuntien kokonaismäärä laskenut vuodesta 2000

Eniten yhden asukkaan asuntokuntia

Alle 20% asuntokunnista yli 2 hengen asuntokuntia, osuus pudonnut vuodesta 2000

Yhden hengen asuntokuntien määrä kasvanut vuodesta 2000, kahden hengen asuntokuntien määrä pysynyt samana.

Vuolijoki asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

SYKE

Vuolijoen nettomuutto ikäluokittain

Vuolijoella muuttoliikkeen kuva suhteellisen positiivinen. Nuoret muuttavat pois, mutta muissa ikäluokissa muuttovoittoa. Ikääntyneiden muuttoa selittänee vanhusten palvelutalo tms.

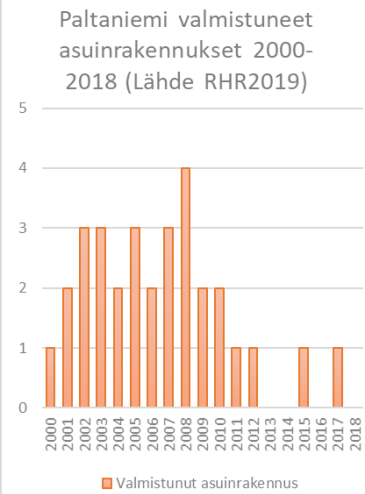
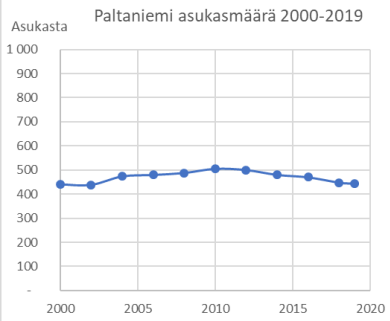
Vuolijoki nettomuutto	Ikä																				Yhteensä
	0-3	4-6	7-9	10-14	15-17	18-20	21-23	24-26	27-29	30-32	33-35	36-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+	
2000																					-12
2001																					14
2002																					-4
2003																					6
2004																					-14
2005																					-8
2006																					-3
2007																					3
2008																					4
2009																					-31
2010																					16
2011																					7
2012																					3
2013																					9
2014																					19
2015																					-3
2016																					12
2017																					-7
2018																					-2
2019																					14
Yhteensä 2000-2019	1	16	-5	5	-23	-87	-32	11	5	-4	1	5	1	8	12	8	0	13	22	66	23

Sininen muuttovoittoa
Punainen muuttotappiota

Paltaniemi

- Paltaniemi on noin 450 asukkaan kylä, joka sijaitsee noin 10 km Kajaanin keskustaajamasta pohjoiseen Oulujärven rannalla. Alueella on paljon vanhaa rakennuskantaa ja maanomistus on pirstaleista. Alueella on käynnistynyt yleiskaavaprosessi, jossa tutkitaan alueen mahdolliset rakennuspaikat. Aiempi yleiskaava on oikeusvaikutukseton. Alue on nähty sijaintinsa ansiosta vetovoimaisena alueena. Koulu on lakkautettu 2010 ja alueelta koulukuljetus sekä pyörätie keskustaajamaan. Vuodesta 2000 alkaen alueelle on valmistunut 31 uutta asuinrakennusta. Vuosina 2010-2018 asuinrakennuksia valmistui vain 6. Vuoden 2010 jälkeen 30-49-vuotiaiden ja alle 7-vuotiaiden asukkaiden määrä alkoi pudota.
- Paltaniemessä lasten nettomuutto on kääntynyt viime vuosina negatiiviseksi. Suurin muuttotappio tulee nuorista, mutta jo 24+ alkaa selvä muuttovoitto pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Erona Vuolijokeen ikääntynein ikäluokka on muuttotappiollinen. Koulun lopettaminen 2010 näyttäisi tilastojen valossa osuvan hetkeen, jonka jälkeen sekä rakentaminen, väestömäärä että lapsiperheet alkoivat vähenemään. Rakentaminen tosin hiipui myös muilla alueilla, joten koulun vaikutusta kehitykseen on vaikea erottaa.

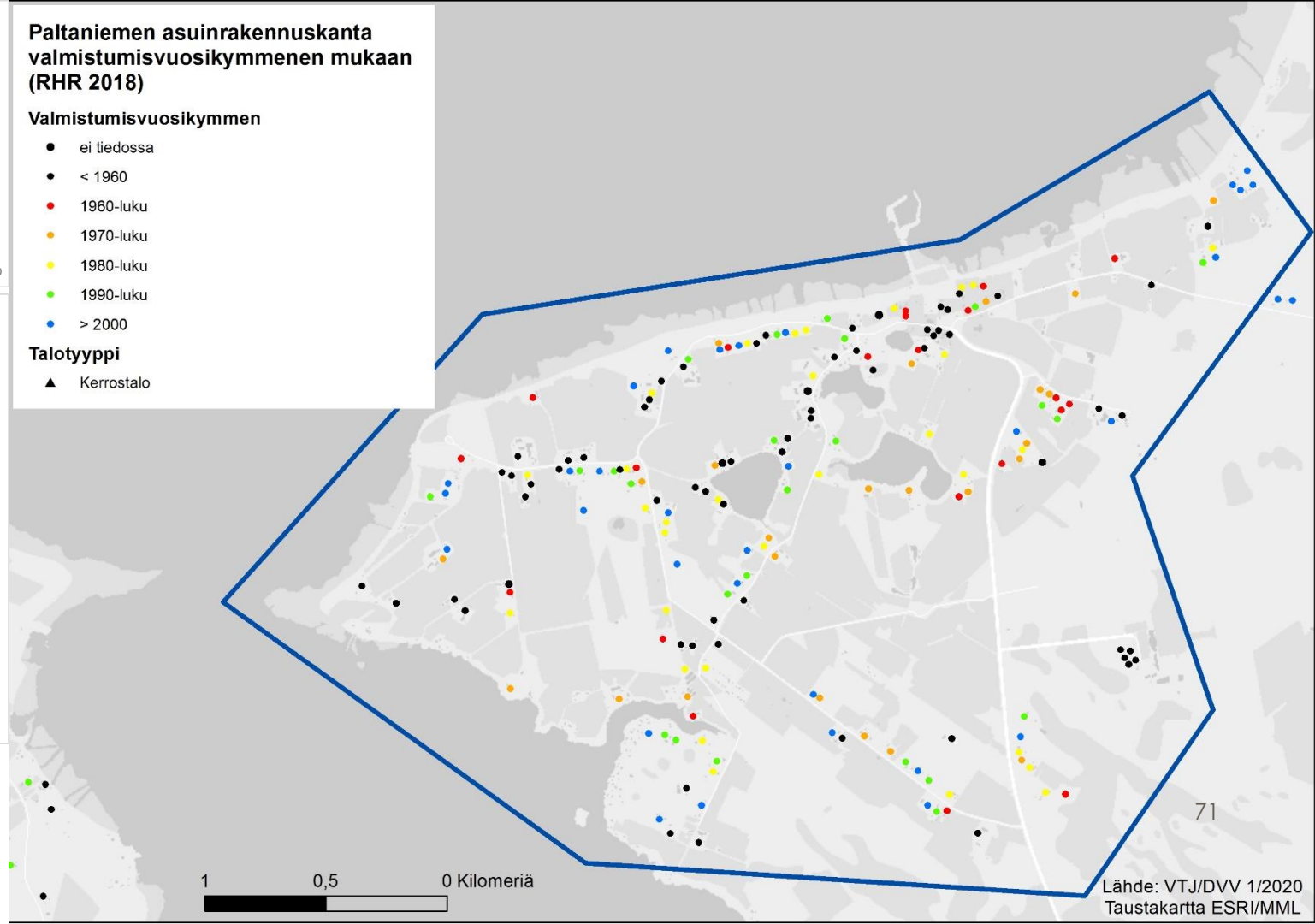
Paltaniemen asuinrakennuskanta valmistumisvuosikymmenen mukaan (RHR 2018)

Valmistumisvuosikymmen

- ei tiedossa
- < 1960
- 1960-luku
- 1970-luku
- 1980-luku
- 1990-luku
- > 2000

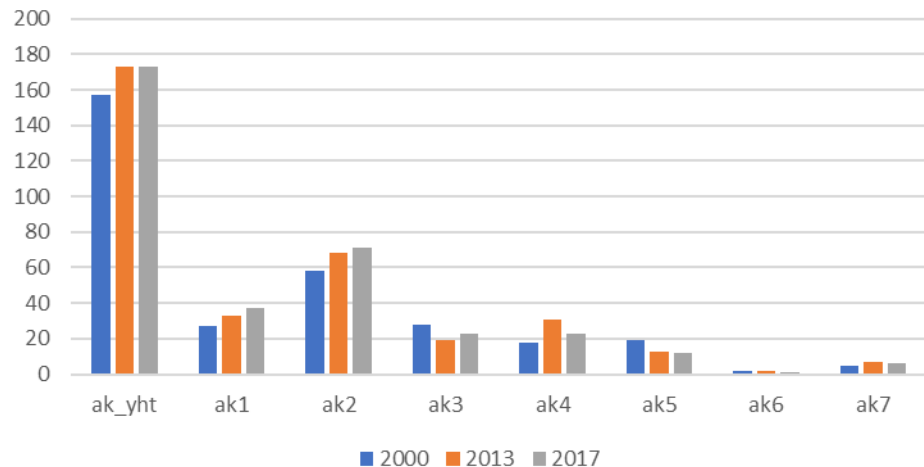
Talotyyppi

- ▲ Kerrostalo

71

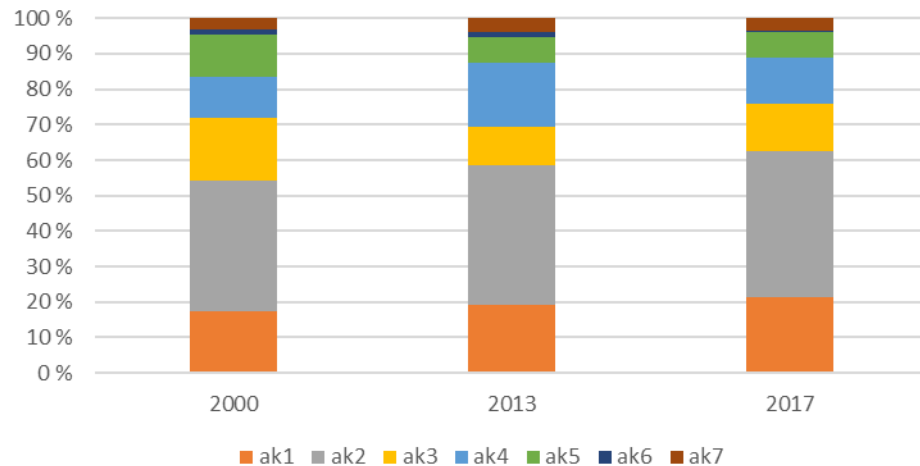
Paltaniemi asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

Asuntokuntien kehitys

Asuntokuntien kokonaismäärä kasvanut vuodesta 2000
 Eniten kahden asukkaan asuntokuntia
 Reilu kolmannes asuntokunnista yli 2 hengen asuntokuntia,
 osuus pudonnut vuodesta 2000
 Yhden ja kahden hengen asuntokuntien määrä ja osuus
 kasvaneet.

Paltaniemi asuntokunnat 2000, 2013 ja 2017

SYKE

Paltaniemen nettomuutto ikäluokittain

Paltaniemellä lasten nettomuutto on kääntynyt viime vuosina negatiiviseksi. Suurin muuttotappio tulee luonnollisesti nuorista, mutta jo 24+ alkaa selvä muuttovoitto pitkällä aikavälillä. Erona Vuolijokeen ikääntynein ikäluokka on muuttotappiollinen. Alue ei näytä olevan vanhimpien ikäluokkien suosiossa.

Paltaniemi nettomuutto	Ikä																					
Vuosi	0-3	4-6	7-9	10-14	15-17	18-20	21-23	24-26	27-29	30-32	33-35	36-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-	Yhteensä	
2000																					-6	
2001																						-2
2002																						-11
2003																						16
2004																						12
2005																						3
2006																						-3
2007																						5
2008																						-3
2009																						7
2010																						9
2011																						-11
2012																						2
2013																						-15
2014																						-10
2015																						3
2016																						4
2017																						-14
2018																						-10
2019																						-3
Yhteensä 2000-2019	23	13	2	-1	-20	-77	-7	10	7	15	13	2	6	1	0	3	4	-5	-2	-14	-27	

Sininen muuttovoittoa
Punainen muuttotappiota

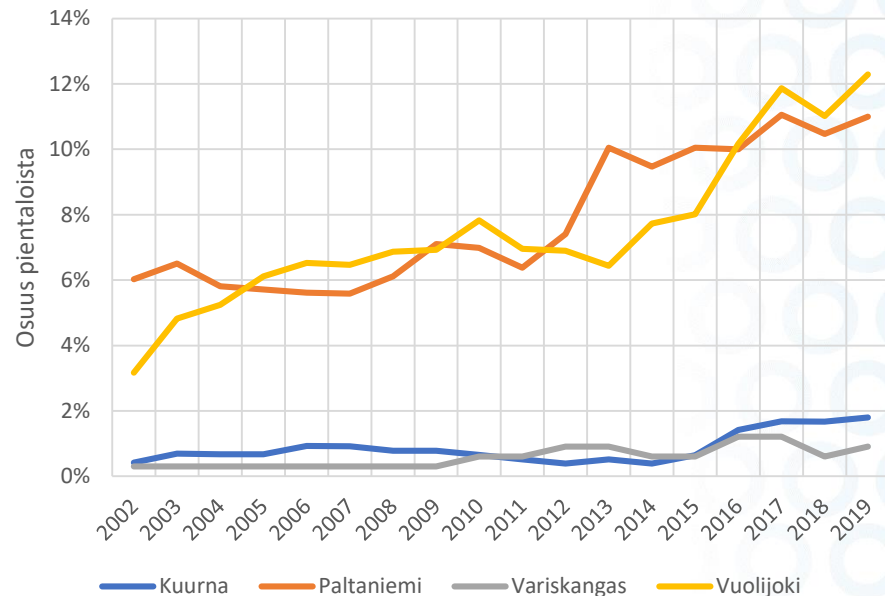
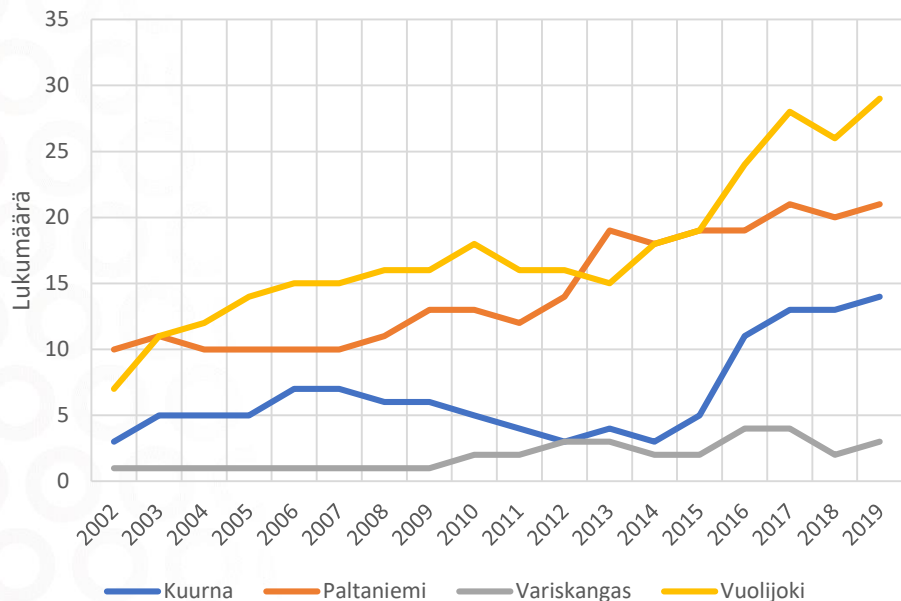
SYKE

Tyhjät asuinrakennukset

- Tyhjien asuinrakennusten määrä on Kajaanissa kasvanut viime vuosina hitaasti, mutta kehitys ei näytä hälyttävältä. Haja-asutusalueella tyhjien määrä selkeimmässä kasvussa ja osuus jo lähes 20-prosenttia.
- Keskustaajaman asuinalueilla Kuurnassa ja Variskankaalla asuinrakennusten tyhjeneminen on riski, koska alueiden rakennuskanta ei välttämättä vastaa kysyntää. Näillä alueilla tyhjeneminen kuitenkin hyvin maltillista, vaikka Kuurnassa tyhjien määrä on ollut viime vuosina kasvussa.
- Näiden alueiden uusiutuminen rakennuskannan uudistumisen kautta on haastavaa, koska asuntojen hintataso on matala ja purkukustannukset suhteessa tontin arvoon ovat korkeat.
- Lisäksi yhtenäisillä 70-luvun asuinalueilla on kaavallisia rajoitteita ja kaupunkikuvallisia haasteita uudisrakentamisen kannalta
- Vuolijoella ja Paltaniemessä tyhjät asuinrakennukset voivat olla vapaa-ajan käytössä

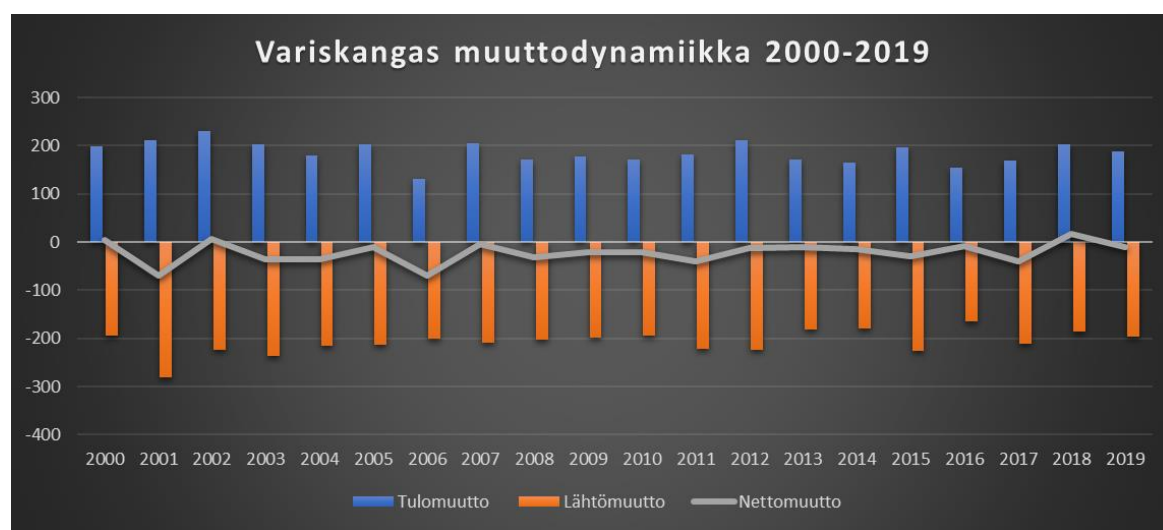
Tyhjien rakennusten lukumäärä ja osuus Kajaanin asuinalueilla

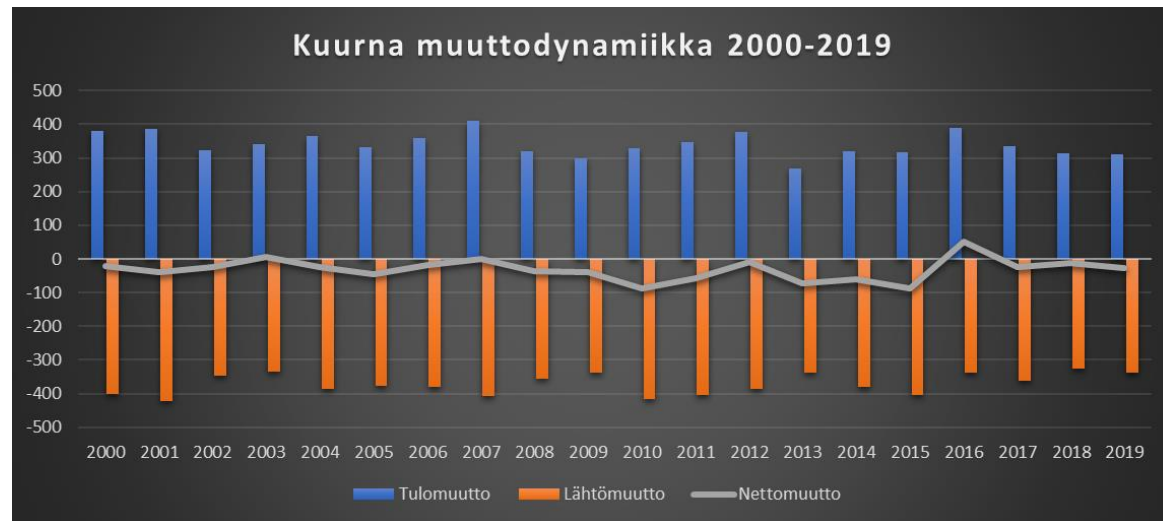
Muuttokaaviot kohdealueilta

- Seuraavien sivujen kaavioissa on esitetty kunkin asuinalueen tulo- ja lähtömuutto sekä nettomuutto vuodesta 2000 alkaen vuosittain
- Keskustaajaman asuinalueilla pitkän aikavälin kehitys on ollut muuttotappiollista
- Maaseudun alueilla on enemmän vuosittaista vaihtelua johtuen muuttajien pienemmästä määrästä
- Näiden muuttojen kokonaismäärää ja aiempien ikäluokittaisen muuttodynamiikan kehitystä kuvaavien kaavioiden avulla voi arvioida alueiden väestökehityksen ajureita: vetääkö alue lapsiperheitä, keski-ikäisiä vai ikääntyneitä

Variskankaan vuosittainen muutto on noin 200 ihmistä sisään ja ulos. Nettomuutto on pitkällä aikavälillä lievästi negatiivinen. Yksittäisiä vuosia, joissa muuttotappiota on tullut enemmän – näissä sekä lähtömuuton kasvua että tulomuuton vähenemistä selityksenä. Negatiivisimpien muuttotappiovuosien jälkeinen vuosi on aina ollut selvästi parempi.

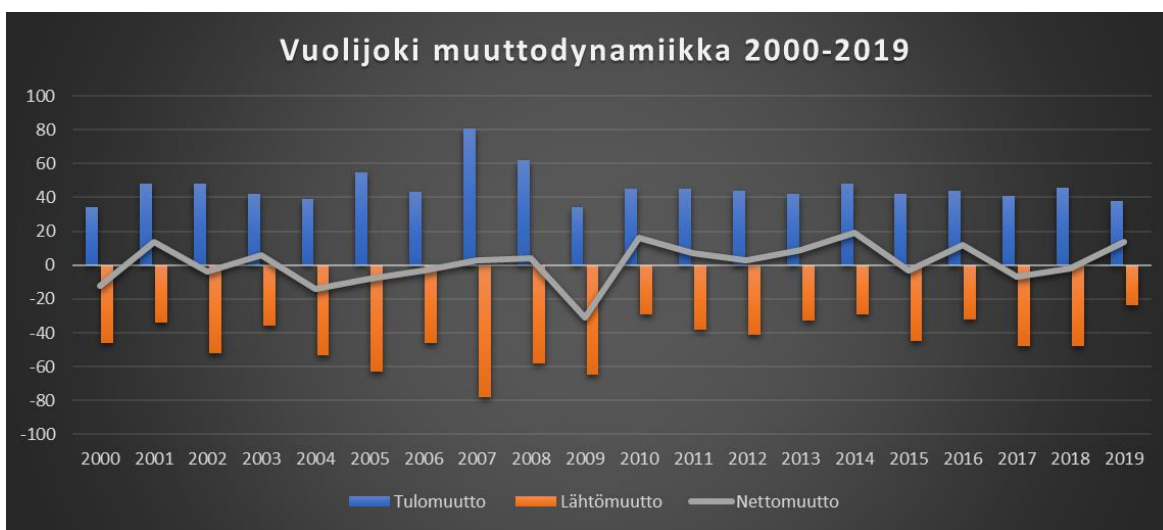
Kuurnan muutot vaihtelevat vuosittain 300-400 asukkaan välillä.

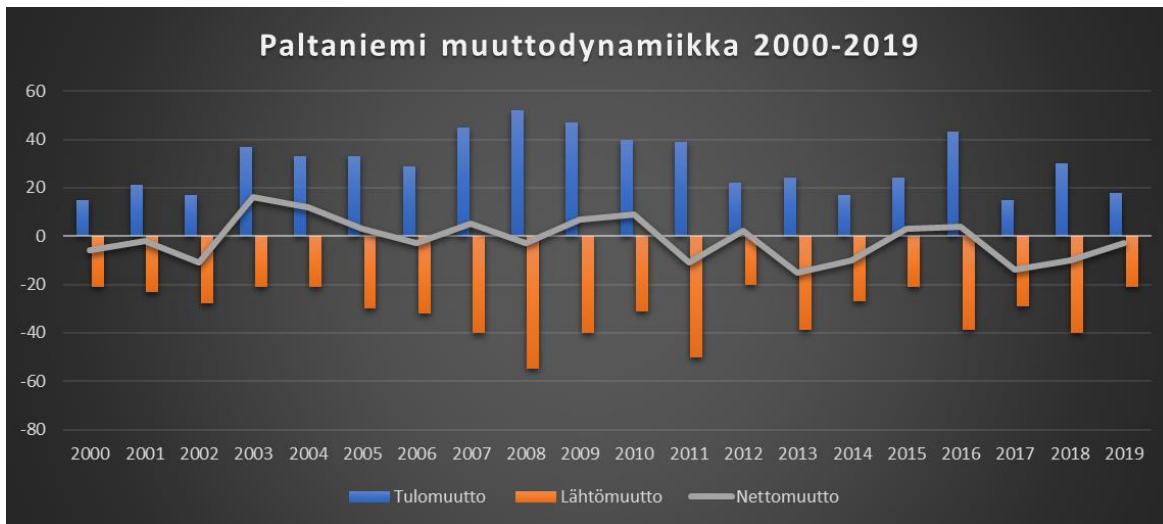
SYKE

Lähde: Tilastokeskus, SYKE/YKR 2020

Vuolijoen vuosittainen sisään- ja ulosmuutto on pitkällä aikavälillä noin 40 asukasta suuntaansa. 2007-2009 on poikkeuksellinen jakso, jossa muuttovoitto kääntyy isoksi muuttotappioksi vähentyneen tulomuuton seurauksena. Sen jälkeen kehitys on ollut muuttovoittoinen pienentyneen poismuuton seurauksena.

Paltaniemen muutot vaihtelevat suuresti eri vuosina. Pienimmillään vuosittain muuttaa alle 20 henkeä ja vilkkaimpina vuosina 40-50. Pitkän aikavälin trendi on muuttovoittoalueesta muuttotappioalueeksi, mutta kehitys vaihtelee jaksoittain.

SYKE

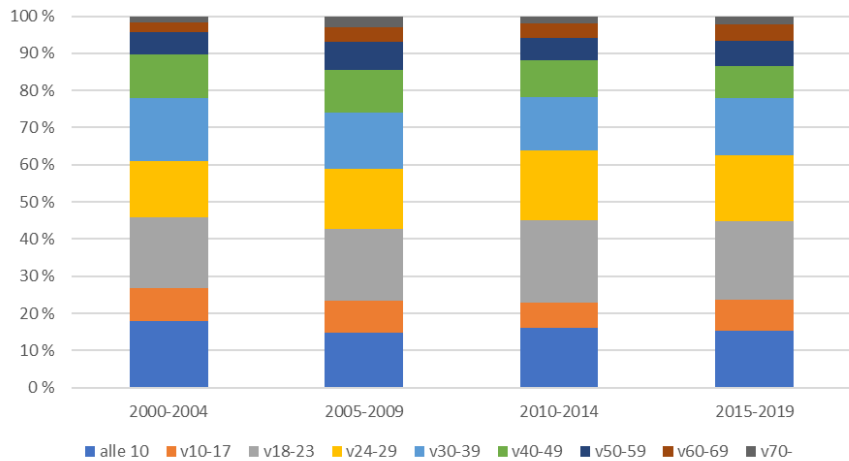
Lähde: Tilastokeskus, SYKE/YKR 2020

Tulo- ja lähtömuutto

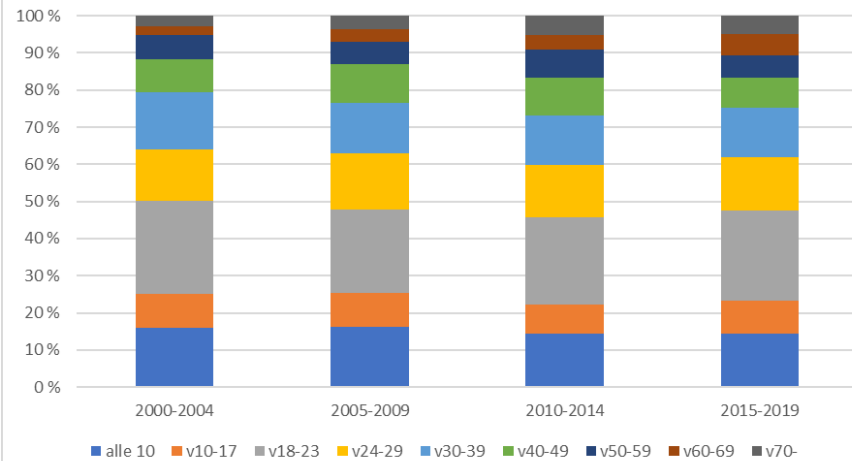
- Seuraavien sivujen kaavioissa on esitetty kunkin asuinalueen tulo- ja lähtömuuton ikäjakauma eri vuosiväleillä. Kaavioista näkee miten suuri osuus eri ikäluokilla on tulo- ja lähtömuuttajissa
- Esimerkiksi Variskankaalla yli puolet tulomuuttajista on alle 23-vuotiaita kun Kuurnassa osuus jää noin 45 prosenttiin
- Erityisesti Variskankaalla lähtö- ja tulomuutossa yli 40-vuotiaiden osuus on hyvin pieni
- Paltaniemi on aiemmin vetänyt pikkulapsiperheitä, jopa 20 prosenttia tulomuuttajista on ollut alle 10-vuotiaita, 2015-2019 osuus on kuitenkin tippunut 10 prosenttiin
- Paltaniemessä vanhempien ikäluokkien osuus tulomuutoista on kasvanut
- Vuolijoella 2015-2019 lähtömuutossa 18-23-vuotiaat ovat isoin ikäryhmä, mutta silti se on selvästi vertailussa olevista alueista pienin.
- Vuolijoen tulomuuton ikäjakauma poikkeaa selkeästi muista alueista: yli puolet tulomuuttajista on yli 40-vuotiaita ja yli neljännes yli 60-vuotiaita. Tulomuutto Vuolijoelle on hyvin tasajakoinen eri ikäluokille
- Vuolijoella lasten osuus muuttoliikkeestä on hyvin pieni

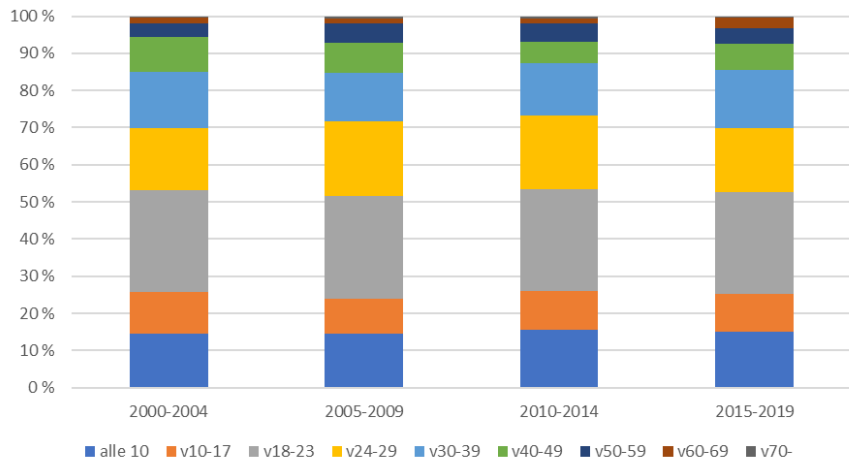
Tulomuuton ikäjakauma Kuurna

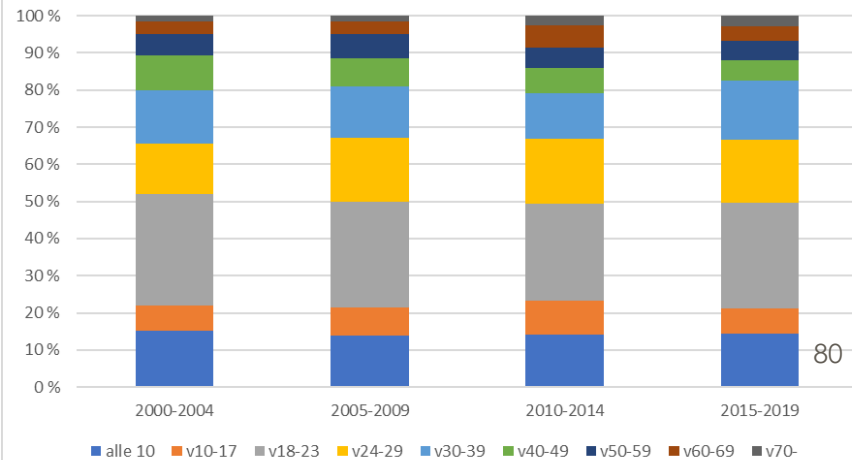
Lähtömuuton ikäjakauma Kuurna

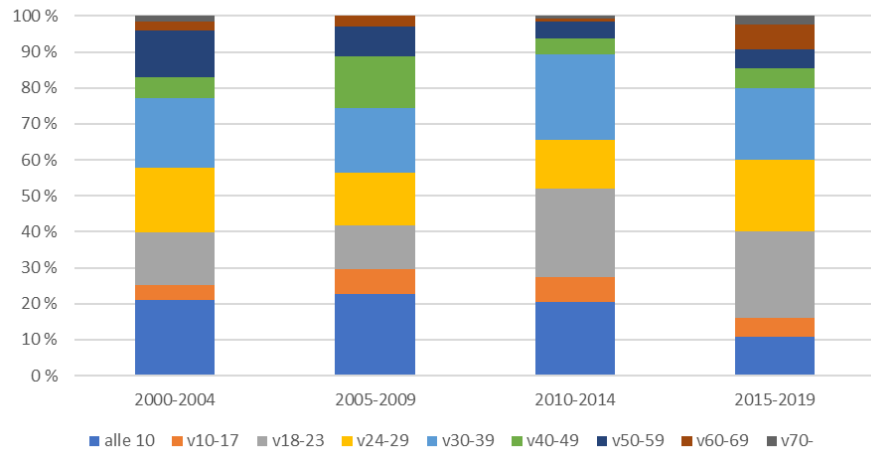
Tulomuuton ikäjakauma Variskangas

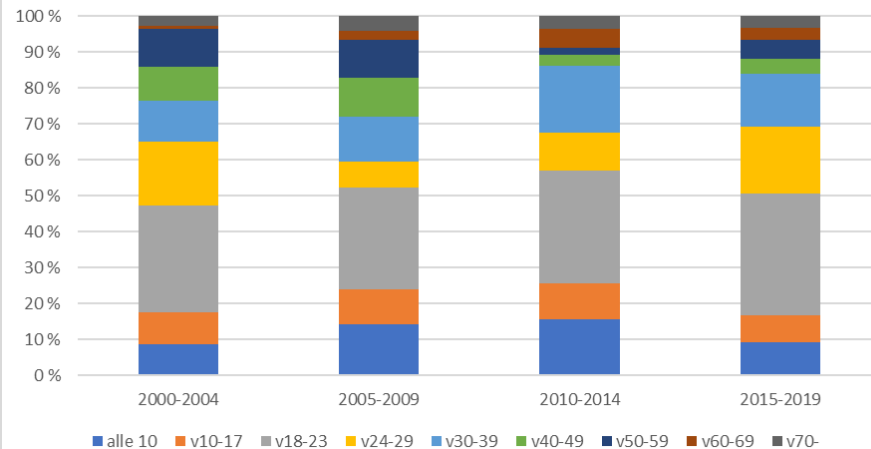
Lähtömuuton ikäjakauma Variskangas

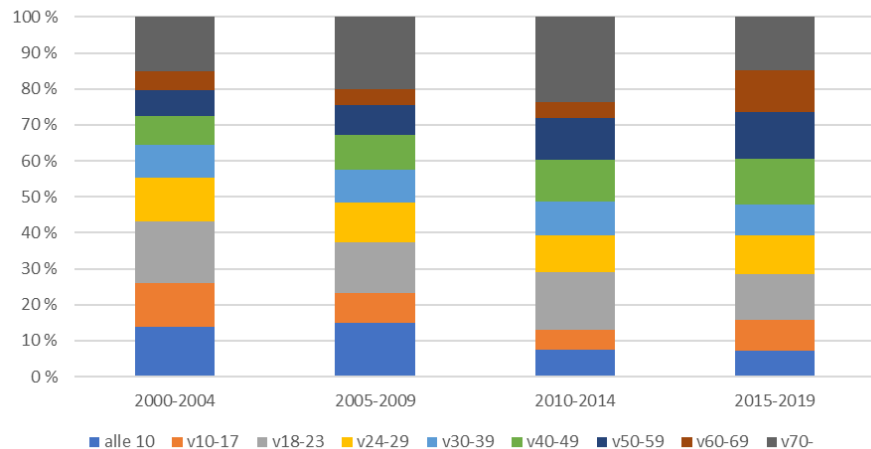
Tulomuuton ikäjakauma Paltaniemi

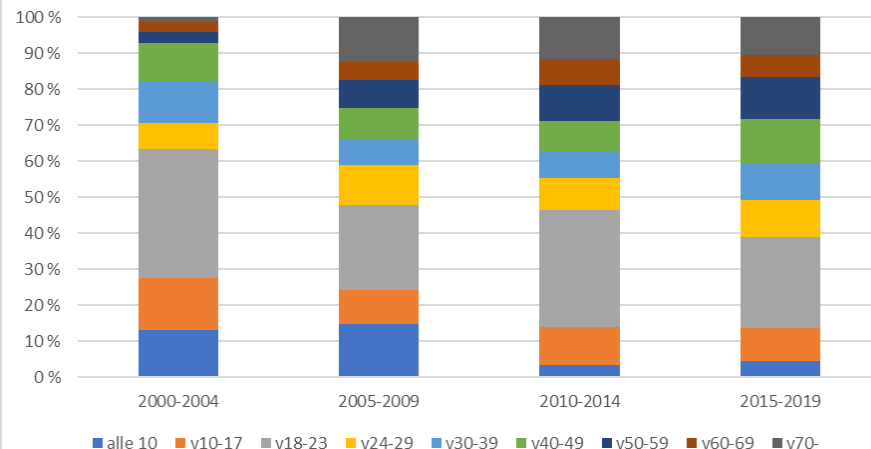
Lähtömuuton ikäjakauma Paltaniemi

Tulomuuton ikäjakauma Vuolijoki

Lähtömuuton ikäjakauma Vuolijoki

Kajaanin alueiden muuttomatriisi lähtöalueiden ja tuloalueiden välillä

Muutot 2016-2019	Tuloalue							Kajaanin keskustaajamaan (pl. Kuurna ja Variskangas)	Yhteensä lähtömuuttoja
Lähtöalue	Kuurna	Paltaniemi	Variskangas	Vuolijoki	Muualle Kajaaniin	Otanmäki	Kajaanin ulkopuolelle		
Kuurna	282	2	26	10	134	8	449	734	1 645
Paltaniemi	6	2	3	1	7		58	54	131
Variskangas	23	6	90		72	1	212	444	848
Vuolijoki	6	1		55	20	11	58	56	207
Muualta Kajaanista	118	7	64	38	296	46	746	1 257	2 572
Otanmäki	10		1	31	51	152	146	108	499
Kajaanin ulkopuolelta	367	29	235	59	545	174		5 149	6 558
Kajaanin keskustaajamasta (pl. Kuurna ja Variskangas)	820	61	386	30	1 200	66	6 002	9 871	18 436
Yhteensä tulomuuttoja	1 632	108	805	224	2 325	458	7 671	17 673	

Taulukossa on koottu Kajaanin eri alueiden väliset muutot sekä Kajaanin ulkopuolelle tai sieltä Kajaaniin tapahtuneet muutot. Vasemmalla riveissä muuttojen lähtöalueet ja sarakkeissa ylhäällä tuloalueet. Kunkin matriisin ruudun kuvaama arvo kuvaa lähtö- ja tuloalueen välisten muuttojen määrää vuosina 2016-2019 Kajaanin keskustaajaman kohdalla Kuurna ja Variskangas on erotettu omiksi alueikseen, joten koko keskustaajaman lukuun pitäisi yhdistä niiden tiedot, mikäli keskustaajamaa halutaan tarkastella kokonaisuutena.

Vuolijoki saa muuttovoittoa Kuurnasta (+4), muualta Kajaanista (+18), Otanmäestä (+20) ja Kajaanin ulkopuolelta (+1). Muuttotappiota Kajaanin keskustaajamaan pl. Kuurna ja Variskangas (-26)

Keskustaajaman 70-80-luvun pientaloalueet uhka vai mahdollisuus?

- Keskustaajaman vetovoiman kannalta on tärkeää, miten vanhat 70-80-luvuilla rakennetut asuinalueet kehittyvät, koska näitä on taajaman asuntokannassa paljon.
- Niiden vahvuutena on Kajaanissa hyvä sijainti kaupunkirakenteessa lähellä keskustaa, mutta heikkoutena rakennus- ja asuntokannan ikä ja laatu suhteessa nykystandardeihin.
- Kajaanissa on mahdollista asua pientalossa omalla pihalla aivan keskustan tuntumassa. Eri aikakausien rakentaminen on muodostanut selkeitä tietyn aikakauden asuinalueita, joiden uudistuminen perustuu asukkaiden vaihtumiseen ja rakennuskannan korjausrakentamiseen ja ylläpitoon.
- Tietyille alueille kuten Kuurnaan aivan keskustan kupeeseen on ollut mahdollista tuoda täydentämiskäytöstä, joka on monipuolistanut ja uudistanut rakennuskantaa sekä kasvattanut alueen väestöä. Kerrostalot ovat vetovoimaisia keskustassa ja niitä on rakennettu myös aluekeskusten ytimiin.

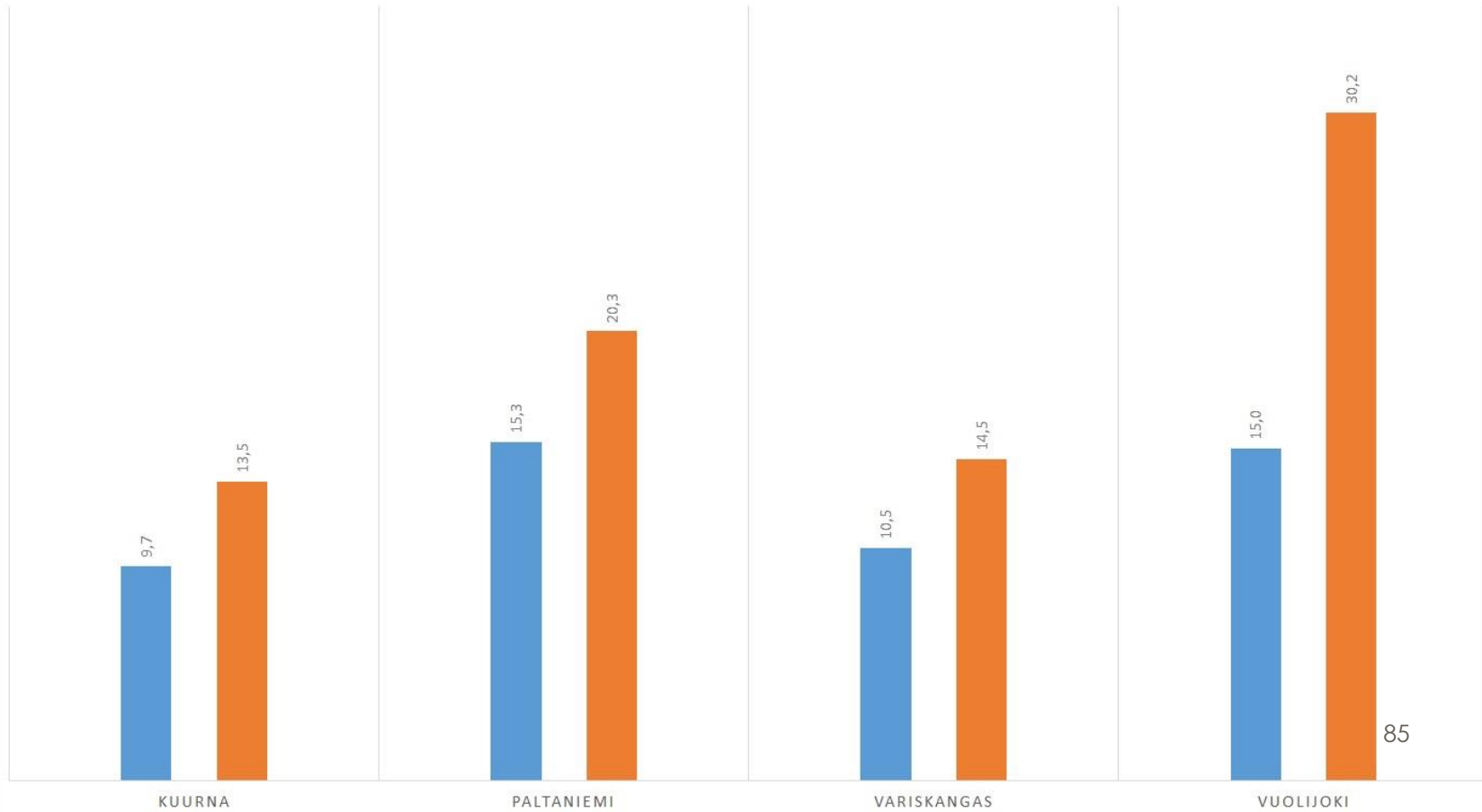
Työmatkat kohdealueilta

- Seuraavien sivujen kaavioissa on esitetty työmatkojen keskipituudet ja mediaanit asuinalueilla vuosina 2000 ja 2017
- Työmatkojen keskipituudet on laskettu alle 200 km työmatkoista
- Kaavioista näkee pitkän aikavälin kehityksen Kajaanissa
- Työmatkojen keskipituuden kasvu on ollut valtakunnallinen ilmiö
- Työmatkojen keskipituudet ovat kasvaneet kaikilla kohdealueilla 2000-2017. Eniten Vuolijoella
- Vuolijoella työmatkojen keskipituus on noin 30 km
- Mediaanipituuksissa kasvua on merkittävästi vain Vuolijoella, joka kertoo pitkien työmatkojen lisääntymisestä. Tämä liittyy todennäköisesti kuntaliitokseen ja sen myötä kuntakeskuksen julkisten työpaikkojen vähenemiseen. Toisaalta seudun työpaikkakeskittymät sijaitsevat Otanmäkeä lukuun ottamatta kaukana Vuolijoelta
- Työllisten määrä on vähentynyt muilla alueilla paitsi Paltaniemessä, jossa on kasvua

ALLE 200 KM TYÖMATKOJEN KESKIPITUUS KOHDEALUEILLA (KILOMETRIÄ)

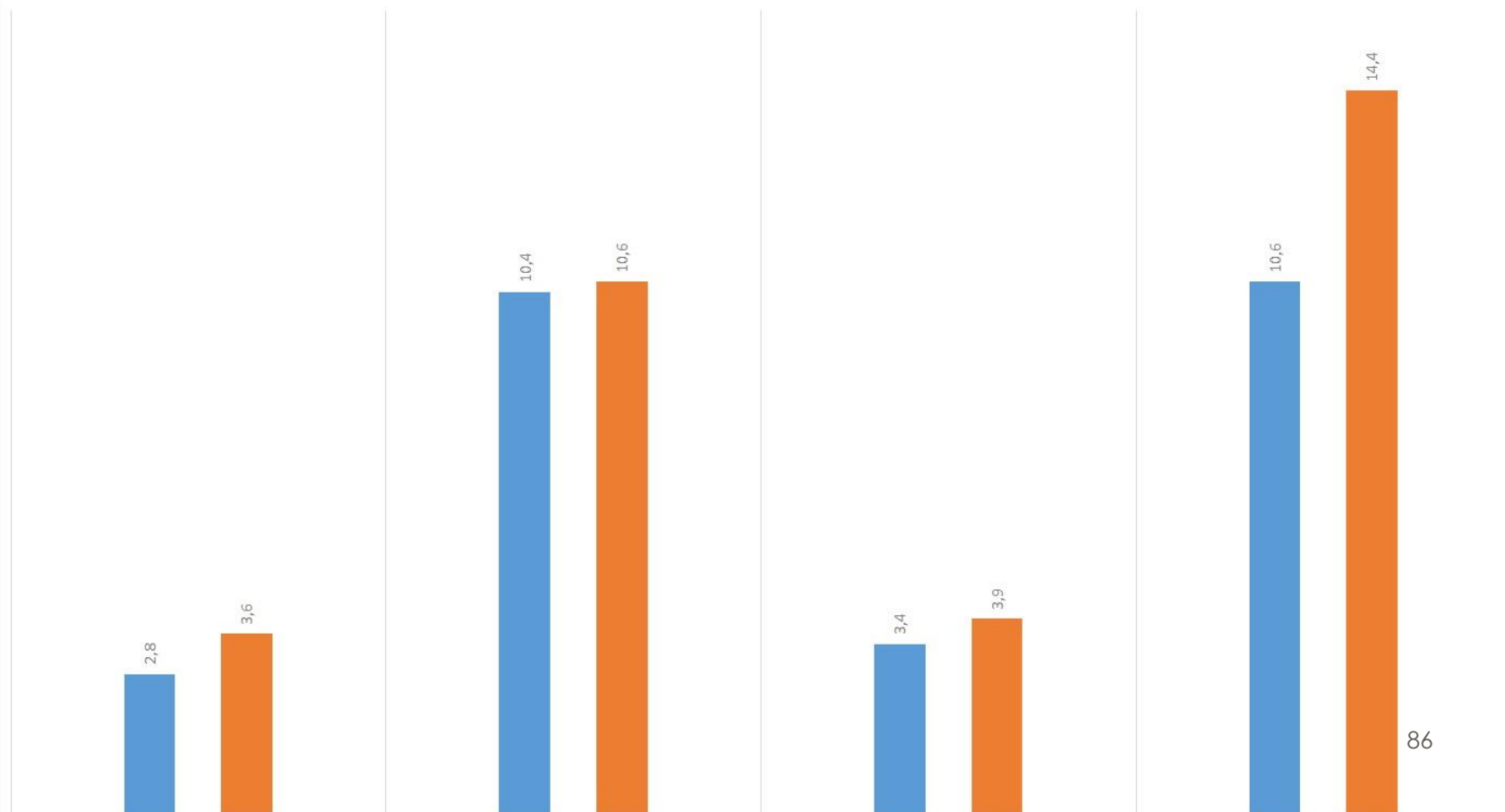
■ 2000 ■ 2017

SYKE

ALLE 200 KM TYÖMATKOJEN MEDIAANIPITUUS KOHDEALUEILLA (KILOMETRIÄ)

■ 2000 ■ 2017

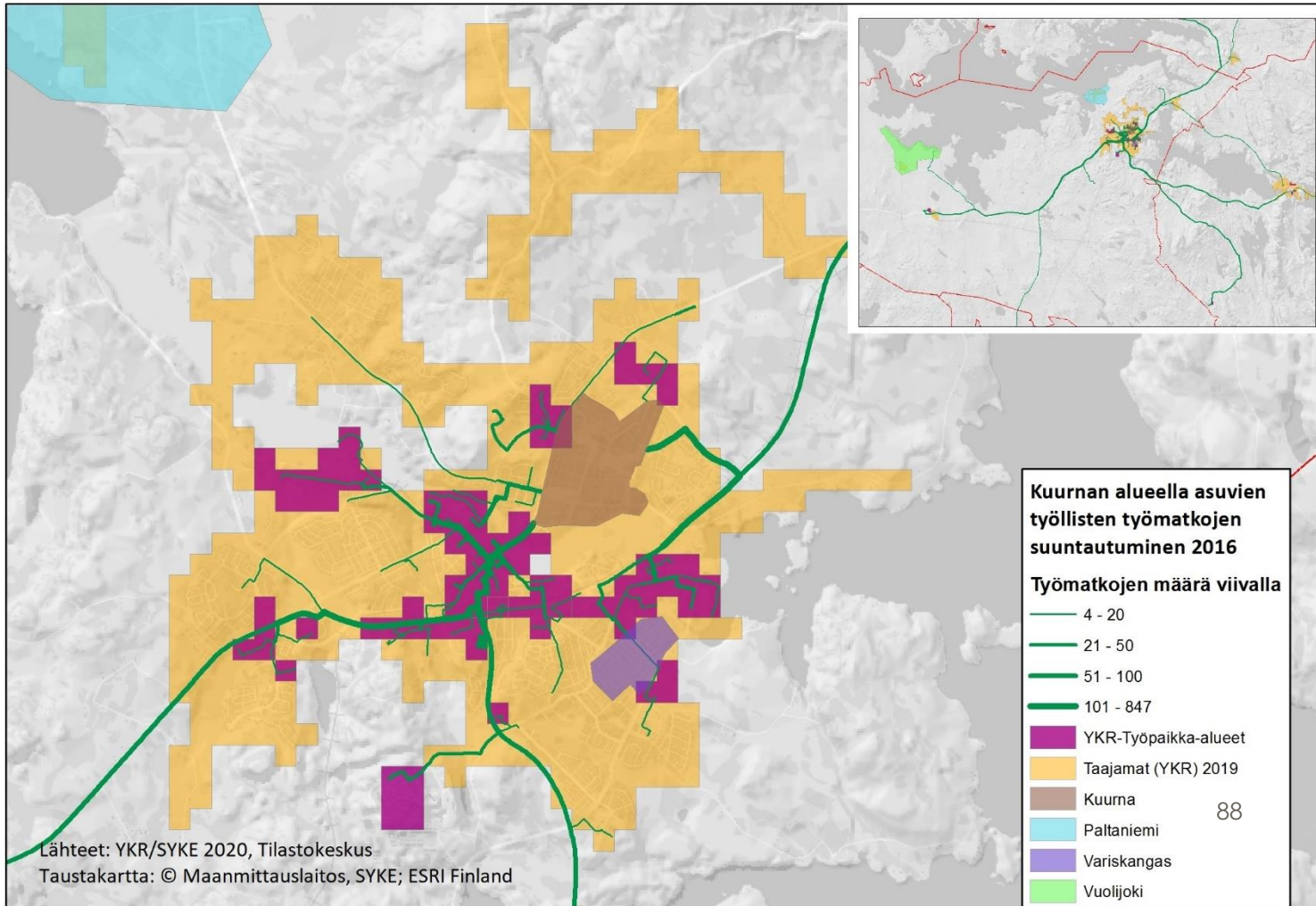

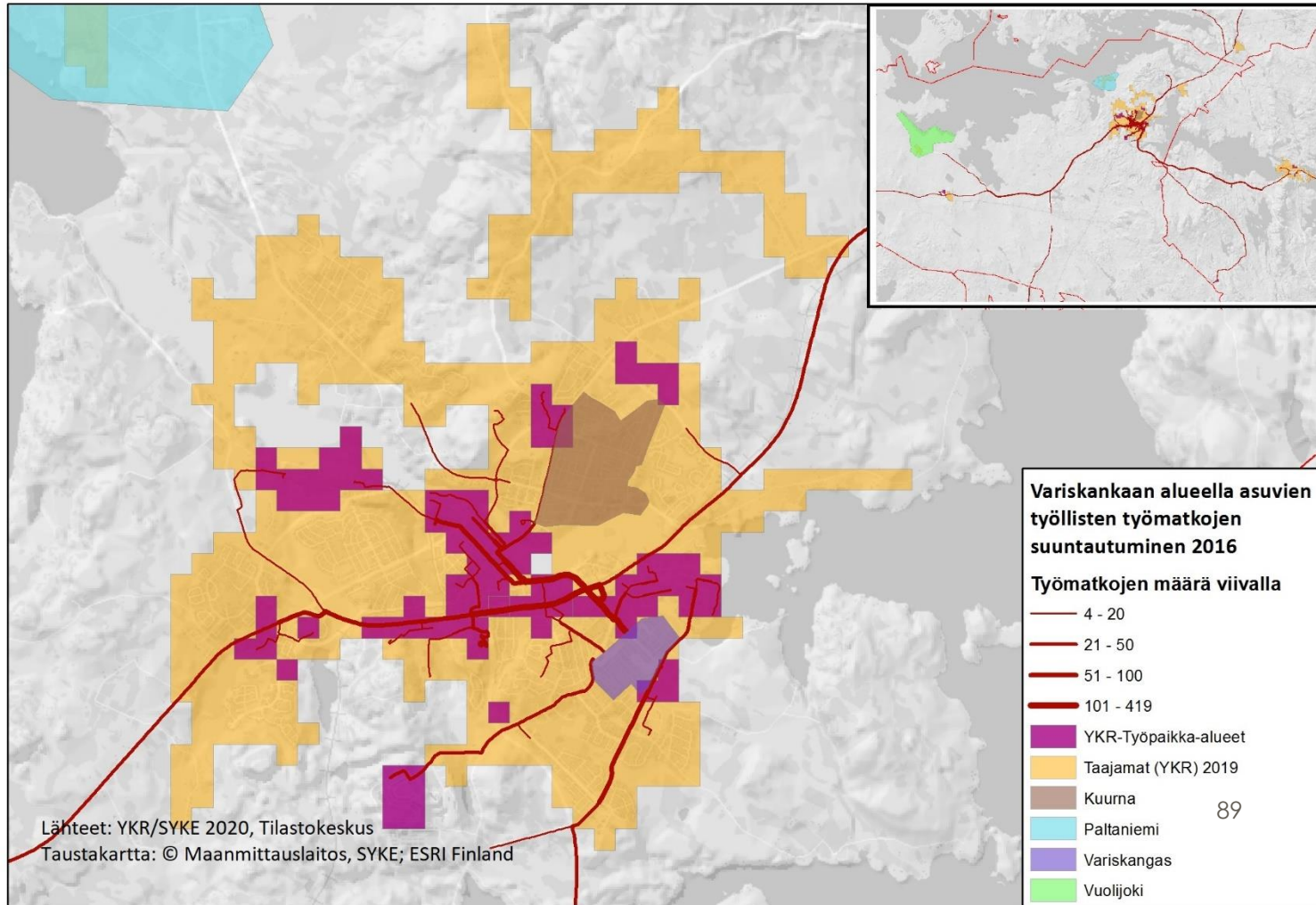
SYKE

Työmatkat kohdealueilta

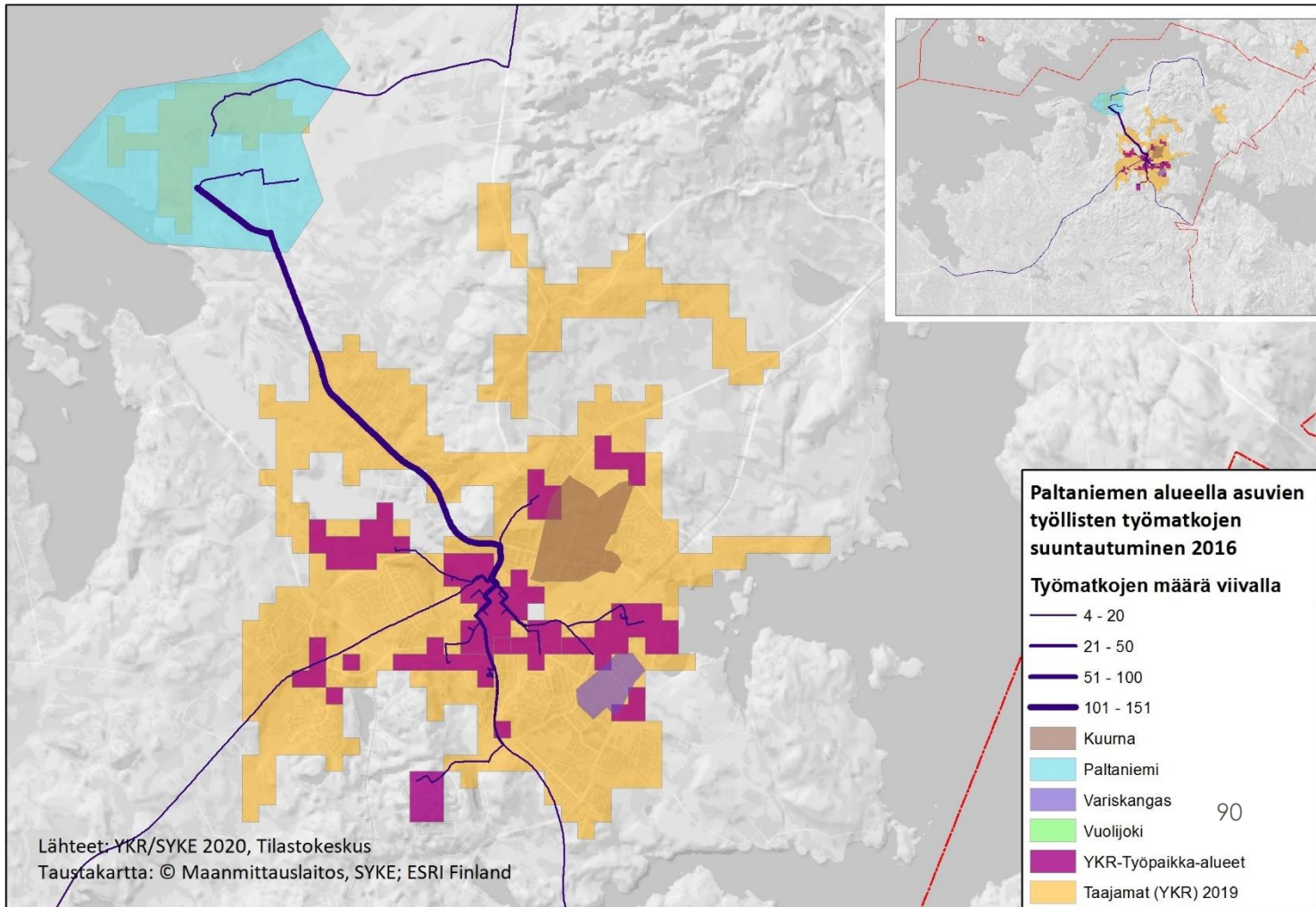
- Seuraavien sivujen kartoissa on esitetty työmatkojen suuntautuminen asuinalueilta vuonna 2016
- Kuurnasta ja Variskankaalta käydään keskustajaman eri osissa, mutta myös seudun työpaikkakeskitymissä kuten Otanmäessä, Sotkamossa ja Talvivaarassa
- Paltaniemeltä pääosa työmatkoista suuntautuu keskustajaman työpaikkoihin
- Vuolijoelta työmatkat kohdistuvat keskustajamaan, mutta myös Otanmäkeen

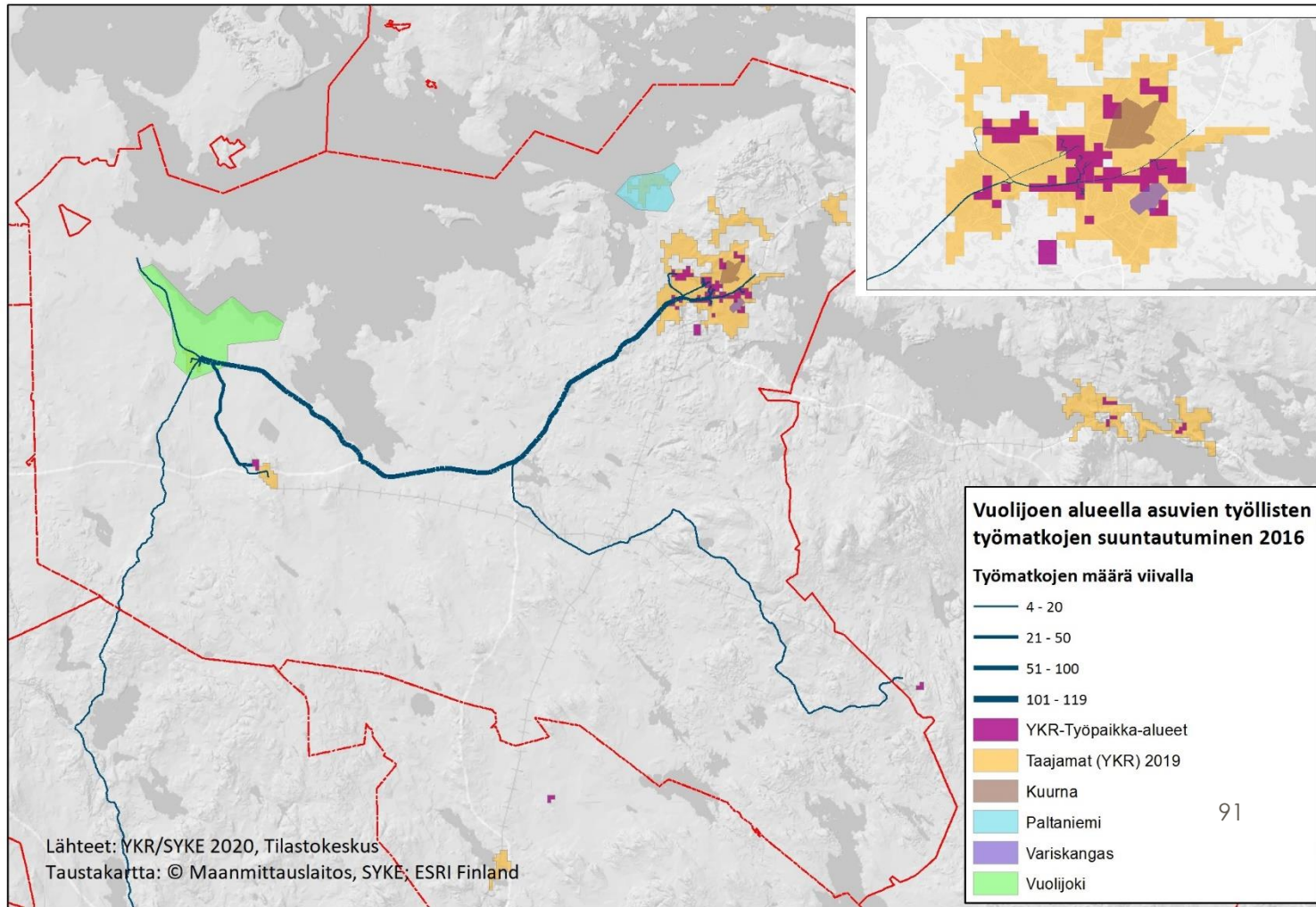

Lähteet: YKR/SYKE 2020, Tilastokeskus
 Taustakartta: © Maanmittauslaitos, SYKE; ESRI Finland

4. Yhteenveto Asutusrakenteen muutostekijät Kajaanissa

- **Kainuun maaseutu on ollut 30–64-vuotiaiden kohdalla pääsääntöisesti muuttovoittoaluetta.**

-> Kainuun maaseutualueella on vetovoimatekijöitä, jotka vetoavat vakiintuneessa elämänvaiheessa oleviin ikäryhmiin. Tässä ikäluokassa muuttoalttius on kuitenkin matalampi kuin nuoremmilla, joten kokonaisuutena osalta alueet ovat muuttotappiolla. Tämä ikäluokka on kuitenkin tärkeää tunnistaa suunnittelussa.

- **Kajaanin keskustaajama kärsii muuttotappiosta, jonka taustalla on lapsiperheiden pientalorakentaminen maaseudulle sekä nuorten aikuisten poismuutto.**

-> Kainuussa kaupunkiasuminen on edullista, mutta ympäröivät maaseutualueet tarjoavat luonnonläheiselle elämäntylille paljon vaihtoehtoja. Autoilevien lapsiperheiden näkökulmasta kaupunkisijainnin arvo ei välttämättä nouse tärkeimmäksi tekijäksi. Keskustaajama on alueen dynaamisin alue, mutta pitää sisällään asuinalueita, joissa muutokset ovat hitaita. Alle 18-vuotiaat ja nuoret aikuiset toimivat keskustaajaman dynaamisimpana tekijänä sekä tulo- että lähtömuuttajina.

Nämä kehityskulut pakottavat pohtimaan maaseutu-asutuksen ohjaamista sopiviin paikkoihin sekä taajaman vanhojen asuinalueiden uudistumismahdollisuuksia. Keskustaajamassa on seudun toisen asteen koulutuspaikat, joka selittää nuorten muuttovoittoa. Muuttavatko nuoret kaupunkiin omilleen vai muuttavatko perheet tässä vaiheessa lasten opiskelun mukaan vaikuttaa siihen minkälaista asuntokantaa tarvitaan. Muuttuviin tarpeisiin esimerkiksi vuokra-asunnot sopivat luontevimmin.

- **Koko Kajaanin väestömäärä on laskenut kuten myös keskustaajaman. Keskustaajaman tulomuutto on noin 1 700 henkeä vuodessa ja lähtömuutto noin 2 000. Viime vuosina myös rakentaminen on hiipunut. Asuinalueiden muutosten ja sisäisen muuttoliikkeen suuntien tunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää kaupunkialueilla, joissa väestömäärä ei kasva, koska suunnittelutarve syntyy sisäisestä dynamiikasta**

-> Suunnittelu kohdentuu uuden rakentamisen lisäksi olemassa olevan hyödyntämiseen ja uudistumiseen. Tilanteessa jossa uudisrakentamisen kysyntää kohdistuu keskustaajaman ulkopuolelle, on pohdittava hajarakentamisen periaatteet ja tarjottava sopivia rakennuspaikkoja. Alueen väestön vähenemisen kautta rakennuskannan vajaakäyttö on yhtäläillä yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja kestävyyttä heikentävä kehityssuunta, joten keinot joilla asukasmäärä saadaan pidettyä alueella riittävällä tasolla ovat myös alueen toimivuuden kannalta tärkeitä. Kajaanin keskustaajaman ollessa suhteellisen kompakti, hajarakentaminen kauemmaksi ei hajauta taajamarakennetta, vaan tuo toiminnalliselle alueelle väestöpohjaa palveluille. Liikkumisen ja kuljetusten osalta alueella voisi kehittää uudenlaisia palveluita, koska joukkoliikenteen kannalta ei ole juurikaan kannattavia yhteysvälejä. Työpaikka-alueita on myös keskustan ulkopuolella, joten työmatkavirrat suuntautuvat molempiin suuntiin.

- **Kajaanin erilaiset asuinalueet ovat kehitysdynamiikaltaan erilaisia ja ovat siksi hyviä esimerkkejä suunnittelun haasteista eri tyyppisillä alueilla**

-> *Kajaanin keskustaajaman asuinalueet ovat erittäin hyvässä sijainnissa olevia, mutta oman aikakautensa rakennuskantaa ja sen kautta erityisesti yhtenäiset 70-luvun pientaloalueet ovat haastava kehityskohde. Edullinen hintataso ja hyvä sijainti tekevät niistä kuitenkin tällä hetkellä riittävän houkuttelevan vaihtoehdon. Niiden väestörakenne näyttää pysyvän suhteellisen tasapainoisena vaikka yksinasuvien asuntokuntien määrä on kasvanut.*

-> *Maaseudun kylissä on erilaiset kehityskulut: Paltaniemi sijaitsee keskustaajaman läheisyydessä ja on rakennetulta ympäristöltään vetovoimainen. Viime vuosina sen väestökehitys on kuitenkin hiipunut vähäisen rakentamisen myötä. Alue ei houkuttele juurikaan vanhempia ikäluokkia, vaikka näiden ikäluokkien määrä kasvaa paikallaan ikääntymisen kautta. Alueen osayleiskaavoituksella pyritään saamaan lisää rakennuspaikkoja, koska tämä on yksi parhaista alueista vastata nuorten aikuisten keskustaajaman ulkopuolelle suuntautuvaan kysyntään. Vuolijoki on puolestaan vaiheessa, jossa keski-ikäiset ja vanhemmat ikäluokat hallitsevat muuttotilastoja ja muodostavat suurimman dynamiikan alueen kehityksessä. Tämä tarkoittaa jopa muuttovoittoa, koska nuoria muuttoalttiita ei ole enää lähtijöiksi ja alueen sijainti Oulujärven rannalla on vetovoimatekijä ihmisille, jotka pystyvät valitsemaan asuinpaikkansa vapaammin suhteessa työhön ja perheeseen liittyviin paikkasidonnaisuuksiin.*

Yhteenveto

- Analyysseilla pystyttiin osoittamaan, että eri alueiden kehityksessä on pienipiirteisempiä juonteita, jotka avaavat kehitysvaiheiden tunnistamista
- Paikallisten muuttovirtojen lisäksi asuntotarpeeseen vaikuttavat niin väestön ikärakenne kuin asuntokuntien kokokin
- Rakentamisen määrä voi olla vähäistä, mutta olemassa olevassa rakenteessa tapahtuu kuitenkin jatkuvasti pienimuotoista uudistumista ja toisaalta tyhjenemistä
- Kajaanin keskustaajaman eri ikäiset pientaloalueet ovat yhdyskuntarakenteellisesti hyvillä sijainneilla, mutta niiden rakennuskanta on melko yksipuolista ja ne kilpailevat isompien ja uudempien pientalojen kanssa, joista osa sijaitsee ympäröivillä maaseutualueilla
- Vanhoilla tietyn vuosikymmenen tyyllillä rakennetuilla asuinalueilla täydennysrakentaminen on haastavaa, jolloin ne uudistuvat muuttoliikkeen kautta, tyhjiä asuinrakennuksia on kuitenkin vähän
- Maaseudun kylissä havaittiin eri vaiheissa olevaa kehitystä: Vuolijoella dynamiikan päätekijä ovat keski-ikäiset ja vanhemmat ikäluokat, eivät niinkään lapsiperheet, Paltaniemellä lapsiperheiden hakeutuminen alueelle on hidastunut, joten osayleiskaavan laatiminen alueelle on hyvä lähtökohta uudistumiselle

